

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

Η Ιερά Μονή Αγάθωνος είναι αναμφισβήτητα γνωστή σε όλους μας. Η φήμη της δεν περιορίζεται στα όρια του νομού Φθιώτιδας, αλλά επεκτείνεται σε όλη την ελληνική επικράτεια και σε κατοίκους του εξωτερικού. Ωστόσο, δε γνωρίζουμε όλοι μας την ιστορία και την προσφορά της από την ίδρυσή της ως τις μέρες μας.

Πολλοί είναι οι λόγοι που καθιστούν τη συγκεκριμένη Μονή ως ανυπέρβλητη κοιτίδα Χριστιανισμού και Πολιτισμού. Η ιστορία της χάνεται μέσα στα βάθη των αιώνων. Όλα αυτά τα χρόνια η Μονή διαδραματίζει ένα σημαντικότερο ρόλο στην τοπική κοινωνία, είτε ως Ιερός τόπος λατρείας και προσευχής, είτε ως κέντρο εκπαίδευσης, είτε ως κατάλυμα ανθρώπων που ως αυτοσκοπό τους αναδεικνύουν την προσφορά στο συνάνθρωπό τους και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Στόχος της εργασίας μας, κατά συνέπεια, είναι η ανάδειξη και παρουσίαση όλων αυτών των στοιχείων που αποδεικνύουν την προσφορά της Ιεράς Μονής Αγάθωνος σε όλα τα επίπεδα. Επιθυμία μας είναι ο αναγνώστης να έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τη Μονή και την ιστορία της και να κατανοήσει τη αξία της.

Η ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Με μία πρώτη μας επίσκεψη στη Μονή Αγάθωνος κατανοούμε ότι αυτή βρίσκεται σε μία καταπληκτική τοποθεσία, που αντικατοπτρίζει γενικά την ομορφιά του νομού Φθιώτιδας, ενός νομού που συνδυάζει ειδυλλιακά ορεινά, αλλά και παραλιακά τοπία.

Η Μονή βρίσκεται σε μία από τις πλαγιές της Οίτης, «σαν να είναι φωλιασμένη και να αγναντεύει την κοιλάδα του Σπερχειού». Απέχει από τη Λαμία 30 περίπου χιλιόμετρα.

Η πιο κοντινή της πόλη είναι η Υπάτη, οι Νέες Πάτρες των Βυζαντινών, το Πατρατζίκι της Τουρκοκρατίας. Η ιστορία της Υπάτης, της «Μαρτυρικής Πόλης», και της γύρω περιοχής είναι άρρηκτα συνυφασμένη και με την ιστορία του Μοναστηριού. Ο ηρωισμός και η αυταπάρνηση είναι χαρακτηριστικά τόσο των απλών πολιτών όσο και των ιερωμένων της περιοχής.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.

Προκειμένου να φτάσουμε στη Μονή, μπορούμε να ακολουθήσουμε δύο δρόμους. Αφετηρία και στους δύο αποτελούν τα Λουτρά Υπάτης.

Κατά την πρώτη διαδρομή θα συναντήσουμε πρώτα το χωριό Αργυροχώρι. Στη συνέχεια θα βρεθούμε στην Υπάτη. Ξεχωρίζει το μαγευτικό τοπίο, αλλά και η θέα της Υπάτης. Η περιοχή είναι σαν ένας εξώστης, όπου ο ταξιδιώτης μπορεί να θαυμάσει όλη την κοιλάδα του Σπερχειού. Στη συνέχεια συναντούμε το χωριό Καπνοχώρι. Διασχίζοντας το «Εκτροφείο Θηραμάτων» της Μονής φτάνουμε στο Μοναστήρι.

Ο δεύτερος δρόμος περνάει από τα χωριά Λαδικού, Βασιλικά, Συκά και οδηγεί μετά από αυτή τη μαγευτική διαδρομή στη Μονή Αγάθωνος.

Όποιον και από τους δύο δρόμους και αν ακολουθήσουμε, θα θαυμάσουμε την ανυπέρβλητη ομορφιά του τοπίου, που συντείνει και αυτή στη δημιουργία της κατανυκτικής ατμόσφαιρας, που κυριαρχεί στη Μονή.

ΠΡΩΤΗ ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΗ ΜΟΝΗ.

Αδιαμφισβήτητα, πριν ακόμα εισέλθει κανείς στο προαύλιο χώρο του Μοναστηριού, θα εντυπωσιαστεί από το «Εκτροφείο-Θηρευτικό Πάρκο» που το περιβάλλει. Η βλάστηση είναι εντυπωσιακή. Κυρίως, όμως, την προσοχή προκαλούν τα ζώα και τα πουλιά που βρίσκονται μέσα στο πάρκο. Τα παγόνια, οι πάπιες, αλλά και τα ελάφια ξεχωρίζουν. Γενικά, θα μπορούσε να πει κανείς ότι στο Μοναστήρι επιτυγχάνεται η επαφή του ατόμου με το φυσικό περιβάλλον με ταυτόχρονη την πνευματική και ψυχική ανάταση λόγω και της θρησκευτικής κατάνυξης.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΥΛΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ.

Με την είσοδό μας στη Μονή μπορούμε να παρατηρήσουμε την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική της εξωτερικής αυλής της. Χωρίζεται σε διάφορα επίπεδα, που το καθένα έχει τη δική του ομορφιά.

Στη νότια πλευρά δεσπόζει το παρεκκλήσι με το αγίασμα των Αγίων Αναργύρων. Εντυπωσιακός είναι, επίσης ο νότιος τοίχος με τις ιστορικές ενθυμήσεις για τη Μονή και τις διάφορες λαϊκές απεικονίσεις. Συγκεκριμένα ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τις ζωγραφιές της «ημέρας- ήλιου», της «νύκτας- σελήνης», αλλά και των τεσσάρων εποχών, της άνοιξης, του καλοκαιριού, του φθινοπώρου και του χειμώνα. Διάσπαρτοι, επιπλέον, είναι και κάποιοι πρωτοχριστιανικοί κίονες.

Στο ανατολικό τμήμα της εξωτερικής αυλής βρίσκεται η εξέδρα του ιερατείου. Κατά τη διάρκεια της εορτής της Μονής, ο Μητροπολίτης, ο

Ηγούμενος, η αδελφότητα της Μονής και άλλοι ιερείς σε αυτό το χώρο τελούν τμήμα του εσπερινού και την καθιερωμένη αρτοκλασία.

Στο βόρειο άκρο της αυλής υπάρχουν διάφορα διαμερίσματα, με ξύλινα και μαρμάρινα καθίσματα. Εντυπωσιακή, επίσης, είναι και μία λίθινη βρύση, που ξεδιψά τους επισκέπτες της Μονής.

Σε όλο το χώρο της αυλής εντυπωσιάζεται κανείς και από την πυκνή βλάστηση, κυρίως από τα λουλούδια που με τα χρώματά τους δημιουργούν μία ατμόσφαιρα χαλάρωσης, αλλά και ευεξίας. Παράλληλα, θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε πως, αν και στην αυλή βρίσκονται πολλά ετερόκλητα στοιχεία, όπως οι κίονες και οι ζωγραφιές, αυτά συνδέονται αρμονικά και προκαλούν θαυμασμό, αλλά και κατάνυξη.

«ΠΑΣΑ Η ΔΟΞΑ ΤΗΣ ΘΥΓΑΤΡΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΕΣΩΘΕΝ» - Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΥΛΗ.

Για να μπει κανείς μέσα στη Μονή θα πρέπει να περάσει κάτω από το μεγαλόπρεπο καμπαναριό. Η βάση του σχηματίζει μία θολωτή πόρτα, που είναι και η είσοδος στην εσωτερική αυλή του Μοναστηριού. Στο κέντρο του θόλου δεσπόζει η Μορφή της Παναγίας Αγάθωνης. Η επιγραφή «Πάσα η δόξα της θυγατρός του βασιλέως έσωθεν» προετοιμάζει τον επισκέπτη για την ανυπέρβλητη συνάντησή του με τα Θεία και κυρίως με το πρόσωπο της Παναγίας και τον πλημμυρίζει με δέος.

Με μία πρώτη περιήγηση του βλέμματός του ο επισκέπτης θα παρατηρήσει την κεντρική Εκκλησία, το Καθολικό της Μονής, και γύρω γύρω τα κελιά των μοναχών και τους διάφορους βοηθητικούς χώρους. Αξιοπρόσεχτα επίσης είναι το αρχονταρίκι της Μονής, το Ηγουμενείο, το Επισκοπείο και το παρεκκλήσι των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης. Στα υπόγεια της βόρειας πλευράς βρίσκονται το μαγειρείο και η κοινή Τράπεζα.

Τα κελιά της νοτιοδυτικής πλευράς χρησιμοποιούνται ως ξενώνας για τους προσκυνητές της Μονής. Στη γωνία που σχηματίζεται από τη νότια και τη δυτική πλευρά έχει διαμορφωθεί μία αίθουσα σε ναΐδριο παλαιοχριστιανικού τύπου προς τιμήν της Αγίας Τριάδας. Εκεί βρίσκονται το Σκευοφυλάκιο και η Βιβλιοθήκη της Μονής.

Πρέπει να σημειωθεί ότι όλα τα κτίσματα, εκτός από το Καθολικό της Μονής και το μεγαλόπρεπο Κωδωνοστάσιο, έχουν δημιουργηθεί τα νεότερα χρόνια, χωρίς όμως να αλλοιώνουν την αίσθηση της παλιάς μοναστηριακής αρχιτεκτονικής.

Παράλληλα ο επισκέπτης θα θαμπωθεί και από τη θέα της Μονής. Μπορεί να αγναντέψει τις καταπράσινες πλαγιές της Οίτης και να ταξιδέψει με το βλέμμα του ως την κοιλάδα του Σπερχειού.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ ΤΟΥ ΝΑΟΥ.

Η Μονή Αγάθωνος είναι ένα αρχιτεκτονικό κομψοτέχνημα. Είναι σταυροειδούς τρουλλαίου σύνθετου τετρακιδίου Βυζαντινού- αγιορείτικου ρυθμού, δηλαδή σε σχήμα σταυρού και με τέσσερις κολώνες στο εσωτερικό του. Περιλαμβάνει και τέσσερα μικρά παρεκκλήσια, που εξέρχουν από το κυρίως κτίσμα. Παρόμοια δείγματα αγιορείτικου τύπου είναι και η Μονή Γαλατάκη της Εύβοιας, αλλά και η Μονή Αντίνισσας Φθιώτιδας, η οποία καταστράφηκε στην περίοδο της Ιταλογερμανικής κατοχής.

Σύμφωνα με την παράδοση που αναφέρεται στην ανεύρεση της Εικόνας της Παναγίας από το μοναχό Αγάθωνα η ανοικοδόμηση του Ναού έγινε τον 12^ο μ.Χ. αιώνα. Άλλες πηγές αναφέρουν ότι έγινε τον 14^ο μ.Χ. αιώνα ή τον 15^ο αιώνα. Η συγκεκριμένη ημερομηνία είναι και η πιο πιθανή, καθώς για τη χρονολόγηση της Μονής πρέπει να συνυπολογίσουμε και τη συνύπαρξη σε αυτήν αρκετών στοιχείων που ανήκουν στη δεύτερη φάση του αγιορείτικου τύπου, όπως είναι οι πολυγωνικές ασίδες, οι πολύπλευρες κόγχες στη βόρεια και στη νότια πλευρά του Καθολικού και η προσθήκη τεσσάρων παρεκκλησίων. Όλα αυτά συντείνουν στο να υποστηρίξουμε ότι η πιο πιθανή χρονολογία κατασκευής του Καθολικού της Μονής Αγάθωνος είναι τα τέλη του 14^{ου} αιώνα και οι αρχές του 15^{ου} αιώνα. Η χρονολόγηση αυτή συμφωνεί και με την προφορική τοπική παράδοση για την εύρεση της εικόνας της Παναγίας από τον Όσιο Αγάθωνα την ίδια περίοδο.

Ο βυζαντινολόγος και Ακαδημαϊκός Γεώργιος Σωτηρίου υποστηρίζει για το ρυθμό της Μονής Αγάθωνος: «Ο εξειλιγμένος ούτος τύπος των τρίκογχων ναών μετά κιδίων και παρεκκλησίων ευρίσκεται και εις έτερα δύο μνημεία εν Ελλάδι: την παρά την Υπάτην Μονήν Αγάθωνος, ης το Καθολικόν έχει τον τρίκογχον τύπον εις πολύ μικροτέρας όμως διαστάσεις (14 x 8,50 μ.) μετά τεσσάρων παρεκκλησίων, ως το Καθολικόν του Τσάγεζι, και είναι βυζαντινόν πιθανώς κτίσμα, ανακαινισθέν εις τουρκικούς χρόνους».

ΠΡΟΝΑΟΣ – Η ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ.

Αφού περάσει κανείς το κεραμοσκεπές προαύλιο, όπου βρίσκονται και κεριά έξω από το Ναό, μπαίνει στον Πρόναο, δηλαδή στο τμήμα του Ναού, όπου γινόταν η κατήχηση των πιστών. Στο πάνω μέρος της διαχωριστικής από τον κυρίως Ναό τοιχοποιίας υπάρχει φιλοτεχνημένη εικόνα του 15^{ου} αιώνα. Δεξιά είναι τοποθετημένη εικόνα της Παναγίας, αγνώστου προσωνομίας, την οποία έφεραν οι πρόσφυγες της Μικράς Ασίας και την δώρισαν στο Μοναστήρι. Είναι σκουρόχρωμη και τα χαρακτηριστικά του προσώπου της δύσκολα διακρίνονται, εκτός από τα μάτια της. Το μαύρισμα της εικόνας είναι πιθανό ότι οφείλεται σε τεχνοτροπία του καλλιτέχνη. Η συγκεκριμένη τεχνοτροπία μπορεί να πηγάζει από τη γενικότερη τάση των αγιογράφων να φιλοτεχνούν τις εικόνες της Παναγίας σε μαύρο φόντο από σεβασμό στην Εικόνα του Ευαγγελιστή Λουκά «Παναγία η Μυρτιδιώτισσα», η οποία είχε μαυρίσει από φωτιά.

Αριστερά είναι τοποθετημένη η Θαυματουργή Εικόνα της Παναγίας, που βρήκε ο Αγάθωνας, γεμάτη από τα αφιερώματα και τα τάματα των πιστών, που προστρέχουν σε Αυτή για να τους βοηθήσει και να τους παρηγορήσει. Το χρώμα του προσώπου της είναι αχνό μαύρο και μάλλον οφείλεται στην φωτιά που έβαλαν οι Τούρκοι στο Μοναστήρι κατά την Επανάσταση του 1821. Η φιλοτέχνηση της εικόνας αποδίδεται στον Ευαγγελιστή Λουκά, ο οποίος όπως είναι γνωστό ζωγράφισε την Παναγία όσο ζούσε και της έδειχνε μάλιστα και τις εικόνες του. Είναι τοποθετημένη στο αριστερό μέρος του νάρθηκα, πάνω σε ένα ξυλόγλυπτο προσκυνητάρι. Ολόκληρη η εικόνα είναι καλυμμένη με καλλιτεχνικό ασημένιο επικάλυμμα, που αφήνει μόνο τα πρόσωπα της Παναγίας και τού μικρού Ιησού να φαίνονται. Στο αριστερό κάτω άκρο της υπάρχει η επιγραφή του κατασκευαστή του επικαλύμματος: «Έργον Ι. Α. Νικητοπούλου, Αθήναι 1906». Κάτω απ' το επικάλυμμα υπάρχει η θύμηση: «ΔΕΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΕΙΣ ΑΙΩΝΙΟΝ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ 1812». Η εικόνα της Παναγίας του Αγάθωνος ανήκει στον τύπο της «Οδηγήτριας». Σύμφωνα με την εξέταση της εικόνας οι αρχαιολόγοι πιστεύουν πως στα χρόνια του Ηγούμενου Κωνσταντίου Δημητριάδη (1852-1856) έγινε κάποια επιδιόρθωσή της. Πιθανότατα, στα επόμενα χρόνια ακολούθησε και δεύτερη επιδιόρθωση.

ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ.

Στους τοίχους του ναού υπάρχουν πολλές αγιογραφίες, που ανάγονται στον 15^ο, 16^ο, 17^ο, 18^ο και 19^ο αιώνα και έχουν μεγάλη καλλιτεχνική αξία. Δυστυχώς έχουν αλλοιωθεί σε μεγάλο ποσοστό, κυρίως από τη φωτιά που έβαλαν οι Τούρκοι το 1822. Κατά συνέπεια, μόλις που διακρίνονται τα πρόσωπα των Αγίων σε πολλές από αυτές. Λίγες όμοιες τοιχογραφίες υπάρχουν στο Διακονικό και την Πρόθεση. Οι εικόνες που είναι αριστερά και δεξιά της Ωραίας Πύλης ανάγονται στον 17^ο αιώνα. Για την εικόνα του Τιμίου Προδρόμου λέγεται ότι ανήκει στον 10^ο αιώνα. Οι εικόνες του εορτοδρομίου φιλοτεχνήθηκαν κατά τέλη του 19^{ου} αιώνα από τους αδελφούς «Ιωασαφαίους».

Οι τοιχογραφίες του κυρίως ναού γενικά είναι νεότερες, γιατί έχουν αντικαταστήσει τις παλιές που είχαν καταστραφεί από την πυρκαγιά που προκάλεσαν οι Τούρκοι. Ωστόσο, η «επέμβαση» αυτή αλλοίωσε σε κάποιο βαθμό την όλη εσωτερική και εικονογραφική μορφή του Καθολικού. Οι αγιογράφοι, όπως ο Ν. Αργυρόπουλος και ο Σαραφιανός, εργάστηκαν κυρίως πάνω σε δυτικά πρότυπα. Ο Παντοκράτορας του κεντρικού τρούλλου και η Πλατυτέρα των Ουρανών στην κόγχη του Ιερού Βήματος είναι έργα του Ν. Αργυρόπουλου (1906).

Το τέμπλο καταστράφηκε πριν πολλά έτη και αντικαταστάθηκε από το σημερινό ξυλόγλυπτο. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του τότε Ηγούμενου Γερμανού μεταφέρθηκε από τη Μονή Νεράιδας του Αγίου Γεωργίου. Λέγεται ότι είναι τεχνοτροπίας του Νικολάου Ηπειρώτη, γιατί όμοιο τέμπλο, που υπάρχει στον Άγιο Νικόλαο Γαλαξιδίου έχει κατασκευαστεί από τον τεχνίτη αυτόν. Μετά την αποκάλυψη τμήματος του ενός από τους τέσσερις κίονες διαπιστώθηκε ότι είναι κατασκευασμένος με σπονδύλους. Κατά συνέπεια, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι κατά τον σεισμό που έγινε το 1780 πρέπει να είχαν καταρρεύσει οι κίονες του Ναού. Τα κιονόκρανα είναι γύφινα και πιθανόν να έγιναν κατά περίοδο ανακαινίσεων.

Δεξιά υπάρχει παλιά εικόνα του Αγίου Δημητρίου, η οποία στο κάτω μέρος της φέρει την επιγραφή «Δημήτριον φυλάττει πανοικεσία, τον Αινιάναν Τρισμάκαρ Μυροβλήτα». Η συγκεκριμένη λοιπόν εικόνα είναι αφιερωμένη σε απόγονο των Αινιάνων, που ήταν οι άρχοντες της Φθιώτιδας, με πρωτεύουσα την Υπάτη. Άλλη εικόνα παριστάνει την φιλοξενία του Αβραάμ.

ΤΑ ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥ.

Ο Ναός περιλαμβάνει και τέσσερα παρεκκλήσια. Τα δύο ανατολικά, της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος και των Αγίων Αποστόλων (ΒΑ και ΝΑ) είναι μικρότερα από τα δυτικά, του Αγίου Χαραλάμπους και του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου (ΒΔ και ΝΔ).

Κατά την είσοδό μας και δεξιά του Πρόναου (ΝΔ) βρίσκεται το παρεκκλήσιο του Τιμίου Προδρόμου. Στους τοίχους του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου έχουν φιλοτεχνηθεί Βυζαντινές εικόνες διάφορων Αγίων. Ξεχωρίζει η τοιχογραφία του κτήτορα της Μονής, του μοναχού Αγάθωνα, που παριστάνεται με μοναχικό σκούφο χωρίς φωτοστέφανο και να κρατά στο χέρι του το ομοίωμα του Μοναστηριού. Οι τοιχογραφίες αυτές

ανάγονται στον 15^ο αιώνα, ίσως και παλαιότερα και έχουν το χαρακτηριστικό της διχρωμίας. Ωστόσο, ευδιάκριτα είναι τα ίχνη της φωτιάς των Τούρκων και στις τοιχογραφίες στο παρεκκλήσι του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου.

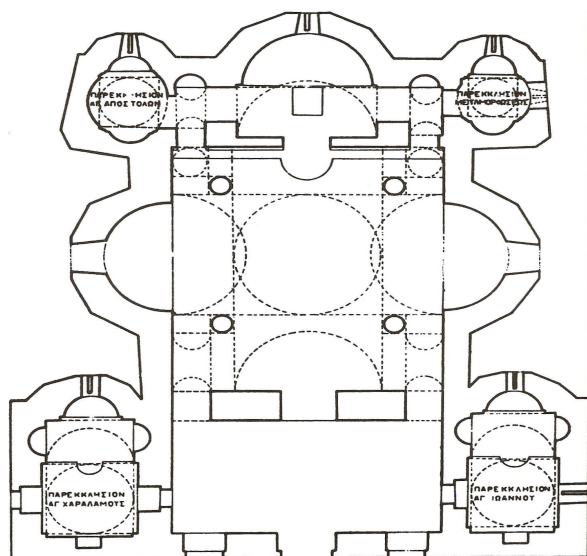
Αριστερά, (ΒΔ), είναι το παρεκκλήσιο του Αγίου Χαραλάμπους, όπου επίσης στους τοίχους του έχουν φιλοτεχνηθεί Βυζαντινές εικόνες Αγίων. Ξεχωρίζει η προσωπογραφία του άρχοντα της Υπάτης Δημάκη Χατζηαναγνώστου Οικονόμου. Παριστάνεται κρατώντας ομοίωμα της Εκκλησίας με την επιγραφή «ΑΡΧΩΝ ΔΗΜΑΚΗΣ». Η φιλοτέχνησή της έγινε προς τιμήν του, γιατί υπήρξε ο ευεργέτης του Μοναστηριού με την αναστήλωση που πραγματοποίησε μετά το σεισμό του 1780. Η εικόνα είχε υποστεί φθορά στο κάλυμμα της κεφαλής και στο πρόσωπο. Αποκαταστάθηκε από τον Υπαταίο ζωγράφο Άλκη Κεραμίδα. Στο παρεκκλήσιο του Αγίου Χαραλάμπους βρίσκεται στις μέρες μας και το σκήνωμα του Πατέρα Βησσαρίωνα.

Στο χώρο του Αγίου Βήματος και Βορειοανατολικά είναι το παρεκκλήσιο της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, που γιορτάζεται πανηγυρικά στις 6 Αυγούστου, που είναι η μέρα της ανευρέσεως της Εικόνας της Παναγίας από τον μοναχό Αγάθωνα. Οι τοιχογραφίες του είναι οι πιο παλιές. Παλιές είναι και οι τοιχογραφίες του παρεκκλησίου των Αγίων Αποστόλων.

Στη βόρεια πλευρά του οικοδομικού συγκροτήματος, ανάμεσα στα κελιά των μοναχών και το Επισκοπείο υπάρχει το παρεκκλήσι των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, σε ρυθμό μονόκλητης Βασιλικής. Ο κύριος αγιογράφος του είναι ο Κώστας Θετταλός. Στη δυτική του πλευρά δεσπόζει η τοιχογραφία του κτήτορα τη Μονής, του Οσίου Αγάθωνα.

Στη νοτιοδυτική πλευρά της Μονής βρίσκεται το παρεκκλήσι της Αγίας Τριάδας. Εκεί φιλοξενείται το Σκευοφυλάκιο και η Βιβλιοθήκη της Μονής.

Η ΚΑΤΟΨΗ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ (ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΛΑΖΑΡΙΔΗ).

ΟΙ ΚΤΗΤΟΡΕΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

A. Η ΠΑΛΙΑ ΜΟΝΗ – ΟΙ ΟΣΙΟΙ ΣΥΜΕΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Η ιστορία της Μονής Αγάθωνος χάνεται μέσα στα βάθη των αιώνων. Οι πληροφορίες για την ίδρυσή της είναι ελάχιστες. Κατά την παράδοση ιδρύθηκε από κάποιο μοναχό Αγάθωνα, προς τιμή του οποίου οι μετέπειτα μοναχοί έδωσαν στη Μονή το όνομά του. Ωστόσο, φαίνεται ότι ο μοναχός Αγάθωνας ήταν ο ιδρυτής της δεύτερης Μονής και ότι οι πρώτοι που ίδρυσαν το Μοναστήρι ήταν οι Όσιοι Συμεών και Θεόδωρος.

Συγκεκριμένα, στον κατάλογο των Κωδίκων της Ιεράς Μονής Προυσσού, που δημοσιεύτηκε το 1913*, αναφέρεται ότι: «...Τότε και οι δύο Όσιοι ιεροκήρυκες Συμεών και Θεόδωρος ασκήτευον πλησίον της Νέας Πάτρας και αυτοί φαίνεται να είναι οι πρώτιστοι κτήτορες της εκεί Αγαθής μονής ονομαζομένης, την οποίαν Αγαθήν ονόμαζαν ως αγαθή και καθαρά εκ της αιρέσεως εκείνης (των εικονομάχων) ως ο Αθηναίος Ιωάννης Πατούσας γράφει. Οίτινες εδίδασκον όλην την Ελλάδα και της μεγίστης μονής του Μεγάλου σπηλαιίου κτήτορες εχρημάτισαν...». Εξετάζοντας το συγκεκριμένο χωρίο παρατηρούμε ότι ο Ιωάννης Πατούσας, που ήταν διδάσκαλος του Φλαγγινιανού Ελληνομουσείου της Βενετίας και εκδότης του Βίου των Οσίων Συμεών και Θεοδώρου στη Βενετία το 1706, αναφέρεται στη διέλευση των οσίων από τη Νέα Πάτρα (Υπάτη). Εκεί έκτισαν το Μοναστήρι, το οποίο εμφανίζεται με το όνομα ως «Αγαθή μονή» με την αιτιολογία ότι παρέμεινε «αγαθή και καθαρά» από την αίρεση των εικονομάχων.

Σε άλλο σημείο του Βίου των Οσίων Συμεών και Θεοδώρου παρουσιάζεται ότι ήταν οι πρώτοι κατοικήτορες του Άθωνα τα τελευταία χρόνια της εικονομαχίας και ότι, αφού έφυγαν από εκεί και μετά από περιπλανήσεις, βρήκαν ως καταφύγιο τη Νέα Πάτρα. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι «...Τοιουτοτρόπως λοιπόν περιδιαβαίνοντες τας πόλεις και χώρας της Θεσσαλίας έφθασαν εις το όρος το θετταλικόν...Από το όρος ετούτον πάλιν μισεύοντας επήγαν εις τας Νέας Πάτρας. Και εκαρτέρησαν και εκεί ικανόν καιρόν ομιλούντες πάντοτε και διδάσκοντες τους λαούς τα ψυχωφελή και επέρασαν εις το όρος που είναι σιμά εις τας Θερμοπύλαις, και εκεί ευρίσκοντας τόπον ησυχαστικόν και πολλά επιτήδειον εις ανάπαυσιν ψυχής τε και σώματος αποφάσισαν να μείνουν και να δώσουν άνεσιν εις τους κόπους των, έως όπου να των αποκαλύψει τίποτε ο Θεός και να τους οδηγήσει εις την οδοιπορίαν...».

Οι Όσιοι Συμεών και Θεόδωρος, κατά συνέπεια, μετά τις περιδιαβάσεις τους κατέληξαν και στην Υπάτη και εκεί ίδρυσαν το πρώτο Μοναστήρι, κατά πάσα πιθανότητα στη θέση «Παλαιομονάστηρο», στη νοτιοδυτική περιοχή του Λυχνού Υπάτης. Στη συνέχεια, μετά την κάθοδό τους στην Πελοπόννησο, έκτισαν τη μονή του Μεγάλου Σπηλαιίου στην Αχαΐα.

Αξιοσημείωτο, πάντως, είναι ότι ο χρόνος που βρίσκονταν στο Άγιο Όρος ταυτίζεται με τα τέλη του 9ου αιώνα μ.Χ. και ότι συνεπώς η πρώτη Μονή χτίστηκε αυτό το χρονικό διάστημα.

* «Νέος Ελληνομνήμων», «Κατάλογος των Κωδίκων της Ιεράς Μονής Προυσσού», 1913.

B. Η ΝΕΑ ΜΟΝΗ – Ο ΟΣΙΟΣ ΑΓΑΘΩΝ.

Η πρώτη Μονή καταστρέφεται ολοσχερώς, πιθανόν από κατολισθήσεις ή από σεισμό ή από καθιζήσεις. Ένας μοναχός με το όνομα Αγάθων, που πιθανότατα ασκήτευε στο Παλιό Μοναστήρι, θα ξαναέχτισε τη Μονή στη σημερινή της θέση τις πρώτες δεκαετίες του 14^{ου} αιώνα. Βέβαια, δεν υπάρχουν ισχυρά ιστορικά τεκμήρια για την ιστόρηση του Μοναστηριού, με αποτέλεσμα να διατυπώνονται οι απόψεις ότι αυτό ανοικοδομήθηκε και γύρω στο 12^ο αιώνα. Πάντως, θεωρείται πιθανότερο αυτό να συνέβη το 14^ο αιώνα.

Το όνομα Αγάθων είναι σπανιότατο στην Ελληνική Γραμματεία, την Ιστορία και την Εκκλησία. Σε ειδικά εκκλησιαστικά λεξικά μνημονεύονται ένας Πάπας της Ρώμης (678-681), ένας κόπτης πατριάρχης Αλεξανδρείας και ένας άγιος της Ορθόδοξης Εκκλησίας που έζησε πιθανότατα κατά το δεύτερο μισό του 4^{ου} αιώνα και στις αρχές του 5^{ου}.

Δε γνωρίζουμε πολλά στοιχεία για τη ζωή του συγκεκριμένου μοναχού Αγάθωνα που έκτισε τη Μονή. Κατά πάσα πιθανότητα η ζωή του είναι συνυφασμένη με τη ζωή του Αγίου Αθανασίου του Μετεωρίτη. Σύμφωνα με τους Κώδικες των Μετέωρων ο Άγιος Αθανάσιος γεννήθηκε στη Νέα Πάτρα περί το 1302. Μετά τη φυγή του από τη Νέα Πάτρα, καθώς η πόλη καταλήφθηκε από τους Καταλανούς, έζησε στο Άγιο Όρος και στη συνέχεια στα Μετέωρα, όπου και πέθανε γύρω στα 1380.

Στην παράγραφο 33 του Βίου του Αθανασίου εμφανίζεται για πρώτη φορά και το όνομα του Αγάθωνα. Αναφέρεται ότι ο Αγάθωνας εξαιτίας του φιλικού δεσμού και του παλαιότερου κοινού βίου με τον Αθανάσιο εγκατέλειψε το ησυχαστήριό του στο Άγιο Όρος και, αφού πήρε και άλλους μοναχούς, πήγε στο Μεγάλο Μετέωρο, όπου βρισκόταν ο Αθανάσιος. Ο Αθανάσιος ήθελε να τον αφήσει διάδοχό του, αλλά ο Αγάθωνας «δι' ασθένειαν εξήλθε του κελλίου και τέλει του βίου έλαχεν».

Η ζωή των δύο αντρών παρατηρούμε ότι είναι παράλληλη και κοινή. Ο Αγάθωνας υπήρξε συμμοναστής του Αθανασίου και ακόλουθός του σ' όλες τις φάσεις της ζωής του. Ο Βίος του Αθανασίου παρουσιάζει τη διαδρομή Υπάτη – Άγιο Όρος – Μετέωρα και, κατά συνέπεια, μπορούμε να εικάσουμε ότι και ο Αγάθωνας ξεκίνησε από την ίδια αφετηρία, εφόσον τον ακολούθησε και στα επόμενα βήματά του.

Άλλωστε, πρέπει να αναλογιστούμε ότι οι Μονές παίρνουν το όνομά τους και από τον κτήτορά τους και, αφού συμπίπτει η δράση του μοναχού με την ανέγερση του μοναστηριού χρονολογικά – είναι κτίσμα του 14^{ου} αιώνα σύμφωνα με την πιο πιθανή εκδοχή-, δεν είναι παράτολμο να ισχυριστούμε ότι ιδρυτής της Μονής είναι ο Αγάθωνας, ο συμμοναστής του Αγίου Αθανασίου του Μετεωρίτη.

Όπως αναφέρει και η προφορική παράδοση, αφού βρήκε την εικόνα της Παναγίας, ανοικοδόμησε την 6ην Αυγούστου 1400 το μοναστήρι προς τιμήν της Θεομήτορος. Η εικόνα βρέθηκε σε φωτόλουστη σπηλιά από δύο αδελφια, Οθωμανούς, μετά από θαύμα. Αυτοί παρέδωσαν την εικόνα στον Αγάθωνα, ο οποίος κατά πάσα πιθανότητα ασκήτευε στο ερειπωμένο μετά από καθίζηση «Παλαιομονάστηρο». Πρώτος ιστορικός ερευνητής της Ιεράς Μονής Αγάθωνος ήταν ο Γ. Λαμπάκης.

Σύμφωνα με πληροφορίες από το Βίο του Αγίου Αθανασίου, μπορούμε να εικάσουμε ότι μετά την ίδρυση της Μονής, κατόπιν πιέσεων από το Λατίνο Αρχιεπίσκοπο της περιοχής εκείνη την εποχή, ο Αγάθωνας αναγκάζεται να εγκαταλείψει τη Μονή και πηγαίνει στο Άγιο Όρος και στη συνέχεια στα Μετέωρα. Εκεί πεθαίνει σύμφωνα με το Βίο του Αγίου Αθανασίου νωρίτερα από τον Άγιο Αθανάσιο και δεν προλαβαίνει να γίνει Ηγούμενος στη Μονή Μεταμορφώσεως των Μετεώρων.

Ανακεφαλαιώνοντας, παρατηρούμε ότι δε διαθέτουμε και πάρα πολλά στοιχεία για τον Αγάθωνα, τον ιδρυτή της Μονής, και μόνο σε εικασίες από ενδείξεις μπορούμε να προβούμε για τη ζωή του. Αδιάσειστο στοιχείο για την ύπαρξή του, πάντως, αποτελεί η εικόνα του στο παρεκκλήσιο του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, στην οποία εικονίζεται να κρατά ομοίωμα του πρώτου Καθολικού της Μονής.

ΕΚΔΟΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ.

Σύμφωνα με την παράδοση η αρχική κτίση της Μονής στη σημερινή τοποθεσία αρχίζει από το 1400, ενώ και οι αρχαιολόγοι σύμφωνα με στοιχεία την κατατάσσουν μεταξύ δωδεκάτου και δεκάτου πέμπτου αιώνα.

Επικρατεί η δοξασία ότι η Θεοτόκος, προοιωνιζόμενη τη σεισμική κατολίσθηση και την καταστροφή του Παλαιομονάστηρου, εξαφανίστηκε μυστηριωδώς από την παλιά Μονή, όπου βρισκόταν, και κρύφτηκε σε μια σπηλιά κοντά στη σημερινή Μονή Αγάθωνος. Η συγκεκριμένη ιστορία μας θυμίζει και την εύρεση και άλλων Εικόνων της Παναγίας, όπως της Παναγίας της Προυσιώτισσας και της Παναγίας στη Μονή Τατάρνας. Πάντως, η εξαφάνιση της Εικόνας, εκτός από τον επερχόμενο σεισμό, υποδήλωνε ότι ήθελε να μεταφερθεί σε καινούργια θέση.

Για το Παλαιομονάστηρο γνωρίζουμε ότι βρισκόταν κοντά στο σημερινό χωριό Λυχνό. Πραγματικά καταστράφηκε από σεισμούς και καθιζήσεις και έχουν βρεθεί κομμάτια από ασβεστόλιθους και κεραμικά από το Μοναστήρι. Μάλιστα, κυκλοφορεί και μια παράδοση, σύμφωνα με την οποία οι καλόγεροι του παλιού αυτού Μοναστηριού διατηρούσαν στο απέναντι δάσος «Καλογεροστάνη» με χιλιάδες γιδοπρόβατα. Το αξιοπερίεργο είναι ότι το γάλα από τα ζώα το διοχέτευαν με κεραμικούς σωλήνες, τα λεγόμενα «κιούνια» μέχρι τη Μονή.

Για την εύρεση της Εικόνας της Παναγίας από τον Αγάθωνα κυκλοφορούν δύο παραδόσεις. Σύμφωνα με την πρώτη, ο μοναχός, ευρισκόμενος και ο ίδιος στο Παλαιομονάστηρο, είδε ένα όραμα ότι η Εικόνα βρισκόταν στη σπηλιά, όπου και τελικά βρέθηκε.

Η δεύτερη εκδοχή αναφέρεται στο βιβλίο της Μονής «Προσκυνητάριον», έκδοση του 1939. Σύμφωνα με αυτή, δύο Τούρκοι κάτοικοι από τις 15 οικογένειες του παρακείμενου οικισμού Μαρμαρά ή Μάρμαρα, τη νύχτα της έκτης Αυγούστου 1400, διέκριναν σε απόσταση 500 περίπου μέτρων από τη θέση όπου βρίσκεται η σημερινή Μονή φως σε ένα σπηλαιώδη βράχο. Το συγκεκριμένο εκπληκτικό φαινόμενο το είδαν για πολλά συνεχιζόμενα βράδια και, όταν τελικά πλησίασαν στο σημείο, αντίκρισαν την Εικόνα της Παναγίας να περιβάλλεται από ένα περίλαμπρο φως στο βάθος της σπηλιάς. Αυτοί οι δύο Τούρκοι

παρέδωσαν την Εικόνα στον Αγάθωνα και παράλληλα δώρισαν στην καινούργια Μονή πολλά στρέμματα από το παρακείμενο δάσος.

Στη σπηλιά όπου βρέθηκε η Εικόνα της Παναγίας κτίστηκε ένα μικρό παρεκκλήσι τον Ιανουάριο του 1940. Κτίστηκε και μετά την εύρεση και μιας νέας Εικόνας της Παναγίας, την οποία προφανώς είχε βάλει κάποιος πιστός για να υποδεικνύει το σημείο της εύρεσης της πρώτης Εικόνας. Το συγκεκριμένο εκκλησάκι στη σπηλιά, που είναι γνωστή ως «Σπηλιά της Παναγίας» έκτισε ο Ηγούμενος Αμβρόσιος. Δυστυχώς όμως στις μέρες μας έχει καταρρεύσει, γιατί η τοποθεσία ήταν δύσβατη και απόκρημνη και το εκκλησάκι δεν είχε στερεή κατασκευή.

Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Η Μονή Αγάθωνος λέγεται και Μονή της Αγάθωνης. Ο ιστορικός της Φθιώτιδας Ιωάννης Βορτσέλας υποστηρίζει ότι η επωνυμία αυτή προέρχεται από τον πρώτο ιδρυτή της Μονής Αγαθώνη. Η πεποίθηση αυτή δε φαίνεται να ευσταθεί, γιατί δε στηρίζεται σε καμία μαρτυρία. Η πιο πιθανή εκδοχή είναι ότι η επωνυμία αυτή αποδόθηκε από τους απλούς ανθρώπους σε γένος θηλυκό, γιατί το Μοναστήρι είναι αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Έτσι η Παναγία του Αγάθωνος με την πάροδο του χρόνου έγινε Παναγία της Αγάθωνης και η Μονή ονομάστηκε Μονή της Αγάθωνης.

Στην άποψη ότι η σωστή ονομασία της Μονής είναι Μονή Αγάθωνος συντείνει και η ερμηνεία του ενός από τα τούρκικα φερμάνια που βρίσκονται στη Μονή. Στο φερμάνι τούρκικης χρονολογίας 1195 και ελληνικής 1779 αναφέρεται η επωνυμία του Μοναστηριού «Αγαντόνι». Σύμφωνα με τους ερμηνευτές του φερμανιού η λέξη «Αγαντόνι» είναι αρσενικού γένους και έτσι ορθά η Μονή λέγεται Μονή Αγάθωνος στη μνήμη του κτήτορά της Οσίου Αγάθωνα.

Πάντως και οι δυο ονομασίες - Μονή Αγάθωνος και Μονή Αγάθωνης – είναι αποδεκτές, εφόσον ανταποκρίνονται στην ιστορική πραγματικότητα της Μονής και προϋποθέτουν τον Αγάθωνα ως κτήτορα της Μονής.

Η ΜΟΝΗ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ.

Α) Ο ΣΕΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1780.

Δε διαθέτουμε πολλές πληροφορίες για την ιστορία της Μονής από την ίδρυσή της και έως το 1780, όπως γενικά και για την υπόλοιπη Φθιώτιδα. Η μόνη σημαντική πληροφορία είναι ότι με το φοβερό σεισμό που έγινε το 1780 ή κατ' άλλους το 1742 ή το 1760 και ο οποίος κατέστρεψε τις πόλεις της Αταλάντης και των Λιβανατών, καταστράφηκαν και αρκετά κελιά της Μονής.

Μετά από μεσολάβηση του Δημάκη Χατζηαναγνώστου- Οικονόμου από το Μαυρίλο, του προεστού της επαρχίας Πατριτζικίου (της Υπάτης), δόθηκε το φερμάνι άδειας από την Υψηλή Πύλη και άρχισε η ανοικοδόμηση του Μοναστηριού. Η ανοικοδόμηση έγινε κοντά στο χωριό

Μάρμαρα, που είχε 15 τουρκικές οικογένειες και το οποίο δεν υπάρχει σήμερα, όπως αναφέρει και η τουρκική απόφαση (ιλιάμιον). Το συγκεκριμένο συμβάν μνημονεύει και ο γάλλος περιηγητής και ιστοριογράφος Πουκεβίλ. Από ευγνωμοσύνη οι καλόγεροι της Μονής για την αρωγή του για την ανοικοδόμησή της τον ζωγράφισαν ολόκληρο με την ένδειξη «νέος κτήτορας». Η εικόνα του, αφού υπέστη πολλές φθορές, σήμερα βρίσκεται αποκατεστημένη στο παρεκκλήσι του Αγίου Χαραλάμπους, στα αριστερά του Καθολικού της Μονής. Ο Δημάκης Χατζηαναγνώστου παρουσιάζεται να κρατά ομοίωμα της Μονής και πάνω στην εικόνα είναι γραμμένη η φράση: «Ο άρχων Δημάκης».

Στο Ιλάμιον οι Τούρκοι αναφέρουν πως ύστερα από παράκληση του Παπα- Χρήστου επισκέφτηκαν την κατεστραμμένη Μονή και ότι, αφού παρατήρησαν τις ζημιές, αποφάσισαν την ανοικοδόμηση του Μοναστηριού. Μέσα από την τούρκικη απόφαση μπορούμε να εξάγουμε πληροφορίες για την κατάσταση της Μονής εκείνη την περίοδο.

Συγκεκριμένα, το Ιλάμιον μεταφρασμένο στα ελληνικά είναι το εξής:

ΙΛΑΜΙΟΝ ήτοι Άδεια να επισκευασθή ο Ναός από τας ζημίας που προκάλεσαν οι σεισμοί εν έτει 1742.

(Ακριβές αντίγραφον εκ της επισήμου μεταφράσεως από το τουρκικό).

Ο ΚΑΤΗΣ ΤΟΥ ΚΑΖΑ ΥΠΑΤΗΣ ΑΧΜΕΤ ΕΦΕΝΔΗΣ.

Καζά Υπάτης χωρίον Μάρμαρα εις αυτό πλησίον ήτον το Μοναστήρι Αγάθωνης ονομαζόμενον, ήτο Ηγούμενος ο Παπα- Χρήστος όστις παρουσιασθείς εις το Ιερόν Μεζλήσι (Συμβούλιον) θεληματικώς, είπεν ότι το ρηθέν Μοναστήρι ήτο ανέκαθεν Μοναστήριον και από μεγάλον σεισμόν έπεσεν και από τα τέσσαρα μέρη και επειδή πλησίον των χωρίων εκείνων δεν είναι άλλη Εκκλησία, είναι απόλυτος ανάγκη δια να επισκευασθή το μοναστήριον ως ήτο ανέκαθεν χωρίς να μεγαλώση ούτε και να υψωθή και δια την επισκευήν μας επαρουσίασεν Βασιλικόν Φερμάν - Ντουβλέτ, ελιέ, καθώς και διαταγήν του Βαλή Ναυπάκτου Μουσταφά - Πασσιά και τρίτη διαταγή, δυνάμει των ανωτέρω, από τον Μουσελίμην Δομοκού και κατά τας διαταγάς υπήγαμεν οι υποφαινόμενοι εις το Μοναστήρι, από τον μεγχαμέν Αχμέτ εφένδης του Χουσεΐν, εκ της ιδίας Επαρχίας, ο Βοϊβόντας Μαχμούτ αγάς και εστάθημεν εις την θέσιν του Μοναστηριού και συγκροτήσαμε μεσλήσι (Συμβούλιον) όπου είπεν ο Παπα- Χρήστος, κατά το Φερμάνι και τας διαταγάς θέλω να επιδιορθωθή το Μοναστήρι και να κάμετε την εκτίμησιν, και ημείς παρατηρούντες από τα τέσσαρα μέρη του Μοναστηριού είδομεν πραγματικώς ότι οι θόλοι εκρημνίσθησαν και αι αστρέχαις ευγήκαν έξω και τα τείχη από τα τέσσαρα μέρη εκρημνίσθησαν και τα Χωρία όπου ευρίσκονται πλησίον του Μοναστηριού δεν έχουν Εκκλησίας και ως απόλυτος ανάγκη απεφασίσαμεν δια να κτισθή το Μοναστήρι όλον το μεσλήσι, εδώσαμεν καράρι (απόφασιν), λοιπόν παρετηρήσαμεν απέξω το Μοναστήρι είναι μεγάλον, είχαν από το δεξιόν και αριστερόν μέρος δύο θόλους πέτρινους, είχαν οντάδες με πάτωμα και με κεραμίδια σκεπασμένους, και δεξιά και αριστερά δύο άλλους οντάδες μικρούς με τρία παράθυρα και ξύλινες πόρτες και δεκατρία παράθυρα μεγάλα με τζάμια είχε το Μοναστήρι και υποκάτωθεν των θόλων είναι ζωγραφισμένη η Εκκλησία, το άγιο Βήμα εις

δύο διηρημένον και το Σκευοφυλάκιον το οποίον έχει δεκαέξ ντουλάπια δια βιβλία και άλλα οκτώ ακόμη ντουλάπια δια βιβλία, και ο θόλος θα γίνη εις τέσσαρες κολώνες απάνω και εις τη μέση μία πόρτα της οποίας το ύψος είναι σύμφωνα με τον πήχυν του αρχιτέκτονος όπου ευρίσκεται εις το χασαπά μας, θα γίνη εννέα πήχεις το ύψος και όλοι θόλοι το ύψος των θα είναι επτά πήχεις από την επιφάνειαν της γης, και θα είναι εννέα ήμισυ πήχεις το μάκρος και οκτώ ήμισυ πήχεις το πλάτος, και απέξω από την πόρτα και το κατώφλι από την γην τέσσαρες πήχεις το ύψος και δέκα ήμισυ πήχεις το μάκρος, και απέξω από την πόρτα του Μοναστηριού όπου είχαν το χαγιάτι ενδεκάμισυ πήχεις το μάκρος και τέσσαρες το ύψος από την γην και δώδεκα ξύλινα στήλια απάνω, και το πάτωμα με ξύλο στρωμένο και με κεραμίδια και τα τείχη του Μοναστηρίου απέξω από τα τέσσαρες μέρη θα είναι ως εννέα αγγονάρια και οι θόλοι ασβεστόκτιστοι και με κεραμίδια σκεπασμένοι.

Με τον Βοϊβόνταγα είδομεν και παρατηρήσαμεν τα ως άνωθεν και σύμφωνα με το Βασιλικόν Φερμάνιον χωρίς να μεγαλώση ούτε και να υψωθή ούτε και να πλατύνη, αμή ως ήτο ανέκαθεν είπομεν εδώσαμεν απόφασιν και άδειαν δια να γίνη και επιδιορθωθή και εις ένδειξιν.

Έτος Αραβικόν κατά την Σελήνην 1158 ραπηγιάλ αχήρ 11

Οι Μάρτυρες
Χατζηϊσμάήλ αγάς Αληαγά
Μαχιούταγας Σαρτάρ Χασάναγα
Πάσιος Αχμέταγας του Χατζημελτέμαγα
Ιουσούφ Εφένδης του Μουσταφά Μπασιά
Ζάτας Μοζούρης του Χουσεΐν
Αχμέταγας Τζελεπής Ζαβέ Ζητνιάτης

Ο Δημάκης Χατζηαναγνώστου- Οικονόμου στο παρεκκλήσι του Αγίου Χαραλάμπους, στα αριστερά του Καθολικού της Μονής κρατώντας ομοίωμα της Μονής.

Β)Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ.

1. ΤΟ ΚΡΥΦΟ ΣΧΟΛΕΙΟ.

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, και κυρίως κατά το 16^ο αιώνα, είναι γνωστό ότι λειτούργησε στη Μονή το Κρυφό Σχολειό. Οι λόγιοι καλόγεροι της Μονής δίδασκαν στα παιδιά της περιοχής, σε μία περίοδο πνευματικού σκοταδισμού. Το σχολείο διατηρήθηκε στο Μοναστήρι έως τις αρχές του 18ου αιώνα.

Το ότι υπήρχε «Κρυφό Σκολειό» στη Μονή Αγάθωνος το πιστοποιεί και ο προηγούμενος Ηγούμενος της Μονής, Γερμανός Δημάκος, στο βιβλίο του Ζάχου Ν. Ξηροτύρη «Η Μονή Αγάθωνος και ο Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος», στις σελίδες 115 και 116. Στο συγκεκριμένο σημείο αναφέρει τον εντοπισμό του «Κρυφού Σκολειού» από τον ίδιο και το ότι και αυτός δημιούργησε ένα παρόμοιο «Κρυφό Σκολειό» την περίοδο της Αντίστασης. Συγκεκριμένα, αναφέρει:

«Όπως θα ενθυμείστε, πίσω ακριβώς από το Άγιο Βήμα του Ναού δεν υπήρχε χώρος. Με πολλή δυσκολία ελιτανεύσαμε τον Επιτάφιο της Μεγάλης Παρασκευής. Ηθέλησα να επεκτείνω την αυλή ανατολικά και προς τούτο έριξα κολώνες και έλαβε τη μορφή που έχει. Στο χώρο που εδημιουργήθηκε, μεταφέρθηκε το κρυφό Σχολειό που στα κελιά που χαλάσαμε ήταν στα τρίςβαθα του πύργου, όπως ελέγето ένα τριώροφο κτίριο το οποίο εφωτίζετο από μία σχισμή, δίκην παραθύρου.

Εκεί ήταν κούτσουρα στα οποία επάνω εκάθησαν τα Ελληνόπουλα να μάθουν γράμματα κάτω από το φως κάποιου λαδοκάντηλου. Το ίδιο αυτό υπόγειο εχρησιμοποιήθη και επί των ημερών μας κατά την περίοδο του πολέμου. Πολλές φορές έκρυψα παιδιά του Λυχνού, που σήμερα είναι άνδρες. Στο σημερινό κρυφό Σχολειό έχω τοποθετήσει κούτσουρα ντυμένα με αρνοτόμαρο για καθίσματα των σκλαβόπουλων και ένα μεγαλύτερο για το δάσκαλο καλόγηρο. Έχω έναν μελανοπίνακα στον οποίο έχω γράψει τα γράμματα της Ελληνικής Γλώσσας κεφαλαία και μικρά και τους αριθμούς αραβικούς και ελληνικούς.

Έχω αντίγραφο του γνωστού πίνακα του ζωγράφου Γκύζη, από το χέρι του Βασίλη Σίμου την εικόνα του Εθναποστόλου και Ιερομάρτυρα Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, το ποίημα του Ιωάννη Πολέμη το σχετικό με το κρυφό σχολειό.

Προστέθηκαν και Αναλόγιον και επιτραχήλιον και μανάλια με κερίον. Όπως είναι γνωστό οι Τούρκοι δεν εμπόδιζαν την προσευχή, αλλά τα γράμματα. Αν ο καλόγερος που έκανε μάθημα αντιλαμβάνετο Τούρκους, αμέσως φορούσε το πετραχήλι και έψαλλε για να διασκεδασθεί η υποψία των Τούρκων.

Μέσα στο «Κρυφό Σχολειό» είναι τα κούτσουρα που εκάθοντο τα παιδιά, η καρέκλα του δάσκαλου καλόγερου, τραπέζι με το ψαλτήρι και το χτωήχι και αβάκιον με λαγοπόδαρο, αντί για σπόγγο, όπως και μελανοπίνακας με το ελληνικό αλφάβητο, σε κεφαλαία και μικρά γράμματα και οι αριθμοί αραβικοί και ελληνικοί.».

2. Η ΣΧΟΛΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Παράλληλα, στο Μοναστήρι λειτούργησε στα χρόνια της σκλαβιάς και η περίφημη Σχολή Αγάθωνος. Σε αυτή δίδαξαν επιφανείς λόγιοι και μορφωμένοι μοναχοί σε πολλούς μοναχούς, ιερείς, αλλά και κατοίκους της περιοχής. Ο ιστορικός ερευνητής Τρύφων Ε. Ευαγγελίδης γράφει: «Εν τοις άνωθεν αυτοίς -Υπάτης- επί της Οίτης προς ΒΔ ιδρύθη κατά τον 16^{ον} αιώνα η Μονή Αγάθωνος εν θέσει λίαν περιόπτω, καταφύτω και καταρρύτω, εν αυτή συνεστήθη Σχολή, εν η εδίδασκον λόγιοι μοναχοί διδάσκοντες ου μόνον τους αγραμμάτους δοκίμους, αλλά και τους παίδας των πέριξ χωρίων.».

Η Σχολή, μετά το σεισμό που κατέστρεψε το Μοναστήρι, μεταφέρθηκε στην Υπάτη στις πρώτες δεκαετίες του 18^{ου} αιώνα. Η λειτουργία της τέθηκε υπό την εποπτεία του Χατζηχρήστου Αναγνώστου-Οικονόμου. Στα χρόνια του γιού του, Δημάκη, η Σχολή γνώρισε μεγάλη ακμή. Εκεί προσκλήθηκε και δίδαξε και ο Ζαχαρίας Αινιάν, γνωστός λόγιος και ιερέας από το Μαυρίλο Φθιώτιδας και πατέρας του Γεωργίου και του Δημητρίου, μεγάλων πνευματικών προσωπικοτήτων του Νομού Φθιώτιδας. Μετά την αναχώρηση του Ζαχαρία Αινιάν για την Κωνσταντινούπολη η Σχολή άρχισε να παρακμάζει.

3. ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.

Ταυτόχρονα, οι μορφωμένοι μοναχοί της Μονής βοηθούσαν τους απλούς κατοίκους της περιοχής στη σύνταξη και στο γράψιμο των επίσημων εγγράφων τους, αλλά και της καθημερινής αλληλογραφίας τους.

Ένα τέτοιο παράδειγμα μάλιστα μας έγινε γνωστό από την τοπική παράδοση της περιοχής. Οι πρόκριτοι του Νεοχωρίου Υπάτης και ο ιερέας τους πήγαν στο Μοναστήρι και ζήτησαν από τους καλόγερους να τους οριοθετήσουν τα λιβάδια του χωριού τους, προκειμένου να τα αγοράσει ο Τούρκος Αγάς. Το χαρτί με τα όρια και τις τοποθεσίες των λιβαδιών το πήγαν στον Αλή Πασά στα Γιάννενα για έγκριση και από εκεί το πήγαν στην Κωνσταντινούπολη, όπου καταχωρήθηκε στο μεγάλο βιβλίο κτηματολογίου στο Τοπ-Καπί του Σουλτάνου για επικύρωση της αγοράς*.

Κατά συνέπεια, παρατηρούμε ότι η Μονή κατά τα δύσκολα χρόνια της τουρκικής κατοχής λειτούργησε ως καταφύγιο για την πνευματική αναγέννηση και θρησκευτική συνειδητοποίηση του υπόδουλου γένους. Άλλωστε είναι εύκολα αντιληπτό ότι για να διεκδικήσει κανείς την ελευθερία του πρέπει πρώτα να γνωρίσει την αξία της μέσα από τη μόρφωση, έργο που επιτέλεσε στην περιοχή και η Μονή Αγάθωνος.

Γ. Η ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.

Η Μονή Αγάθωνος έχαιρε λατρείας και εκτιμήσεως όχι μόνο από τους Έλληνες την περίοδο της Τουρκοκρατίας, αλλά και από τους Τούρκους. Τρανή απόδειξη αποτελεί η πράξη των δύο Τούρκων από το Μαρμαρά που βρήκαν την Εικόνα της Παναγίας και μετά τη δώρισαν στη Μονή μαζί με μεγάλη ακίνητη περιουσία, γιατί πίστεψαν στην Παναγία.

Παράλληλα, στο Μοναστήρι είναι αφιερωμένο και σώζεται ένα χρυσοκέντητο σε τούρκικη γλώσσα, με τις λέξεις «Άγιος, Άγιος, Άγιος».

Άλλο ένα παράδειγμα ότι οι Τούρκοι υποστήριζαν το Μοναστήρι μπορεί να εντοπίσει κανείς στην ακόλουθη επιστολή από το Εθνολογικό Μουσείο Αθηνών. Σ' αυτή ένας Τούρκος αξιωματούχος ζητάει από κάποιον Μπέη να κανονίσει τις οικονομικές του υποθέσεις με τη Μονή και να της επιστρέψει τα χρήματα που της είχε πάρει. Συγκεκριμένα, η επιστολή αναφέρει:

Τω επιποθήτω μοι Μαχμουτεψή το σολιστάρ Ιλιάζμπεη

Εις Πατρατζίκι

Επιποθητέ μοι Μαμουτεψή μετα τον χαιρετισμόν μου σου φανερώνω ότι τρακοσα γρόσα που πήρατε τζερεμέ τον καλόγηρο από το Μοναστήρι Αγάθωνος και τα πρόβατα και ότι άλλο επήρατε αδίκως να τα δώσης πίσω και τράβα χέρι από αυτόν ότι δεν έχω ετζά, και το Μοναστήρι αυτό να είναι υπό τον μουσαβέν σου χωρίς να πειραχτή ούτε το παραμικρό και...

1826 Σβοίου 7

(Υπογραφή δυσανάγνωστη)

* Γ.Σκούρα: Το Νεοχώρι Υπάτης στους αγώνες κατά της Τουρκικής σκλαβιάς. Αθήνα 1983, σελ.155.

Η ΜΟΝΗ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ.

«Εἰς σύνορα Ἀγάθωνος, Ὁμέρ πασά, δὲν φτάνεις.
Φρουρεῖ αὐτὰ αρματωλός, ὁ Μήτσος Κοντογιάννης...»

Ἡ Μονή μέσα ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἀφύπνιση πέτυχε νὰ ἰσχυροποιήσῃ καὶ τὸ ἡρωικὸ πατριωτικὸ πνεῦμα καὶ νὰ ἀνυψώσῃ καὶ τὸ ἐθνικὸ φρόνημα τῶν κατοίκων τῆς ευρύτερης περιοχῆς. Παράλληλα, ὁμως ἐνίσχυσε καὶ τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνες τῶν κλεφταρματωλῶν τῆς Φθιώτιδας τόσο με υλικά ἀγαθὰ, ὅσο ἀκόμα καὶ με τὴν προσωπικὴ συμμετοχὴ καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν μοναχῶν τῆς, οἱ ὁποῖοι συστρατεύθηκαν με τοὺς ἀγωνιστὲς τοῦ Πατρατζικιώτη ὀπλαρχηγοῦ Μήτσου Κοντογιάννη.

Τὸ Μοναστήρι υπῆρξε τὸ λημέρι πολλῶν γνωστῶν καὶ ἡρωικῶν καπεταναίων τῆς περιοχῆς, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν πρῶτο αρματωλὸ Πατρατζικίου (=τῆς Υπάτης), τὸ Σπανό, ἕως τοὺς τελευταίους, τοὺς Κοντογιανναίους. Οἱ μοναχοὶ φιλοξενοῦσαν ἀπλόχερα τοὺς κλεφταρματωλοὺς καὶ τοὺς πρόσφεραν τροφίμα καὶ ὕπνο. Πολλὲς φορές μάλιστα τοὺς ἐνίσχυναν καὶ οικονομικά γιὰ τὴν ἀγορὰ ὀπλῶν καὶ πολεμοφοδίων.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Γιάννος Κοντογιάννης, ὅταν πρωτοεγκαταστάθηκε στὸ αρματολίκι τοῦ, ἐστήσε τὸ λημέρι τοῦ στὴ Μονή. Τὸ παράδειγμά τοῦ συνέχισε καὶ ὁ διάδοχός τοῦ ὁ Μήτσος Κοντογιάννης με ὅλη τὴν ομάδα τοῦ, τόσο ὅταν καταδιωκόταν ἀπὸ τὸν Γιουσούφ Ἀράπη πρὶν τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821, ὅσο καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Ἀγῶνα.

Ὁ Σπυρίδων Τρικούπης ἀναφέρει χαρακτηριστικά: «Καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐκινήθησαν οἱ ἀνωτέρω ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους, ἐκινήθησαν καὶ οἱ ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Ἀγάθωνος ὑπὸ τὸν Κοντογιάννη...».

Οἱ συγκεντρωμένοι ἀγωνιστὲς στὴ Μονή ἦταν πάρα πολλοί, με ἀποτέλεσμα ἡ λαϊκὴ παράδοση πολλὰς φορές νὰ υπερβάλλει, ὅταν ἀναφέρεται στὸν ἀριθμὸ τῶν φιλοξενούμενων πολεμιστῶν. Γιὰ παράδειγμα, ὁ ἱερομόναχος Δαμασκηνὸς Ἀθανασίου, ἀγωνιστὴς καὶ ὁ ἴδιος, παρουσιάζει πῶς κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ 1821 φιλοξενήθηκαν στὸ Μοναστήρι 6.000 άτομα.

ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ἈΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ἈΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ἘΚΡΗΞΗ ΤΗΣ ἘΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ.

Παράλληλα, ἀπὸ τὴ Μονή περνοῦσαν καὶ ἀγωνιστὲς, πού μπορεῖ νὰ μὴν διέμεναν συνέχεια στὸ Μοναστήρι, ἐβρίσκαν ὁμως καταφύγιο σὲ μέρη δύσβατα κοντὰ σὲ αὐτό, τὶς γνωστὲς «Ἀποκλείστρες», καὶ ἀνεφοδιάζονταν ἀπὸ τὸ Μοναστήρι. Ἄλλωστε στὶς δύσκολες ὥρες τοῦ διωγμοῦ καταφυγὴ ὅλων ἦταν οἱ «Ἀποκλείστρες». Ἦταν λαγκαδιές, ρεματιές καὶ σπηλιές σὲ ἀπόμακρα μέρη καὶ ἐκεῖ συγκεντρώνονταν σὲ τέτοιες ὥρες κλέφτες, ὅπως μᾶς λέει ὁ Χαρίλαος Μηχιώτης στὸ βιβλίο τοῦ «Τυμφορηστὸς καὶ Τυμφορήσιοι». Τέτοιες Ἀποκλείστρες υπῆρχαν καὶ σὲ ἄλλα μέρη, ὅπως στὴν Εὐρυτανία στὴν Καστανιά. Στὴν Οἶτη πάντως γνωστὲς ἦταν οἱ Λειβαδιές, οἱ ὁποῖες ἦταν σχετικὰ κοντὰ στὴ Μονή.

Πολλὲς παραδόσεις κυκλοφοροῦν γιὰ ἐπεισόδια στὶς

«Αποκλείστρες», κοντά στη Μονή, ανάμεσα σε Έλληνες και Τούρκους. Όπως αφηγείται Ο Γιώργος Σκούρας, ιστοριοδίφης από το χωριό Νεχώρι, πριν από την Επανάσταση του 1821, μάλλον το 1810, ο Γιουσούφ Αράπης είχε στρατοπεδεύσει στη Ρούμελη με εντολή του Αλή να ξεκαθαρίσει αυτήν την περιοχή από τους αγωνιστές.

Ένας τσέλιγκας, ο Μπάκος, που είχε πολλά γιδοπρόβατα, από το γειτονικό χωριό Νεχώρι, τα έβοσκε στα λιβάδια στη θέση αυτή Λειβαδιές της Οίτης και εφοδίαζε τους αγωνιστές. Πιθανότατα τα ζώα μπορεί να ήταν και ιδιοκτησία της Μονής, αφού το Μοναστήρι ήταν και ο κύριος τροφοδότης των κλεφταρματολών. Ωστόσο, κάποιος Νεχωρίτης, άγνωστο για ποιο λόγο πήγε στον Τούρκο Αγά και πρόδωσε τον Μπάκο. Έξαλλοι οι Τούρκοι αξιωματούχοι με στρατό 150 στρατιωτών με άλογα, καθώς και με πεζούς, σπεύδουν στο Νεχώρι και αναζητούν τον Μπάκο. Οι κάτοικοι τους πληροφόρησαν ότι είναι στο βουνό με το τσελιγκάτο του. Η Τουρκική αρμάδα φεύγει για το συγκεκριμένο προορισμό.

Παράλληλα, ειδοποιείται και ο Μπάκος ότι τον αναζητούν οι Τούρκοι. Τότε κάλεσε τους υπόλοιπους τσοπάνιδες και έψησαν δέκα κριάρια για να περιποιηθούν και τον εξευμενίσουν τον Τούρκο Αγά. Όταν έφτασαν οι Τούρκοι, τους είδαν όλους παραταγμένους σε υποδοχή να σκύβουν και να προσκυνούν. Ωστόσο, μόλις έμαθαν ποιος είναι ο Μπάκος αμέσως τον πυροβόλησαν και τον σκότωσαν.

Όταν κατέβηκε από το άλογό του και ο Τούρκος Αγάς και είδε τα δέκα κριάρια στα σουφλιά στεριωμένα, και αφού ρώτησε και του είπαν ότι ο τσέλιγκας τα έψησε για να τον υποδεχθεί, στενοχωρήθηκε πάρα πολύ και από το κακό του δεν έφαγε.

Άλλη όμως παράδοση αναφέρει ότι, όταν τους είδαν παραταγμένους τους τσοπαναραίους, οι Τούρκοι φοβήθηκαν μήπως και τους επιτεθούν και πυροβόλησε ο επικεφαλής και σκότωσε τον Μπάκο και από τότε βρίσκεται στην Αλουμπεόραχη το μνήμα του.

Άλλη παράδοση λέει ότι ανάμεσα στους Τούρκους που έφαγαν σ' εκείνη τη ράχη που ήταν τόπος υποδοχής υπήρχε και ένας Χότζας. Όταν οι Τούρκοι προχώρησαν για τις Λειβαδιές, προπορεύτηκε ο Χότζας και πήγε και ήπие νερό από μια κρύα βρύση, η οποία ήταν τόσο κρύα που πέθανε αμέσως και έμεινε να λέγεται εκείνη η βρύση «βρύση του Χότζα». Πρόκειται γι' αυτή τη βρύση που στη συνέχεια μετονομάστηκε σε «βρύση του Καλόγηρου».

Η βρύση αυτή κτίστηκε κατά τρόπο αρχιτεκτονικά παραδοσιακό με 3 βρύσες παραδοσιακές και με στέγαστρο με πλάκες Πηλίου, ένα παραδοσιακό κομψοτέχνημα από τον Ηγούμενο Γερμανό. Πραγματικά, «δροσίξει» τους επισκέπτες στο δρόμο που οδηγεί προς Μπράλο και ενώνεται με τον παλιό Δημόσιο δρόμο και με μια άλλη αρτηρία προς Μαυρολιθάρι και με άλλα περίχωρα.

Δεν αρκέστηκε όμως μόνο σε αυτή τη βρύση στο κέντρο της κοιλάδας Λειβαδιές ο Ηγούμενος, αλλά «έφερε και άλλο κρυσταλλένιο νερό από την κορυφή της «Αλήκαινας» και εκεί έχτισε καινούργιες τρεις παραδοσιακές βρύσες με υπόστεγο σκεπασμένο με κέδρινη ξυλεία και πλάκες Πηλίου. Οι βρύσες αυτές και η ολάνθιστη γύρω γύρω λίμνη με λογής λογής αγριολούλουδα, παρουσιάζουν ένα θέαμα ονειρικό και φαντασμαγορικό.

Αυτό έκανε και τον Λαμιώτη ποιητή Βασίλη Αποστολόπουλο να

γράφει αυτούς τους στίχους σε πλάκα που βρίσκεται στη βρύση:
«πιές διαβάτη χορταστά το δροσερό νερό μου
και γύρε να ξεκουραστείς στον ίσκιο τον δικό μου.
Ο Γερμανός ο Γούμενος από το Μοναστήρι
της Παναγιάς Αγάθωνος με έχει ανεγείρει».

ΟΙ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΠΑΤΗ.

Οι αγωνιστές χρησιμοποιώντας τη Μονή ως ορμητήριο έκαναν τις πολιορκητικές επιθέσεις τους στην Υπάτη το 1821 και το 1822. Δε θα ήταν μεγάλη υπερβολή να ισχυριζόμασταν ότι το Μοναστήρι είχε μετατραπεί σε στρατόπεδο εκείνη την εποχή.

Στην πρώτη επιχείρηση του 1821 είχαν συγκεντρωθεί στη Μονή οι ομάδες του Κοντογιάννη και του Σαφάκα με πολλούς αγωνιστές από τα γύρω χωριά της Υπάτης, όπως η Καστανιά, το Νεοχώρι, η Χομίργιανη, το Σμόκοβο, το Λιάσκοβο και το Λυχνό.

Τον επόμενο χρόνο, το 1822, η Μονή λειτούργησε και πάλι ως ορμητήριο και καταφύγιο για τα σώματα του Κοντογιάννη, του Σκαλτσοδήμου, του Σαφάκα, των Γιολδασαίων από την Ευρυτανία, του Νικηταρά, του Πανουργιά, του Δυοβουνιώτη, του Γκούρα και γενικά για πολεμιστές από την ευρύτερη περιοχή της Φθιώτιδας.

Ο Αναγνώστης Κοντάκης στα «Απομνημονεύματά του» αναφέρει για τη δύναμη που είχε συγκεντρωθεί στη Μονή πριν την επίθεση του 1822: «...Και ο μεν Δυοβουνιώτης, ο Μητζο- Κοντογιάννης και ο Πανουργιάς με Στερεοελλαδίτικα στρατεύματα να κτυπήσουν την Μεγάλην Παρασκευήν εις Πατρατζίκι με τέσσαρες χιλιάδες για να έβγουν οι εχθροί από το Ζητούνι να τρέξουν εις Πατρατζίκι, ο δε Οδυσσεύς με τον καπετάν

Νικήτα με τέσσαρες χιλιάδες Στερεοελλαδίτικα και Πελοποννησιακά στρατεύματα να κτυπήσουν το Μέγα Σάββατον εις την Στυλίδα και από εκεί να τρέξουν εις Ζητούνι και να πιάσουν την Δερβέν Φούρκα...».

Αλλά και ο Σπυρίδων Τρικούπης στην «Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως» γράφει: «... Ο δε Μήτσος Κοντογιάννης, ο Καλτσάς και τα επαρχιακά σώματα Κραββάρων, του Καρπενησίου και του Αποκούρου, όλοι 2.500, να κτυπήσωσι το Πατρατζίκι. Ο δε Νάκος Πανουργιάς με τα 1500 να τοποθετηθεί εν Κομποτάδαις...».

Στόχος των επιθέσεων των Ελλήνων ήταν να καταλάβουν την Υπάτη. Ωστόσο η στρατιά των Τούρκων ήταν ανίκητη και οι Έλληνες δεν κατάφεραν να πετύχουν το στόχο τους. Αλλά πολέμουσαν με υψηλό φρόνημα και αυτοθυσία και μάλιστα παραλίγο να πιάσουν αιχμάλωτο και τον ίδιο το Δράμαλη, που είχε εγκατασταθεί στην Υπάτη με 800 από τους 30.000 στρατιώτες που τον συνόδευσαν στην περιοχή της Φθιώτιδας.

Ο αγωνιστής Αντώνης Γεωργαντάς αναφέρει για το γεγονός: «...Και το μεν ρηθέν σώμα προσέβαλε την Υπάτην, ευρισκομένου εκεί και του αρχηγού του τουρκικού στρατού Δράμαλη μετά περίπου 800 στρατιωτών. Εκινδύνευσεν ο Πασάς τούτος να συλληφθή παρά των Ελλήνων...».

Ο Δράμαλης αντιλήφθηκε ότι δε θα μπορούσε να προχωρήσει προς τα νότια, αν δε νικούσε πρώτα τους αγωνιστές- ήρωες της Φθιώτιδας. Οι Έλληνες εύκολα επιτίθονταν στις εφοδιοπομπές του, αφού γνώριζαν όλες τις διαβάσεις και τα μονοπάτια των βουνών της Οίτης και του Καλλιδρόμου, αλλά και της γενικότερης περιοχής. Γι' αυτό και προέβη σε πολλές επιθέσεις εναντίον των Φθιωτών σε διάφορες περιοχές. Οι μάχες αυτές δε μας γνωστές όλες από επίσημες ιστορικές καταγραφές, αλλά από την προφορική παράδοση. Τέτοιες μάχες, εκτός από τη Μάχη της Αγάθωνης, είναι περίπου τριάντα: της Αλαμάνας, της Αντίνιτσας, της Αγίας Μαρίνας, του Αυλακίου, του Αχινού, του Ασβέστη, του Αγά, της Γιαννιτσούς, του Γυφτοχωρίου, του Διπόταμου, των Κομποτάδων, του Κωσταλεξίου, του Κλωνιού, του Λυχνού, του Μαυρίλου, των Μεξιατών, του Νεοχωρακίου, της Παλιοκερασιάς, της Στυλίδας, της Τσούκας, της Υπάτης κ.α.

Η καθυστέρηση της καθόδου του Δράμαλη στην Πελοπόννησο είναι αποτέλεσμα σε μεγάλο βαθμό της γενναιοψυχίας των Φθιωτών πολεμιστών. Ο στρατός του υπέστη πολλές απώλειες και τελικά στη συνέχεια οδηγήθηκε και στην καταστροφή, που έμεινε γνωστή και ως «νίλα του Δράμαλη».

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΥΠΑΤΗΣ.

Η επιχείρηση και η μάχη της Υπάτης κράτησε πέντε μέρες, όπως μας πληροφορούν οι αγωνιστές που πήραν μέρος. Χαρακτηριστικά, ο αγωνιστής Γιάννης Φαρμάκης αναφέρει: «Οι δε άλλοι εχθροί κατέφυγαν έσωθεν εις την κώμην της Πάτρας και επολεμήσαμεν με αυτούς ημέρας πέντε...». Μετά την αποχώρηση και οπισθοχώρηση των Ελληνικών στρατευμάτων προς την Οίτη, το τμήμα του Μήτσου Κοντογιάννη κατευθύνθηκε στο λημέρι του, τη Μονή Αγάθωνος. Ο Στρατηγός Μακρυγιάννης αναφέρεται στα «Απομνημονεύματά» του στην αποτυχημένη εκστρατεία των Ελλήνων στην Υπάτη, αλλά και στην

υποχώρηση των Ελλήνων: «Αυτούς τους μήνες έγινε ένα σχέδιο να πάμε να κυργέψουμε το Πατρατζίκι και να κινηθούν όλα τα γειτονικά μέρη και συμφώνως να χτυπήσουμε όλοι μαζί... Και κυνηγώντας οι Τούρκοι μας πήγαν στα μισά του Αγιτού (=Αετού) Βουνού...». Άλλωστε και στο «Δοκιμίων Ιστορικών περί της Ελληνικής Επανάστασεως» του Φιλήμονα παρουσιάζεται ότι «...ο δε Κοντογιάννης ησφαλίσθη εν τη Μονή της Αγάθωνος...».

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΟΠΛΑΡΧΗΓΩΝ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ ΠΡΙΝ ΤΗ ΜΑΧΗ ΣΤΗΝ ΑΛΑΜΑΝΑ.

Στις 18 Απριλίου του 1821, πριν από τη μάχη της Αλαμάνας, στο Μοναστήρι έκαναν συμβούλιο ο Αθανάσιος Διάκος, ο Πανουργιάς, ο Δυοβουνιώτης και οι Κοντογιάννηδες, για να αποφασίσουν για το πώς θα αποκρούσουν τους Τούρκους. Η επιλογή του Μοναστηριού για τη σύγκληση του συμβουλίου αποδεικνύει ακράδαντα ότι η Μονή με τους μοναχούς της αποτελούσε κομβικό κέντρο για την ενίσχυση της επαναστατικής πνοής.

Κατά τη διάρκεια του συμβουλίου, όπως αναφέρει η προφορική παράδοση, οι Κοντογιάννηδες διαφώνησαν και έφυγαν στην Υπάτη, απ' όπου και έκαναν μικροεπιθέσεις στους Τούρκους.

Ύστερα από την ήττα των Ελλήνων στη μάχη της Αλαμάνας, όπως αναφέρει και ο Γρηγόριος Ιωάννου, νικήθηκαν και στην Υπάτη και οι Κοντογιάννηδες και επέστρεψαν στη Μονή.

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Α) Η ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ.

Μία από τις σημαντικότερες μάχες που έγιναν στην περιοχή της Υπάτης είναι η μάχη της Μονής Αγάθωνος. Ήταν η πρώτη εκκαθαριστική μάχη που άρχισε ο Δράμαλης (ή κατ' άλλους ο Ομέρ Βρυώνης). Οι προηγούμενες χρονικά μάχες, που έγιναν στην Αγία Μαρίνα, στη Στυλίδα, στην Υπάτη, στον Αχινό και στο Αυλάκι προκλήθηκαν από την επίθεση των Ελλήνων στους Τούρκους, ενώ στη Μονή στην επίθεση προέβησαν πρώτοι οι Τούρκοι.

Αφού οι Έλληνες είχαν αποτύχει να καταλάβουν την Υπάτη, ο Δράμαλης έδωσε τη διαταγή σε μία «κολώνα» του – έτσι λέγονταν τα τουρκικά εκστρατευτικά σώματα- να εκστρατεύσει προς τη Μονή Αγάθωνος.

Η ημερομηνία διεξαγωγής της μάχης δε μας είναι γνωστή. Άλλοι υποστηρίζουν ότι έγινε το 1821 και άλλοι το 1822. Το πιο πιθανό είναι ότι έγινε μετά τη μάχη της Υπάτης, της οποίας η ημερομηνία μας είναι γνωστή, 17 έως 22 Απριλίου 1822. Κατά συνέπεια, η μάχη της Αγάθωνης πρέπει να έγινε στα τέλη Απριλίου με αρχές Μαΐου του 1822.

Ωστόσο, υπάρχουν και μαρτυρίες που αποδυναμώνουν τη συγκεκριμένη ημερομηνία. Παράδειγμα αποτελεί η παράδοση για τη θύμηση ενός μοναχού, που αναφέρει ότι οι καλόγεροι μετά τη μάχη

έφυγαν από το Μοναστήρι την 1 Μαΐου 1821, αντί για το 1822. Κατά πάσα πιθανότητα, ο μοναχός έκανε λάθος στη χρονολόγηση της μάχης, ίσως γιατί μπερδεύτηκε, εφόσον είχε γίνει μάχη στην Υπάτη και το 1821. Η ουσία πάντως δεν είναι να εντοπίσουμε την ακριβή ημερομηνία διεξαγωγής της μάχης της Μονής, αλλά να διαπιστώσουμε το μεγαλείο ψυχής των αγωνιστών, αλλά και των μοναχών, που πήραν μέρος στη μάχη.

Β) ΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΠΟΥ ΠΗΡΑΝ ΜΕΡΟΣ ΣΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Όπως αναφέρει ο Γεώργιος Αθ. Σκούρας στο βιβλίο του «Η μάχη της Αγάθωνης το 1822 και η μάχη του Λυχνού» λίγα από τα ονόματα αγωνιστών που πήραν μέρος στη μάχη μας είναι γνωστά και αυτά λόγω των πιστοποιητικών και των αιτήσεων που υποβλήθηκαν από τους ίδιους τους αγωνιστές. Οι υπόλοιποι μένουν άγνωστοι, όπως και οι περισσότεροι από αυτούς που πήραν μέρος στην Επανάσταση του Έθνους το 1821. Ωστόσο, ουσιαστικά δεν είναι άγνωστοι καθώς κάθε σπίτι έχει το δικό του «ήρωα», ο οποίος προασπίστηκε σε κάποια χρονική στιγμή την πατρίδα. Άλλωστε, αν ανατρέξει κανείς στα ονόματα που παραθέτονται ακολούθως μπορεί να εντοπίσει πολλά γνωστά επώνυμα, που έχουν επιβιώσει και στις μέρες μας. Κατά συνέπεια, δε θα ήταν υπερβολή να υποστηρίζαμε ότι η Μονή υπήρξε το καταφύγιο των προπατόρων μας στην περιοχή εκείνη.

Τα ονόματα των αγωνιστών που μας είναι γνωστά είναι τα εξής:

1. Αγγελάκης Κωνσταντίνος, Προυσσό
2. Αθανασίου Γεώργιος, Κλήμα
3. Αθανασόπουλος Γιαννέλος, Πενταγιού
4. Αθανασόπουλος Ηλίας, Πενταγιού
5. Αλατόγιαννος, Σμόκοβο Υπάτης
6. Αλαφογιάννης Παπαγεώργιος, Βοστινίτσα
7. Αλαφογιάννης Ιωάννης, Βοστινίτσα
8. Αλειφτάρας Γεώργιος, Γιαννιτσού
9. Αλεξανδρόπουλος Δημήτριος, Σμόκοβο Υπάτης
10. Αλεξοστάθης Ιωάννης, Λυκοχώριον
11. Αναγνόπουλος Δημήτριος, Κάψη
12. Αμπλιανίτης Γεώργιος, Καστανιά Υπάτης
13. Αμπλιανίτης Δημήτριος, Άμπλιανη
14. Αναγνωστόπουλος Αθανάσιος, Περιθιώτισσα
15. Αναδιώτης Γ. Παναγιώτης, Κλήμα
16. Αναγνώστου Νικόλαος, Προυσσό
17. Ανδριόπουλος Ιωάννης, Περιθιώτισσα
18. Ανδρικόπουλος Δημήτριος, Περίβλεπτον
19. Ανδρίτσου Γ. Ανδρέας, Σεργούλα
20. Ανδρίτσου Παναγιώτης, Σεργούλα
21. Αντωνόπουλος Νικόλαος, Κλήμα
22. Αποστολόπουλος Χαράλαμπος, Κλήμα
23. Αρμυρός Αθανάσιος, Πενταγιοί

- 24.Αρνιακός Δήμου Παναγιώτης, Α. Μουσουνίτσα
- 25.Ασημάκης Αθανάσιος, Κ. Παλαιοξάρι
- 26.Ασημάκης Ιωάννης, Κ. Παλαιοξάρι
- 27.Ασημάκης Παπαπαναγιώτης, Κ. Παλαιοξάρι
- 28.Ασφής Κωνσταντίνος, Βοσινίτσα
- 29.Βάκρινος Παναγιώτης, Α. Παλαιοξάρι
- 30.Βαλαώρας Γεώργιος, Κλήμα
- 31.Βαλαώρας Ιωάννης, Κλήμα
- 32.Βαλαώρας Κωνσταντίνος, Κλήμα
- 33.Βαλιάνος Θεόδωρος, Άμπλιανη
- 34.Βελωτάς Ιωάννης, Καστανιά Ευρυτανίας
- 35.Γαρδίκης Νικόλαος, Γαρδίκι
- 36.Γεωργίου Κωνσταντίνος, Κλήμα
- 37.Γεωργίου Σπύρος, Περιθιώτισσα
- 38.Γιαννελόπουλος Ζήσιμος, Κ. Παλαιοξάρι
- 39.Γιάννης Ιωάννης, Κρίκελο
- 40.Γιαννόπουλος Αλέξης, Κλήμα
- 41.Γκαβέρας Γεώργιος, Στήλια
- 42.Γκιόνας Γεώργιος, Α. Παλαιοξάρι
- 43.Γρίβας Σπύρος, Πενταγιοί
- 44.Δεδούσης Π. Νικόλαος, Κάψη
- 45.Δημητρέλος Αθανάσιος, Α. Παλαιοξάρι
- 46.Δημητρόπουλος Γιαννάκης, Κρίκελο
- 47.Δημόπουλος Παπαϊωάννης, Α. Παλαιοξάρι
- 48.Διαβολάκης Χαράλαμπος, Βοσινίτσα
- 49.Διαμαντής Δημήτριος, Προυσσό
- 50.Ευσταθίου Δημήτριος, Περιθιώτισσα
- 51.Ζαβλάνης Δημήτριος, Βοσινίτσα
- 52.Ζάρας Δημήτριος, Προυσσό
- 53.Ζούζουλας Κωνσταντίνος, Πενταγιοί
- 54.Ζωγράφος Παρθένιος Ιερομόναχος, Βαρνάκοβα
- 55.Ιερομνήμονας Ι. Δημάκης, Υπάτη
- 56.Ιωάννης Μοναχός, Ναυπακτία
- 57.Ιωάννου Γεώργιος, Σάλωνα
- 58.Ιωάννου Γρηγόριος Ηγούμενος Ι. Μ. Αγάθωνος
- 59.Κακανέβας Ιωάννης, Πενταγιοί
- 60.Καλατζής Αθανάσιος, Περιθιώτισσα
- 61.Καλατζής Κωνσταντίνος, Καστανιά Ευρυτανίας
- 62.Καλατζής Χρήστος, Κλήμα
- 63.Καπετσάνης Δημήτριος, Κλήμα
- 64.Καπετσάνης Νίκος, Κλήμα
- 65.Καραγκούνης Κωνσταντίνος, Πενταγιοί
- 66.Καρακατζελιάς Φίλιππος, Βοσινίτσα
- 67.Κασβίκης Δημήτριος, Πενταγιοί
- 68.Κατέλης Δημήτριος, Λυκοχώριον
- 69.Κατέλης Κώστας, Λυκοχώριον
- 70.Κατζικάκης Δημήτριος, Α. Παλαιοξάρι
- 71.Κατσαδούρος Δημήτριος, Περίβλεπτο
- 72.Κατσάμπας Γεώργιος, Προυσσό
- 73.Κατσάμπας Ιωάννης, Μεγάλο Χωριό

- 74.Καφραμάνης Δήμου Αναγνώστης, Κωστάριτσα
- 75.Κοκκαλιάρης Παναγιώτης, Περιθιώτισσα
- 76.Κόκκινος Νικ. Κωσταντίνος, Α. Παλαιοξάρι
- 77.Κολοκούσης Κωνσταντίνος, Κλήμα
- 78.Κολοκούρης Αποστόλης, Κλήμα
- 79.Κολοπάνης Παναγιώτης, Κλήμα
- 80.Κοσκινάς Παναγιώτης, Κλήμα
- 81.Κοτζαντόπουλος Ν. Θεόδωρος, Στήλια
- 82.Κοτζαντόπουλος Ν. Χαράλαμπος, Στήλια
- 83.Κουγιούφας Δημήτριος, Παλαιοξάρι
- 84.Κοτσαύτης Γεώργιος, Στήλια
- 85.Κοτσαύτης Θ. Ηλίας, Στήλια
- 86.Κοτσαύτης Θ. Χαράλαμπος, Στήλια
- 87.Κοτσαυτόπουλος Ν. Βασίλειος, Στήλια
- 88.Κουτσογεωργόπουλος Θεόδωρος, Περιθιώτισσα
- 89.Κραββαρίτης Ιωάννης, Φτέρη
- 90.Κωνσταντίνου Αποστολάκης, Α. Παλαιοξάρι
- 91.Κωνσταντίνου Γεώργιος, Στήλια
- 92.Κωνσταντίνου Νίκος, Πενταγιοί
- 93.Λαβίδας Ιωάννης, Νούτσομπρο
- 94.Λαγιανδρέας Γεώργιος, Α. Παλαιοξάρι
- 95.Λαγιανδρεόπουλος Θεόδωρος, Παλαιοξάρι
- 96.Λαγιανδρεόπουλος Κωνσταντίνος, Παλαιοξάρι
- 97.Λαγιανδρεόπουλος Γεώργιος, Α. Παλαιοξάρι
- 98.Λαγιανδρεόπουλος Δημήτριος, Α. Παλαιοξάρι
- 99.Λάγιος Ανδρέας, Α. Παλαιοξάρι
- 100.Λάγιος Λουκάς, Παλαιοξάρι
- 101.Λάμπος ή Κόκοτας Κώστας, Ροβολιάρη
- 102.Λάμπος Αναγνώστης, Ροβολιάρη
- 103.Λεβέντης Παναγιώτης, Σεργούλα
- 104.Λεονάρδος ή Ληνάρδος Αθανάσιος, Πλάτανος
- 105.Λιάτσος Ιωάννης, Κλήμα
- 106.Μακρανδρέας Αθανάσιος, Κλήμα
- 107.Μακρανδρέας Γεώργιος, Παλαιοχώρι Ποτιδανείας
- 108.Μάνθος Γεώργιος, Κρίκελο
- 109.Μαζαράκης Γεώργιος, Πενταγιοί
- 110.Μαχαίρας Αθανάσιος, Πλάτανος
- 111.Μελέτης Απόστολος, Περιθιώτισσα
- 112.Μελέτης Παναγιώτης, Περιθιώτισσα
- 113.Μέτζος Αθανάσιος, Παλαιοξάρι
- 114.Μέτζος Θεόδωρος, Παλαιοξάρι
- 115.Μητρόπουλος Αθανάσιος, Νούτσομπρο
- 116.Μοναχός Γ. Ιωάννης, Πλάτανος
- 117.Μουρλός Ευστάθιος, Καρούτες
- 118.Μπακαφούκας Δημήτριος, Κλήμα
- 119.Μπαλτάς Αθανάσιος, Καστανιά Ευρυτανίας
- 120.Μπαλτογιάννης Ιωάννης, Κωστάριτσα
- 121.Μπάμπος Ιωάννης, Α. Παλαιοξάρι
- 122.Μπάμπος Φίλιππος, Παλαιοξάρι
- 123.Μπαράκος Ιωάννης, Κλήμα

- 124.Μπαρμπέρης Ιωάννης, Περιθιώτισσα
- 125.Μπαρτσώκας Γεώργιος, Παλαιοβράχα
- 126.Μπεράκης Παναγιώτης, Γαρδίκι
- 127.Μπερτζόπουλος Γ. Αθανάσιος, Περιθιώτισσα
- 128.Μπεσπίκης Τάσιος, Ζαμπιά Ποτιδανείας
- 129.Μπερούτσης Γεώργιος, Περιθιώτισσα
- 130.Μπιλάλης Αναγνώστης, Κρίκελο
- 131.Μπούρας Ιωάννης, Σέλιανη
- 132.Μωράτης Αθανάσιος, Σμόκοβο Υπάτης
- 133.Νικολάου Γεώργιος, Ναύπακτος
- 134.Νικολάου Παναγιώτης, Παλαιοκάτουνο
- 135.Νίκου Δρόσος, Πενταγιοί
- 136.Ντερνίκας Αθαν. Κώστας, Πουγκάκια
- 137.Ντορμουσόπουλος Χρήστος, Μαυρίλο
- 138.Ντούμας Ν. Γεώργιος, Κρίκελο
- 139.Ντούμας Ν. Ιωάννης, Κρίκελο
- 140.Ντούμας Κώστας, Κρίκελο
- 141.Ντούμας Μαργαρίτης, Κρίκελο
- 142.Ξυγκόπουλος Ιωάννης, Κλήμα
- 143.Ξυθάλης ή Ξαθάλης Γεώργιος, Προυσσό
- 144.Παγουρτζόπουλος Δ. Κώστας, Υπάτη
- 145.Παγώνης Καραγεώργος, Παλαιοκάτουνο
- 146.Παζανίτης Νικόλαος, Περιθιώτισσα
- 147.Πανάρας Παναγιώτης, Κρίκελο
- 148.Παπαγεωργίου Παναγιώτης, Πενταγιοί
- 149.Παπαγεωργίου Αθανάσιος, Κρίκελο
- 150.Παπαγεωργίου Δημήτριος, Κρίκελο
- 151.Παπαγεωργίου Ιωάννης, Πενταγιοί
- 152.Παπαγεωργίου Νικόλαος, Πενταγιοί
- 153.Παπαγιάννης Κ. Ζαχαρίας, Υπάτη
- 154.Παπαδημητρίου Γεώργιος, Περιθιώτισσα
- 155.Παπαδημητρίου Χαράλαμπος, Περιθιώτισσα
- 156.Παπαδημητρίου Χρήστος, Κλήμα
- 157.Παπαδημητρόπουλος Ιωάννης, Περιθιώτισσα
- 158.Παπατζούρας Αθανάσιος, Πενταγιοί
- 159.Παπαθανασίου Κωνσταντίνος, Α. Παλαιοξάρι
- 160.Παπαϊωάννου Παπανικόλαος, Α. Παλαιοξάρι
- 161.Παπακώστας Δ. Κώστας, Περίβλεπτο
- 162.Παπαποστολόπουλος Παπαϊωάννης, Κ. Παλαιοξάρι
- 163.Παπαμηλιονόπουλος Ιωάννης, Παλαιοξάρι
- 164.Παπανακλής Γεώργιος, Στήλια
- 165.Παπαναστασίου Ιωάννης, Βοστινίτσα
- 166.Παπανδρέου Νικόλαος, Παλαιοξάρι
- 167.Παπανικολάου Ιωάννης, Άμπλιανη
- 168.Παπανικολάου Παναγιώτης, Α. Παλαιοξάρι
- 169.Παπαντώνης Δημήτριος, Πλάτανος
- 170.Παπουτσή Αναστάσιος, Α. Παλαιοξάρι
- 171.Παστρομάς Αθανάσιος, Κρίκελο
- 172.Πετρόπουλος Διαμαντής, Περιθιώτισσα
- 173.Πλατής Ιωάννης, Στήλια

- 174.Πλατιάς Γεώργιος, Σέλιανη
- 175.Πλούμπης Γεώργιος, Κρίκελο
- 176.Πολίτης Ιωάννης, Άγραφα
- 177.Πολυζωΐδης Ιωάννης, Μαυρίλο
- 178.Πορναράς Ιωάννης, Μεγάλο Χωριό
- 179.Ράφτης Δημήτριος, Παλαιοβράχα
- 180.Ρίζος Ασημάκης, Πενταγιοί
- 181.Σάββας Νικόλαος, Υπάτη
- 182.Σανιδάς Ιωάννης, Πενταγιοί
- 183.Σκούρας Κωνσταντέλος, Σεργούλα
- 184.Σκούρας Δημήτριος, Νεοχώρι Υπάτης
- 185.Σκουρόπουλος Αθ. Χρήστος, Σεργούλα
- 186.Σκρέκης Δημήτριος, Βοστανίτσα
- 187.Σοφίος Αθανάσιος, Καρούτες
- 188.Σπυράκης Δημήτριος, Κλήμα
- 189.Σταθόπουλος Αθανάσιος, Α. Παλαιοξάρι
- 190.Στάϊκος Γεώργιος, Στήλια
- 191.Σταυράκης Παναγιώτης, Α. Παλαιοξάρι
- 192.Σταυρόπουλος Ηλίας, Παλαιοκάτουνο
- 193.Στυλιανός Μήτρος, Βοστανίτσα
- 194.Σώκος Κωνσταντίνος, Πενταγιοί
- 195.Σώκος Δημήτριος, Πενταγιοί
- 196.Σωτηρόπουλος ή Κιτέας Κωνσταντίνος, Α. Παλαιοξάρι
- 197.Ταραμπίκος Δημήτριος, Καστανιά Ευρυτανίας
- 198.Τζακουμάκης Ευάγγελος, Στήλια
- 199.Τζακανίκας Γεώργιος, Κρίκελο
- 200.Τζελένης Κωνσταντίνος, Ζοργιάννου
- 201.Τσεκούρας Γεώργιος, Κλήμα
- 202.Τζελέπης Ιωάννης, Πενταγιοί
- 203.Τσεργάς Παναγιώτης, Πενταγιοί
- 204.Τζιρκάκης Παναγιώτης, Α. Παλαιοξάρι
- 205.Τσιούμας ή Τζιουμάκης Νικόλαος, Μαυρίλο
- 206.Τζόρης Κωνσταντίνος, Πενταγιοί
- 207.Τζούβαλης Δημήτριος, Κρίκελο
- 208.Τζούστας Αθανάσιος, Παλαιοξάρι
- 209.Τζορτός Ιωάννης, Κλήμα
- 210.Τουφής Ιωάννης Αθανάσιος, Βοστανίτσα
- 211.Τρίγκας Δήμος, Νούτσομπρο
- 212.Τρίγκας Παναγιώτης, Στήλια
- 213.Χανακούλης Αθανάσιος, Κωστάριτσα
- 214.Χαρατζής Αθανάσιος, Πενταγιοί
- 215.Ψιμάρης Ιωάννης, Πενταγιοί
- 216.Ψυχογιαννόπουλος Χαράλαμπος, Σεργούλα

Γ) Η ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ.

Οι αγωνιστές είχαν τοποθετήσει παρατηρητές, τα λεγόμενα «καραούλια», και στους δύο δρόμους που οδηγούσαν στη Μονή. Σκοπός τους ήταν με ένα σφύριγμα ή άλλα κωδικοποιημένα συνθήματα να

ειδοποιήσουν τους καπεταναίους και το στρατόπεδο, αν παρατηρούσαν ύποπτες κινήσεις στο στρατόπεδο του εχθρού. Το ένα караούλι θα πρέπει να ήταν στρατοπεδευμένο στο Καπνοχώρι και μπορούσε να διακρίνει τις κινήσεις των Τούρκων ως την Υπάτη. Το δεύτερο караούλι θα πρέπει να βρισκόταν στη ράχη που είχε θέα σε όλο το δρόμο ως κάτω στην Αμαλώτα.

Πραγματικά, οι πολεμιστές δικαιώθηκαν από τις επιλογές τους και ο Δράμαλης ακολούθησε αυτούς τους δύο δρόμους, για να περικυκλώσει το Μοναστήρι και να τους χτυπήσει. Μόλις οι άντρες στα караούλια είδαν τα στρατεύματα του Δράμαλη να κατευθύνονται προς αυτούς τους δύο δρόμους, αμέσως ειδοποίησαν τους οπλαρχηγούς. Από εκείνη τη στιγμή σήμανε συναγερμός στο στρατόπεδο των Ελλήνων, οι οποίοι αφού πήραν τα όπλα τους κατευθύνθηκαν προς τις προκαθορισμένες θέσεις που θα είχε ο καθένας στην περίπτωση κινδύνου. Ήταν ετοιμοπόλεμοι και σε εγρήγορση, καθώς ανά πάσα στιγμή περίμεναν την επίθεση των Τούρκων.

Ένα τμήμα αγωνιστών έπιασε τη διάβαση προς το Ρηγόζιανο, το σημερινό Καπνοχώρι και εκεί έστησε «καρτέρι». Η άλλη ομάδα έπιασε τη διάβαση προς την Αμαλώτα, στα κοντινά υψώματα, και έστησε εκεί το «καρτέρι» της. Η κύρια δύναμη παρατάχθηκε γύρω από το Μοναστήρι σε θέσεις που είχαν καθοριστεί. Και τα δύο σημεία που περίμεναν τον εχθρό οι Έλληνες ήταν πλεονεκτικά, επειδή είχαν οχυρές θέσεις και μπορούσαν αιφνιδιαστικά και με κάποια ασφάλεια να χτυπήσουν τους επιτιθεμένους Τούρκους.

Η επίθεση λοιπόν του Δράμαλη εκδηλώθηκε σε δύο μέτωπα από την αρχή. Η σύγκρουση ήταν σκληρή. Οι δυνάμεις του Δράμαλη ήταν πολυάριθμες και δεν υπολόγιζαν τις απώλειες. Κατά συνέπεια, υπερτερούσαν πολύ σε σχέση με τους ολιγάριθμους Έλληνες. Ωστόσο, όπως πάντα, τους Έλληνες τους διέκρινε μία ιδιαίτερη γενναιοψυχία και δεν παρέδωσαν αμαχητί το Μοναστήρι στους Τούρκους.

Η πίεση που ασκούσαν οι Τούρκοι στους Έλληνες ήταν πολύ μεγάλη. Αποτέλεσμα ήταν οι Ελληνικές δυνάμεις να συμπύσσονται σιγά-σιγά και να ακολουθήσουν μια άλλη αμυντική γραμμή κοντά στο Μοναστήρι και πιο πάνω προς το χωριό Λυχνό.

Από το δρόμο προς το Ρηγόζιανο, το έδαφος ήταν απότομο και ευνοϊκό για τους Έλληνες, οι οποίοι όντας ταμπουρωμένοι δεν επέτρεπαν την προέλαση του εχθρού με ευκολία.

Από την άλλη όμως πλευρά, το έδαφος ήταν πιο ομαλό και μπορούσαν οι εχθροί να προχωρήσουν από πιο δυτικά και να χτυπήσουν πλαγιομετωπικά τους Έλληνες. Γι' αυτό και η συμπτύξη γινόταν προς το Λυχνό.

Τελικά οι Ελληνικές δυνάμεις, για να αποφύγουν τον εγκλωβισμό τους από τον αντικειμενικά ισχυρότερο στρατό των Τούρκων, αρχικά συμπύχθηκαν στο Μοναστήρι και από τα δύο μέτωπα, συνεχίζοντας να μάχονται σκληρά και να υπερασπίζονται τις θέσεις τους. Στη συνέχεια υποχώρησαν προς τα ανώτερα υψώματα προς το Λυχνό και πιο πάνω.

Όπως αναφέρει και ο Γιάννης Φαρμάκης στα «Πολεμικά Πρακτικά 1821-1833», στη σελίδα 74, οι Έλληνες υποχώρησαν και ασφαλίστηκαν προς τα λημέρια του Αετού και της Πάθυνας, θέσεις οχυρές και δασωμένες, που ο εχθρός δεν ήταν δυνατό να προχωρήσει ως εκεί.

Επίσης, στη μάχη αυτή, οι Τούρκοι έχασαν πενήντα πολεμιστές και είχαν και πολλούς τραυματίες, ενώ οι Έλληνες είχαν μόνο τρεις νεκρούς. Κατόρθωσαν να πάρουν και πολλά λάφυρα από τους Τούρκους, ακόμα και μία σημαία, γεγονός πολύ σημαντικό για εμπόλεμους. Χαρακτηριστικά ο Φαρμάκης γράφει: «...εφονεύσαμεν σχεδόν πενήντα εχθρούς κι ελάβομεν και μίαν σημαίαν. Πλην μας εκυνήγησαν έως πλησίον του Αητού. Εφονεύθησαν εκ των ημετέρων μόνον τρεις τους οποίους εκυρίευσαν οι εχθροί...».

Δ) Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ.

Μετά τη σκληρή μάχη ανάμεσα στους Έλληνες και τους Τούρκους, οι δυνάμεις του Δράμαλη κατέλαβαν τη Μονή Αγάθωνος. Τότε επιδόθηκαν σε λεηλασία και στην πυρπόληση ολόκληρης της Μονής. Έκαψαν όλα τα κτιριακά συγκροτήματα με τα κελιά των μοναχών, τις αποθήκες, τη βιβλιοθήκη, τα αρχεία και την Εκκλησία, όπου καταστράφηκαν οι αγιογραφίες, όλοι οι καλλιτεχνικοί θησαυροί και γενικά όλη η περιουσία της Μονής. Από θαύμα σώθηκε η εικόνα της Παναγίας.

Οι μοναχοί βάζοντας σε κίνδυνο τη ζωή τους προσπάθησαν να διασώσουν ό,τι μπορούσαν, αλλά ήταν αδύνατο να σβήσουν τις φλόγες. Όσους μοναχούς συνέλαβαν οι Τούρκοι, τους κατέσφαξαν, όπως γράφει στην έκθεσή του προς την Ιερά Σύνοδο ο Επίσκοπος Φθιώτιδας: «...καθόσον βεβαιούμαι απωλέσθησαν εν καιρώ της εισβολής του Δράμαλη, εις την Μονήν αυτήν, ότε και την κατέκαυσε, θυσιάσας και όσους των πατέρων συνέλαβεν...».

Όσοι από τους μοναχούς σώθηκαν ακολούθησαν τα διάφορα σώματα των αγωνιστών. Το Μοναστήρι καμμένο εγκαταλείφθηκε. Όταν έφυγε ο Δράμαλης οι πρόκριτοι της Υπάτης και ο οπλαρχηγός Κοντογιάννης ανέθεσαν τη διεύθυνση της Μονής στον Ιερομόναχο Γρηγόριο Ιωάννου, ο οποίος ασκούσε τα καθήκοντα του Ηγούμενου και παράλληλα αγωνιζόταν στα σώματα του Κοντογιάννη. Αυτός, μαζί βέβαια με τους αγωνιστές, κατόρθωσε να περισώσει ό,τι απέμεινε από τη μεγάλη καταστροφή του Μοναστηριού.

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ, ΔΙΠΛΑ ΣΧΕΔΟΝ ΣΤΗ ΜΟΝΗ.

Ε) ΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΜΟΝΑΧΟΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Κυρίαρχο ρόλο στην υπεράσπιση της Μονής από τις δυνάμεις των Τούρκων έπαιξαν και οι μοναχοί του Μοναστηριού. Ήδη είχαν επιδείξει μεγαλειώδη αντρεία, αφού οι μοναχοί παρείχαν καταφύγιο στους κλεφταρματωλούς της περιοχής και πριν τη μάχη της Αγάθωνος. Αλλά ακόμα και όταν έφτασε η ώρα της μάχης επέλεξαν την προσωπική συμμετοχή τους στον αγώνα, αποδεικνύοντας για ακόμα μία φορά τα υψηλά ιδανικά και τη φιλοπατρία που καθόριζαν τη γενικότερη στάση τους.

Οι μοναχοί που βρίσκονταν στη Μονή κατά την έκρηξη της επανάστασης του 1821 ανέρχονταν στους τριάντα πέντε (35). Από αυτούς, μετά την πρώτη μάχη της Υπάτης το 1821, κάποιοι ακολούθησαν τα σώματα του οπλαρχηγού Κοντογιάννη και των άλλων καπεταναίων.

Όταν όμως έγινε η μεγάλη μάχη εναντίον της Μονής, όπως ήδη ειπώθηκε, ορισμένοι μοναχοί θανατώθηκαν από τους Τούρκους. Οι υπόλοιποι που έμειναν ακολούθησαν τους αγωνιστές, παρόλη τη λυσσώδη μανία των εχθρών. Αρχικά, οι μοναχοί κατέφυγαν σε κοντινή κρύπτη, αφού πρώτα είχαν καταφέρει να διασώσουν και την Άγια Εικόνα της Παναγίας, η οποία γλίτωσε σαν από θαύμα από την πυρκαγιά με ελάχιστα ίχνη από το πέρασμα της φωτιάς. Στη συνέχεια ως πολεμιστές και οι ίδιοι βοηθούσαν, αλλά και παράλληλα ευλογούσαν τον αγώνα.

Μόνο τρεις από τους 35 μοναχούς κατόρθωσαν να επιστρέψουν στη Μονή Αγάθωνος, ο Γρηγόριος Ιωάννου, ο Γερμανός και ο Κωνσταντίνος Δημητριάδης. Σε αρχείο της Μονής υπάρχει η προσωπική τους μαρτυρία για τη Μάχη της Μονής Αγάθωνος και για την επιστροφή τους στο Μοναστήρι. Αξιοσημείωτη είναι η ημερομηνία που οι μοναχοί επισημαίνουν ως εκδήλωση της Μάχης (01-05-1821) και η οποία αντιβαίνει με τα υπόλοιπα στοιχεία που υποδεικνύουν ως χρόνο της Μάχης της Μονής το 1822. Πάντως, αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι ότι οι μοναχοί επέστρεψαν στο Μοναστήρι το 1833. Χαρακτηριστικά αναφέρουν: «Τη 14η Νοεμβρίου 1833 φανερώνει πότε μεταπήγαμε εις το μοναστήρι μας οπίσω, όπου ήμασταν φευγάτοι από την επανάστασιν από το 1821, Μαΐου πρώτη, και εκάναμε φευγάτοι έως το 1833, Νοεμβρίου 14, και επήγαμε οπίσω εις το μοναστήρι και εκεί ήταν ένα σπίτι εις το μοναστήρι και εις τον αχυρώνα καθόμασταν και εκεί ελειτουργούσαμεν ηγουμενεύοντος ο Γρηγόριος ανεψιός του πρώην ηγουμένου Θεοκλήτου και εφημερεύοντος Κωνσταντίνου του ιερομονάχου, ψάλτης ο γέρο-Γερμανός, Πατέρες όλοι- όλοι 3 από τους 35 που απέδρασαν».

Τα ονόματα των 35 μοναχών που πήραν μέρος στη μάχη εναντίον της Μονής δε μας είναι όλα γνωστά. Μόνο λίγα στοιχεία διασώθηκαν για ορισμένους από αυτούς από επίσημα έγγραφα, γραπτές μαρτυρίες, αλλά και την προφορική παράδοση. Κυρίαρχη μορφή των αγωνιστών- μοναχών αναδεικνύεται ο Ηγούμενος της Μονής, ο **Γρηγόριος Ιωάννου**.

Γνωστό, παράλληλα, είναι και το όνομα του Μοναχού **Γερμανού**. Ήταν καλόγερος στη Μονή Αγάθωνος, και όταν άρχισε ο Αγώνας πήρε μέρος στην Επανάσταση. Ακολούθησε τα σώματα του οπλαρχηγού Κοντογιάννη, όπως και οι άλλοι μοναχοί της Μονής. Σημαντική ήταν η αρωγή του κατά την πολιορκία της Υπάτης και μετά πολέμησε και σε άλλες μάχες μαζί με τους υπόλοιπους μοναχούς της Μονής. Έφυγε από

το Μοναστήρι κατά την πυρπόληση και καταστροφή του και ξαναγύρισε το 1833 μαζί με άλλους δύο μοναχούς. Στις ιεροτελεστίες εκτελούσε χρέη ψάλτη.

Επιπλέον, άλλος ένας μοναχός της Μονής ήταν και ο **Δαμασκηνός Αθανασίου**. Από τις προσωπικές του γραπτές μαρτυρίες αντλούμε και εμείς στοιχεία για τα τεκταινόμενα στη Μονή εκείνη την εποχή. Το 1821 ήταν στρατιώτης- αγωνιστής (και κατά πάσα πιθανότητα όχι ακόμα μοναχός) σε κάποιο από τα σώματα των Ρουμελιωτών οπλαρχηγών. Στην πρώτη επιχείρηση των Ελλήνων κατά των Τούρκων στην Υπάτη βρισκόταν στη Μονή Αγάθωνος μαζί με άλλους 6.000 αγωνιστές, όπως αναφέρει ο ίδιος. Βέβαια, ο συγκεκριμένος αριθμός είναι υπερβολικός, αφού σύμφωνα με τα στοιχεία μπορεί να εικαστεί ότι η δύναμη των αγωνιστών του Κοντογιάννη ανερχόταν στους 2.500 και του Πανουργιά στις Κομποτάδες γύρω στους 1.500. Αλλά ο ίδιος υποστηρίζει: «...όταν ήμασταν στρατιώτες εις τα 1821 και ήμασταν έως έξι χιλιάδες εις το Μοναστήρι της Αγάθωνης μας είπαν οι Καλόγεροι ότι εις τον κρομυδότοπον είχαν παραχωμένα τα ασημικά του Μοναστηριού...». Τα συγκεκριμένα στοιχεία τα αναφέρει στην κατάθεσή του για τα ασημικά της Μονής, αφού ο Επίσκοπος Φθιώτιδας διενέργησε έρευνα για να διαλευκανθεί πού βρισκόταν η περιουσία της Μονής μετά την Επανάσταση και αν είχε κλαπεί.

Ως πολεμιστής στη μάχη της Μονής έχει καταγραφεί και ο **Ηγούμενος Ιωσήφ**. Διαδέχτηκε τον Ηγούμενο Θεόκλητο. Όταν άρχισε η επανάσταση, ο Ιωσήφ ήταν ήδη Ηγούμενος στη Μονή. Συνεργάστηκε και βοήθησε τα σώματα των Ελλήνων αγωνιστών του οπλαρχηγού Μήτσου Κοντογιάννη και των άλλων οπλαρχηγών που είχαν βρει καταφύγιο στο Μοναστήρι. Ήταν υπεύθυνος για όλα τα ασημικά της Μονής και για τη φύλαξή τους, όπως μας πληροφορεί ο Ιερομόναχος Κωνστάντιος Δημητριάδης. Επέλεξε να τα κρύψει στον κρεμυδόκηπο της Μονής, γιατί υπήρχε ο κίνδυνος λεηλασίας του Μοναστηριού από τους Τούρκους. Στα 1821, έβγαλε τα ασημικά από την κρυψώνα τους, τα κατέγραψε και τα έδωσε στο Νικολάκη Κοντογιάννη για να στηρίξει τον αγώνα, όπως μας πληροφορεί ο αγωνιστής Ανδρέας Σπανός από τη Σέλιανη. Παρέμεινε στο Μοναστήρι μέχρι την καταστροφή του από τους Τούρκους. Στη συνέχεια ακολούθησε τους αγωνιστές. Αλλά από εκείνη τη στιγμή δεν μας είναι γνωστό πώς εξελίχθηκε η ζωή του. Πιθανότατα σκοτώθηκε, καθώς όταν γύρισαν οι μοναχοί στη Μονή, ορίστηκε νέος Ηγούμενος ο Ιερομόναχος Γρηγόριος Ιωάννου

Γνωστό, επίσης, μας είναι και το όνομα του Ιερομόναχου **Κωνστάντιου Δημητριάδη**. Μετά την κατάληψη του Μοναστηριού από τους Τούρκους, εγκατέλειψε τη Μονή μαζί με τους άλλους καλόγερους και ακολούθησε τα σώματα των Κοντογιανναίων και των άλλων οπλαρχηγών. Αγωνίστηκε και πήρε μέρος σε πολλές και διάφορες μάχες επικεφαλής αγωνιστών. Ακόμα, προσέφερε οικονομική και υλική βοήθεια στον αγώνα, αλλά και ψυχική υποστήριξη στους πολεμιστές ως άνθρωπος, αλλά και ως ιερωμένος. Γι' αυτό και η Επιτροπή Εκδουλεύσεων τον κατέταξε Υπαξιωματικό στη Β' Τάξη. Το 1833 μαζί με άλλους δύο μοναχούς γύρισε στο Μοναστήρι και εργάστηκε για την αποκατάσταση και την ανοικοδόμησή του. Έγινε και Ηγούμενος της Μονής από το 1854 έως το 1858. Ο ίδιος έστειλε πολλές επιστολές- αιτήματα στο νεοσύστατο κράτος,

στις οποίες εξέθετε την προσφορά του στον αγώνα και ζητούσε οικονομική στήριξη και ανταμοιβή. Για παράδειγμα, είχε στείλει τις ακόλουθες επιστολές:

Εν Υπάτη την 24 Μαΐου 1865

Προς την επί των αρχαίων αγωνιστών Σεβαστήν εξεταστικήν επιτροπήν.

Αρχαίος αγωνιστής ων ο υποφαινόμενος Ιερομόναχος της Μονής Αγάθωνος της επαρχίας Φθιώτιδος Κωνστάντιος Δημητριάδης υπέβαλον εις την κατά το έτος 1846 συσταθείσαν εξεταστικήν επιτροπήν εντάξει άπαντα τα ανά χείρας μου έγγραφα περί των εκδουλεύσεων και θυσιών μου εις το διάστημα του υπέρ πατρίδος αγώνος. Ταύτα δε τα έγγραφά μου επιστραφέντα εις εμέ δια του Δημάρχου Υπάτης ήτοι την προς την ειρημένην επιτροπήν έκθεσίν μου και πιστοποιήσιν των διακεκριμένων οπλαρχηγών Γεωργίου Δυοβουνιώτου, Χρ. Χατζή Πέτρου νυν υποστρατήγων και του αποβιώσαντος υποστρατήγου Χριστόφορου Περραιβού ως και αναφοράν μου προς την τότε Νομαρχίαν Φθιωτιδοφωκίδος υποβάλλω ήδη εις την Σεβαστήν επιτροπήν και παρακαλώ αφ' ού λάβη ταύτα υπ' όψιν χορηγήση εις εμέ ανάλογον τινά βαθμόν στρατιωτικόν και με ανταμείψη συνάμα δια τας πολλές θυσίας και προσφοράς ας έκαμον εν καιρώ του αγώνος εις τα διάφορα στρατόπεδα εις α παρευρέθην ιερουργών και ευλογών ακαταπαύστως τους μαχομένους στρατιώτας κατά του εχθρού μαχόμενος και ο ίδιος μετ' αυτών εις τας συγκροτούμενας διαφόρους μάχας. Εύελπιν ων ότι η Σ. επιτροπή θέλει δικαιώσει και ανταμείψη εμέ τον ήδη υπέργηρον αγωνιστήν, υποσημειούμαι ευσεβάστως.

Ευπειθέστατος Κωνστάντιος Δημητριάδης

Εν Υπάτη την 14 Νοεμβρίου 1846

Προς την Βασιλικήν Νομαρχίαν Φθιωτιδοφωκίδος

Ο υποφαινόμενος επισυνάπτω πρώτον έκθεσιν προς την επί των παλ(αίων) εκμεταλλεύσεων εξεταστικ(ήν) επιτροπήν και δεύτερον μίαν πιστοποιήσιν διαφόρων οπλαρχηγών περί των εκδουλεύσεων και θυσιών μου κατά το διάστημα του ιερού υπέρ πατρίδος αγώνος και παρακαλώ την Νομαρχίαν ταύτην να τα διαβιβάση προς την ειρημένην επιτροπήν προσηκόντως, αφ' ου δώση προς εμέ την της παραλαβής των ανήκουσαν απόδειξιν εμπεριέχουσαν περιληπτικώς την σημείωσιν αυτών και μένω ευσεβάστως.

Ο ευπειθέστατος (υπογραφή)

Κωνστάντιος Ιερομόναχος Δημητριάδης

Αρ. 6679 25022.

Εν Υπάτη την 1 Νοεμβρίου 1846

Προς την επί των παλ(αίων) εκδουλεύσεων εξεταστικ(ήν) Επιτροπήν.

Επειδή κατά το συνημμένον πιστοποιητικόν τρειών δικών μας οπλαρχηγών του αγώνος ο υποφαινόμενος Ιερομόναχος υπηρέτησα την πατρίδα καθ' όλην την διάρκεια της επαναστάσεως και ως εκ του επαγγέλματός μου και ως στρατιωτικός και εξεπλήρωσα τα προς αυτήν καθήκοντά μου, καθ' όλην την έκτασιν, μάλιστα δε, ως εξάγεται από το περιεχόμενον του ειρημένου πιστοποιητικού, προσέφερον εις τα διάφορα στρατεύματα τροφάς, πολεμοφόδια και χρηματικής ποσότητας και άλλα

πολλά βοηθήματα ιερουργών και νουθετών τους Έλληνες πάντοτε δια ν' ανθίστανται γενναίως κατά του εχθρού και επειδή αν και θεωρούμαι δια των τοιούτων θυσιών και εκδουλεύσεών μου εις από τους καλούς αγωνιστάς της πατρίδος, δεν ανημέφθην όμως διόλου και θεωρούμαι ως εκ τούτου τα μέγιστα ηδικημένος, δια ταύτα παρακαλώ την Σεβ(αστήν) επιτροπήν ταύτην, ίνα λαβούσα υπ' όψιν της τα δικαιώματα, τα οποία δια των ως άνω είρηται θυσιών και εκδουλεύσεών μου απέκτησα προς την πατρίδα, αποφασίση και εγκρίνη α) να μοι χορηγηθή εις ανάλογος στρατιωτικός βαθμός και β) δι' αποζημίωσιν των παρ' εμού εξοδευθέντων χρημάτων κτλ. η ανήκουσα περίθαλψις της Σεβ(αστής) Κυβερνήσεως, διότι έφθασον εις την ηλικίαν των γηρατειών και μη έχων ουδένα πόρον ζωής δυστυχώς εις τον υπέρτατον βαθμόν.

Εύελπιν ων ότι εκτιμώσα προσηκόντως η επιτροπή αύτη τους υπέρ πατρίδος αγώνάς μου θέλει ευαρεστηθή να ενεργήση την δικαίαν μου ταύτην αίτησιν, δια να μη μείνω μέχρι τέλους ηδικημένος εν ω το παν εθυσίασα υπέρ πατρίδος, και μένω ευσεβάστως.

Ο ευπειθέστατος Ιερομόναχος της Μονής Αγάθωνος του Δήμου Υπάτης.

ΣΤ) ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΤΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Η μάχη της Μονής Αγάθωνος ήταν πολύ σημαντική τόσο για τους Έλληνες, όσο και για τους Τούρκους. Οι Έλληνες επιδίωκαν με τη μάχη να διατηρήσουν την ελευθερία στις περιοχές αυτές που δρούσαν και να αναστείλουν την κάθοδο του Δράμαλη προς την Πελοπόννησο. Οι Τούρκοι από την άλλη πλευρά ήθελαν να καταπνίξουν την Επανάσταση στη Φθιώτιδα, να πλήξουν το ηθικό των Ελλήνων και να διασφαλίσουν τη δίοδό τους προς το Μοριά.

Οι Τούρκοι δεν πέτυχαν όμως τους στόχους τους. Τα ελληνικά σώματα, μαζί με τους μοναχούς της Μονής, αν και υποχώρησαν, δεν πτοήθηκαν, πήγαν στα ορεινά λημέρια τους και σε λίγες μέρες συγκρούστηκαν ξανά με τις δυνάμεις των Τούρκων σε άλλα σημεία της Φθιώτιδας, όπως στη Σέλιανη, στο Κλωνί, στο Μαυρίλο κτλ. Άλλωστε και οι απώλειες των Ελλήνων σε ανθρώπινο δυναμικό ήταν σαφώς λιγότερες σε σχέση με των Τούρκων.

Ωστόσο, το μεγάλο πλήγμα για την ελληνική πλευρά ήταν η πυρπόληση της Μονής Αγάθωνος. Καταστράφηκε μεγάλο μέρος της Μονής, αλλά και έργα μεγάλης καλλιτεχνικής αξίας. Ευτυχώς, σαν από θαύμα διασώθηκε η Εικόνα της Παναγίας.

Οι Τούρκοι μετά τη μάχη γύρισαν στο Πατρατζίκι, στο Ζητούνι και στα στρατόπεδα του κάμπου της Λαμίας για να ανασυγκροτηθούν και να ετοιμαστούν για νέες επιδρομές στη Φθιώτιδα. Δεν κατάφεραν να ανοίξουν το δρόμο προς τη Φωκίδα, γιατί μετά τη μάχη της Αγάθωνος οι αγωνιστές κλείσανε τη διάβαση προς εκείνη την κατεύθυνση.

Επομένως, η πτώση του ηθικού του τουρκικού στρατού ήταν αναμενόμενη. Ο Μαχμούτ Πασάς Δράμαλης, όταν ξεκίνησε από τη Λάρισα το Φεβρουάριο του 1822 με το μεγάλο στρατό των 30.000 αντρών, είχε διαβεβαιώσει το σουλτάνο ότι μέσα σε δύο μήνες θα είχε καταπνίξει την Επανάσταση στη Ρούμελη. Ωστόσο, οι Έλληνες στη Φθιώτιδα, τον

κράτησαν στην περιοχή μας για το διπλάσιο χρόνο, για τέσσερις μήνες, αλλά και στη συνέχεια, όταν προχώρησε νοτιότερα, προσπαθούσαν να παρεμποδίζουν τον ανεφοδιασμό του με τρόφιμα και πολεμοφόδια.

Όλα αυτά ανύψωσαν το ηθικό των Ελλήνων της περιοχής. Η συμμετοχή και των μοναχών στη μάχη έδινε και θρησκευτική διάσταση στη σύγκρουση. Οι πολεμιστές πολεμούσαν με την ευλογία των μοναχών για υψηλά ιδανικά, όπως είναι η ελευθερία, αλλά και η ελεύθερη πίστη και η ορθόδοξη θρησκεία.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΗΓΟΥΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821.

Α) Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821.

Σημαντική προσωπικότητα της Μονής κατά την επανάσταση αναδείχθηκε ο Ηγούμενός της Γρηγόριος Ιωάννου, ο οποίος εντάχθηκε ενεργά στον ένοπλο Αγώνα των Ελλήνων, όπως αναφέρει η παράδοση, αλλά και οι ιστορικές πηγές. Η ζωή του και η ενέργειές του σηματοδότησαν την εξέλιξη του Μοναστηριού αλλά ίσως και της ευρύτερης περιοχής.

Ο Γρηγόριος Ιωάννου γεννήθηκε στο Παλαιόκαστρο Τυμφρηστού Φθιώτιδας το 1786. Το 1804 αναχώρησε στη μοναστική κοινότητα της Μονής Αγάθωνος ακολουθώντας το θείο του Θεόκλητο Ηγούμενο, αφού εγκατέλειψε τα εγκόσμια και την υπόλοιπη οικογένειά του. Καθοδηγητής του στάθηκε ο γέροντας μοναχός της Μονής, ο Νικηφόρος. Αφού έμεινε για πολλά χρόνια στη Μονή, έφυγε για το Άγιο Όρος. Μετά από σύντομη διαμονή ξαναγύρισε στο Μοναστήρι Αγάθωνος, όπου έμεινε για τρία χρόνια. Στη συνέχεια πήγε στη Μεγάλη Βλαχία στο Βουκουρέστι. Ο Μητροπολίτης Ουγγροβλαχίας Διονύσιος τον τοποθέτησε Εφημέριο στην Ελληνική Κοινότητα Δομνίστης Ραλούς και πολύ γρήγορα προβιβάστηκε στο βαθμό του Συγκέλου και έμεινε κοντά στο Μητροπολίτη. Στο τέλος του 1820 ο Μητροπολίτης τον έστειλε να διευθύνει το Μοναστήρι Δόσικου, κοντά στα Τρίκαλα. Ήταν έτοιμος να γυρίσει στο Βουκουρέστι, όταν κηρύχθηκε η Επανάσταση και έμεινε στο Δόσικο ως τον Ιούλιο του 1821.

Κατά την έναρξη της Επανάστασης του 1821 θέλησε και ο ίδιος να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο και να πολεμήσει. Αρχικά πήγε στη Δυτική Ελλάδα, όπου πήρε μέρος στον Ιερό Αγώνα μετατρέποντας τον εαυτό του από καλόγερο σε γενναίο πολεμιστή.

Στη συνέχεια γύρισε στη Μονή Αγάθωνος. Μαζί με το Μήτσο Κοντογιάννη, το Γεώργιο Αινιάνα και τους υπόλοιπους πολεμιστές πολέμησε στην πολιορκία της Υπάτης και στη μάχη της Μονής Αγάθωνος. Εκτός από τη ζωή του διέθετε στην πατρίδα τροφές, ζώα, αλλά και χρήματα. Στη Γραμματεία των Εκκλησιαστικών στις 26-8-1838 αναφέρει και ο ίδιος τη συνδρομή του στην Ελληνική Επανάσταση και συγκεκριμένα στη μάχη της Μονής: «...Η φωνή της Πατρίδος με ηνάγκασε ευχαρίστως να καταφρονήσω το παν, και να τρέξω δια να συνεργήσω εν μέρει εις τον Ιερόν αγώνα, όθεν και μετέβην εις την Δυτικήν Ελλάδα όπου ενωθείς μετά των εκεί στρατευμάτων συνέπραττον το κατά δύναμιν μέχρις ότου νομίσας πρόσφορον καιρόν δια να ενεργήσω και υπέρ της ιδιαιτέρας μου πατρίδας Υπάτης, έφθασα λοιπόν εις τα πέριξ αυτής και ενωθείς με τους εκεί

στρατευμένους Μήτσον Κοντογιάννην και Γεώργιον Αινιάνα και λοιπούς Πατριώτας μου. Φθασάντων δε ακολούθως και των υπό την οδηγίαν του Νικήτα Πελοποννησιακών όπλων, και συγκροτημένης μάχης μετά των εχθρών ηναγκάσθημεν ν' αποσυρθώμεν εις τα όρη δια την πολλήν αυτών δύναμιν, ήτις έφερεν τον όλεθρον και την καταστροφήν εις το περισσότερον μέρος της Υπάτης. Κατά την δυστυχή ταύτην εποχήν επυρπολήθη υπό των εχθρών και η Μονή του Αγάθωνος, οι δε εναπομείναντες πατέρες διεσκορπίσθησαν τήδε κακείσε...».

Ο άνισος αγώνας δεν τον πτοούσε όμως. Μετά την πυρπόληση του Μοναστηριού, ακολούθησε τους οπλαρχηγούς. Με όλες τις δυνάμεις του και με την καθοδήγηση του οπλαρχηγού της Επαρχίας Πατρατζικίου και Συνταγματάρχη, του Δημητρίου Κοντογιάννη, πολέμησε ως στρατιωτικός στον αγώνα. Άλλωστε και ίδιος ο Κοντογιάννης βεβαιώνει το αίσθημα αυτοθυσίας και αυταπάρνησης του Ηγούμενου της Μονής Αγάθωνος: «...Και παρευρεθείς εις πολλές μάχας κατά των εχθρών προ πάντων δε εις τας πολιορκίας της Υπάτης έκαμε το προς την Πατρίδα χρέος του καθ' όλην την έκτασιν και εφάνη ένθερμος ζηλωτής εις όλας τας περιστάσεις ως προς την καταστροφήν του εχθρού... Ηγωνίσθη ως καλός στρατιωτικός, συνείσφερε μάλιστα τόσα άλλα βοηθήματα εις τα στρατεύματα του Πατρατζικίου, έθρεψε μόνος του δια πολλές ημέρας τα στρατεύματα κατά το έτος 1822 καθ' ην εποχήν δε επολιόρκησεν την πόλιν Υπάτης με άρτον, κρέατα και άλλα και ενί λόγω συνετέλεσεν τα μέγιστα εις την περίστασιν εκείνην».

Αλλά και ο Π. Λοιδορίκης, ρουμελιώτης οπλαρχηγός και Διοικητής-Έπαρχος της Φθιώτιδας το 1838, εγκωμιάζει τον Ηγούμενο της Μονής Γρηγόριο Ιωάννου για την προσφορά του στον Αγώνα του 1821 υποστηρίζοντας: «...Ο ειρηνένος εξ ενός φέρων την ποιμαντική του ράβδον ως Πατήρ, εξ άλλου ως εντολεύς του Θεού, έσυρε εξ άλλου το πυροβόλον, εξ ου ελπίζεται η ελευθερία της Πατρίδος, και δια του οποίου ανέκτων η Ελλάς την Παλιγγενεσίαν. Πατριώτης καλός έτρεχε με τους διαφόρους οπλαρχηγούς επί τω σκοπώ δια την ελευθερίαν της Πατρίδος και δια την διατήρησιν της πίστεως και των ιερών Ναών του Υψίστου, φέρων επί τούτοις το σύμβολον της επιεικείας και δικαιοσύνης.».

Με την απελευθέρωση στις 14 Νοεμβρίου 1833 ξαναγύρισε στη Μονή Αγάθωνος μαζί με δύο ακόμα μοναχούς, το Μοναχό Γερμανό και τον Κωνστάντιου Δημητριάδη, και αφιερώθηκε στην ανοικοδόμηση της Μονής ως Ηγούμενος. Ήδη οι οπλαρχηγοί και οι πρόκριτοι του Πατρατζικίου του είχαν αναθέσει τη διεύθυνση της Μονής από το 1823.

Β) ΕΚΔΙΩΞΗ ΚΑΙ ΠΑΥΣΗ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ.

Ωστόσο, ο Ηγούμενος Γρηγόριος έζησε και την δικαστική εκδίωξή του από τη Μονή Αγάθωνος μετά από τις κατηγορίες της κατάχρησης χρημάτων και της κακής μεταχείρισης των συμμοναχών του. Από τις κατηγορίες για το σφετερισμό των χρημάτων και της περιουσίας της Μονής εμείς πάντως μπορούμε να σχηματίσουμε μία εικόνα για την οικονομική κατάσταση του Μοναστηριού εκείνη την εποχή.

Συγκεκριμένα από μαρτυρίες αναφέρεται ότι στον κήπο της Μονής κατά τη διάρκεια του 1821 ήταν θαμμένα τα εξής κειμήλια:

- Έντεκα ασημένιοι και επιχρυσωμένοι σταυροί, οι δύο από αυτούς μεγάλοι.
- Δύο ασημένια θυμιατά.
- Τέσσερα ασημένια δισκοπότηρα.
- Ένα μεγάλο ασημένιο κουτί.
- Τρία «ασημοζούναρα».
- Ένα ζωνάρι «Σελτιφένιο».
- Τρία ζευγάρια ασημένια «Μασούρια».
- Ένα «Γκιουρδάνι» με δώδεκα πλάκες.
- Έξι και μισό ζεύγη σκουλαρίκια.
- Ένα «Καπουζάλι».
- Δύο ασημένια καντήλια.
- Τέσσερα κομμάτια Άγια Λείψανα.
- Οχτώ κομμάτια Άγια Λείψανα με την Αγία Κάρα.
- Δύο ασημένιες περικεφαλαίες.
- Τρία ασημένια χέρια.
- Μία ασημένια λαβίδα.
- Δύο ασημένια ζωνάρια που είχαν αφεθεί ως ενέχυρο.
- Δέκα ασημένιες πλάκες.
- Ένα ασημένιο Ευαγγέλιο.

Από τα συγκεκριμένα κειμήλια πολλά εκλάπησαν, όπως το Ευαγγέλιο και οι σταυροί. Παράλληλα, τον είχαν κατηγορήσει ότι είχε εκμεταλλευτεί και τα ζώα αλλά και τα χρήματα της Μονής για το ίδιο όφελός του.

Όπως προκύπτει από μετέπειτα στοιχεία το 1837 η περιουσία της Μονής ανερχόταν σε 480 στρέμματα χωράφια, 72 στο Λυχνό, 48 στα Βασιλικά, 122 στο Μεσοχώρι Υπάτης, 191 στο Περιβόλη Σπερχειάδας και 47 σε μη αναγραφόμενη περιοχή, τα οποία καλλιεργούσαν κολίγοι με σιτάρι, κριθάρι και καλαμπόκι. Παράλληλα είχε και λιβάδια στην Οίτη, όπου σήμερα είναι ο Εθνικός Δρυμός.

Ωστόσο, οι κατηγορίες απέναντι στο Γρηγόριο στο τέλος ανασκευάστηκαν και αποκαταστάθηκε η αθωότητά του. Όπως ο ίδιος δήλωσε πικραμένος, αποζητούσε την ησυχία στα γηρατιά του: «...Ελυπήθην εις την αξιοθρήνητον ταύτην του Αγάθωνος κατάστασιν ...περιμένων εν τουτοις την αποκατάστασιν των Ελληνικών πραγμάτων, δια να γνωρισθούν οι εκβουλεύσεις μου, να τακτοποιηθεί η Μονή δια να ησυχάσω και εγώ εν αυτή...».

ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΜΟΝΗ.

Τρεις μόνο μοναχοί από τους 35, που έφυγαν διωγμένοι από τους Τούρκους μετά από την πυρπόλησή της Μονής, επέστρεψαν σε αυτή. Το Μοναστήρι το βρήκαν κατεστραμμένο και μόνο η Εκκλησία του υπήρχε και αυτή χωρίς πόρτες και παράθυρα. Όλα ήταν καμμένα από την πυρκαγιά που του έβαλαν οι Τούρκοι, ακόμα και οι Βυζαντινές αγιογραφίες του ήταν σχεδόν φθαρμένες και αλλοιωμένες.

Οι μοναχοί δεν είχαν ακόμα και πού να διανυκτερεύσουν. Έκαναν τις

λειτουργίες τους στον αχυρώνα. Με πίστη και αποφασιστικότητα ρίχτηκαν στην ανοικοδόμηση του Μοναστηριού. Το δύσκολο αυτό έργο άρχισε το 1833, για να ολοκληρωθεί το 1911 με την κατασκευή του επιβλητικού κωδωνοστασίου.

Στην ανατολική πλευρά οικοδομήθηκαν μικρά και χαμηλά κελιά και άλλοι βοηθητικοί χώροι για το βοηθητικό προσωπικό του Μοναστηριού. Στο μέσο των κτισμάτων υπήρχε μικρή μυστική πόρτα που επικοινωνούσε με το παρακείμενο δάσος. Ήταν προφανώς η πόρτα της φυγής σε ώρα κινδύνου.

Στη νότια πλευρά ήταν κτισμένο ένα διώροφο κτίσμα σε μήκος 30 περίπου μέτρων. Το κτίσμα αυτό ήταν χωρισμένο σε άνισους χώρους για να εξυπηρετεί διάφορες ανάγκες του Μοναστηριού. Υπήρχε το δωμάτιο της υποδοχής των ξένων, το γραφείο του Ηγούμενου, η τραπεζαρία των μονάχων και στο άκρο το μαγειρείο με την αποθήκη τής Μονής. Στη βόρεια πλευρά κτίστηκαν τα κελιά των μοναχών. Στο κέντρο αυτής της πλευράς υπήρχε ένα τριώροφο κτίσμα, που εξαιτίας της υπεροχής του από τα άλλα κτίσματα το ονόμαζαν «Πύργο», για την φιλοξενία των προσκυνητών. Όλα όμως αυτά τα κτίσματα εκτός του «Πύργου» ήταν σχεδόν ετοιμόρροπα και γι' αυτό και επικίνδυνα.

Οι μοναχοί έκαναν στο Μοναστήρι επισκευές και κάλυψαν με αμμοκονίαση τις παλιές αγιογραφίες του 15ου αιώνα.

Παράλληλα, από διάφορα στοιχεία από το λιγοστό σωζόμενο αρχείο και από διάφορες εντοιχισμένες πλάκες μας γίνεται γνωστό ότι η Μονή δέχτηκε αρκετές ανοικοδομήσεις, προσθήκες και ανακαινίσεις και από το 1840 μέχρι το 1961.

Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται από την αντίστοιχη πλάκα, το 1852, με την επιμέλεια του Ηγούμενου Κωνσταντίνου Δημητριάδου, έγινε η ανέγερση 4 πρόσθετων συνεχόμενων κελιών και ενός αχυρώνα. Στα χρόνια του ίδιου Ηγούμενου χτίστηκε το πίσω μέρος του Ιερού Βήματος του Καθολικού Ναού, με τη δαπάνη του Δημητρίου Χατζίσκου, όπως παρουσιάζεται σε στήλη που βρίσκεται στο κοιμητήριο της Μονής.

Το 1872, με επιμέλεια του Ηγούμενου Γενναδίου Δημητριάδου, χτίστηκε η ανατολική πλευρά της Μονής και το περιτείχισμα της εισόδου. Σχετική επιγραφή είναι εντοιχισμένη σε πλάκα που βρίσκεται στην κεντρική πύλη.

Στα χρόνια 1906 έως το 1908, ενώ ήταν Ηγούμενος ο Ιερεμίας Πλέτσης, πραγματοποιήθηκαν πολλά έργα στη Μονή. Χαρακτηριστικά είναι η ανοικοδόμηση του Τέμπλου, η αγιογράφηση του Ναού και η ανέγερση του μεγαλοπρεπούς κωδωνοστασίου, το οποίο είναι μπροστά στην κεντρική θύρα της εσωτερικής αυλής.

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΠΟΛΛΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΟΘΩΝΑ ΤΟ 1833.

Η σημασία της Μονής Αγάθωνος και εκείνη την εποχή φαίνεται και από το γεγονός ότι η Μονή ήταν από τις λίγες που διατηρήθηκαν μετά το βασιλικό διάταγμα του βασιλιά Όθωνα της 25ης Νοεμβρίου του 1833, το οποίο κατήργησε πολλές Μονές. Από πολλές από αυτές, αφού διαλύθηκαν, οι μοναχοί μετακινήθηκαν στη Μονή Αγάθωνος, σύμφωνα με διατάγματα. Επίσης, έδωσαν ό,τι πολύτιμο είχαν στη Μονή Αγάθωνος.

Στο ακόλουθο απόσπασμα κώδικα, το οποίο προέρχεται από το βιβλίο: «Δύο ανέκδοτοι κώδικες της Μητροπόλεως Φθιώτιδας, 1834-1835» και το οποίο αναφέρει την αλληλογραφία των Μονών και της Μητρόπολης του Νομού Φθιώτιδας εκείνη την εποχή, παρουσιάζεται το αίτημα της Μητρόπολης Φθιώτιδας στους μοναχούς των άλλων Μονών να πάνε να ζήσουν στη Μονή Αγάθωνος. Παράλληλα, επισημαίνεται πως και οι μοναχοί της Μονής Αγάθωνος θα πρέπει να υποδεχτούν με σωστό τρόπο τους άλλους μοναχούς. Συγκεκριμένα, αναφέρεται:

«...Δια του υπ' αριθ. 1351 ταυτοχρόνου εγγράφου προς τον εις Αντίνιτσαν ευρισκόμενον Θεοφάνην, γνωρίζεται αυτώ ότι δέον να μεταβή ανυπερθέτως εις την Μονήν Αγάθωνος, ίνα μετά των λοιπών εκείσε πατέρων προβούν εις την εκλογήν του Ηγούμενου αυτής. Δια του υπ' αριθ. 1352 της 29^{ης} Ιουνίου του αυτού έτους (1835) εγγράφου προς τον Ηγούμενον και τους λοιπούς πατέρας της Ιεράς Μονής Αγάθωνος γνωρίζεται ότι άπαντες οι πατέρες των διαλυθέντων Μοναστηρίων της Επισκοπής Φθιώτιδος μέλλουσι να εγκαταβιώσουσι εις αυτήν και δέον να τοις συμπεριφέρονται αδελφικώς.

Δια του υπ' αριθ. 1353 ταυτοχρόνου «Προς άπαντας τους πατέρας των διαλυθέντων Μοναστηρίων Φθιώτιδος» δίδεται η εντολή προς εγκαταβίωσιν των εις Ιεράν Μονήν Αγάθωνος.

Δια του υπ' αριθ. 1354 της 30 Ιουνίου 1835 εγγράφου προς τον εις Υπάτην πρεσβύτερον κ. Θάνον Ιερομνήμονος δίδεται η εντολή να παραδώση το υπ' αριθ. 1352 έγγραφον του επισκόπου Φθιώτιδος προς τον Ηγούμενον Αγάθωνος κ. Γρηγόριον...».

Ήταν επιτακτική η ανάγκη να τηρηθεί κατά γράμμα η εντολή από το διάταγμα του Όθωνα και για να διασφαλιστεί ακολούθησαν και άλλες επιστολές, όπως φαίνεται στους κώδικες της Μητρόπολης Φθιώτιδος. Πάραδειγμα αποτελεί η ακόλουθη:

«...Αυγούστου 19 προς τον Ηγούμενον και Συμβούλους της Ιεράς Μονής Αγάθωνος.

Σας διευθύνεται εσωκλείστως αντίγραφον της από 26 Φεβρουαρίου 1934 εκδοθέντος υπ' αριθμ. 2624/426 εγκυκλίου διαταγής της επί των εκκλησιαστικών κλπ. Β. Γραμματείας της επικρατείας προς τους Νομάρχας αφορώσης την τακτοποίησιν των διατηρουμένων Μοναστηρίων του Βασιλείου και προσκαλείσθε από σήμερον να συμμορφούσθε απαραλλάκτως και συνωδά με τα ενδιαλαμβανόμενα αυτής καθ' όλην την έκτασιν, καθ' όσον δε αφορά το περιεχόμενον των εν αυτώ άρθρων β, γ, δ, ε, στ και ζ προσέχοντες ακριβώς εις τα ενδιαλαμβανόμενα δια να μην ήθελεν υποπέσητε εις τι εκούσιον ή ακούσιον πταίσμα και ότι το τοιοούτον σας αποκαθιστά καθ' όλα πάντα ενόχους...».

Επομένως, γίνεται αντιληπτό ότι η Μονή Αγάθωνος θεωρούνταν και σε εκείνη την εποχή πολύ σημαντική. Η συγκεκριμένη άποψη ενδυναμώνεται και από τον πρόλογο από την αναφορά των Προκρίτων, των Δημογερόντων και των υπόλοιπων κατοίκων της Υπάτης «προς το Βασιλικόν Επαρχείον Φθιώτιδος» που στάλθηκε στις 17 Μαΐου 1834 για τη διατήρηση της Μονής. Συγκεκριμένα, αναφερόταν: «Εις την Επαρχίαν της Υπάτης, ήτοι των Νέων Πατρών, ευρίσκεται ιερόν τι Μοναστήριον τιμώμενον της Κοιμήσεως της Παναγίας και επονομαζόμενον της Αγάθωνος, το οποίον προ της Επαναστάσεως είχεν περίπου των 20 μοναχών και διατηρούν την αδιάκοπον ελεημοσύνην, και την εις τους

διαβαίνοντας φιλοξενίαν του, δια την ενάρτεον πολιτείαν των κατά καιρών διατελούντων Ηγουμένων συγκαταριθμείτο με τα της πρώτης τάξεως Μοναστήρια της Στερεάς Ελλάδος.».

Η ΛΗΣΤΕΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΣΤΙΣ 14-15 ΜΑΙΟΥ ΤΟΥ 1921.

Το Μοναστήρι και μετά την Επανάσταση και την πυρπόλησή του από τους Τούρκους καταστράφηκε και ζημιώθηκε από εμπρησμούς, σεισμούς και επιδρομές βαρβάρων κατακτητών και αλλοφύλων, αλλά και από επιδρομές και ληστείες από Έλληνες.

Γνωστή είναι η ληστεία της Μονής στις 14-15 Μαΐου του 1921 που έδωσε τη χαριστική βολή απογύμνωσης από κάθε πόρο του Μοναστηριού. Οι δύο νεαροί ληστές όχι μόνο έκλεψαν από το χρηματοκιβώτιο της Μονής πολλά χρήματα, αλλά και σκότωσαν εν ψυχρώ τον ηγουμενεύοντα σύμβουλο Ιερεμία. Το γεγονός αυτό τάραξε και συγκλόνησε όλη την τοπική κοινωνία.

Σύμφωνα με δημοσίευμα της εποχής αυτή είναι η άποψη για το γεγονός του τότε Ηγούμενου Καλλινίκου Παπαδοπούλου, που έτυχε να νοσηλεύεται στη Λαμία, όταν διαπράχθηκε η ληστεία.

Προς
τον Διευθυντήν της Εφημερίδας...

Αξιότιμε κ. Διευθυντά.

Εις το φύλλον της 17ης Μαΐου της αξιοτίμου υμών εφημερίδος ανεγράφη ότι εις την μονήν Αγάθωνος παρά την Υπάτην, άγνωστοι ωπλισμένοι ελήστευσαν την μονήν φονεύσαντες και τον ηγουμενεύοντα σύμβουλον Ιερεμίαν, αντιστάντα. Παρακαλώ όθεν ευαρεστούμενοι, καταχωρίσητε εν τη εφημερίδι υμών τας κάτωθι γραμμάς αρυσθείσας εκ πληροφοριών των παθόντων καλογήρων.

Την 14ην Μαΐου περί ώραν 9ην μ.μ. ενώ ακόμη ο ηγουμενεύων και οι δύο υπηρέται της μονής ητοίμαζον το δείπνον αυτών, των λοιπών καλογήρων ευρισκομένων εν τοις κελλίοις των, δύο άγνωστοι ηλικίας 35 - 40 ετών, αμφοτέροι μετρίου αναστήματος, ο εις ξανθός και ο έτερος κόκκινος και μελαχροινός, εισήλθον εις το μαγειρείον δια της οπισθίας φαίνεται μικράς θύρας, όπου οι ανωτέρω ητοίμαζον το δείπνον δια να δειπνήσωσι, και αυθωρεί προτείναντες τα όπλα των οργίλως και απειλητικώς ήρξαντο να δένωσιν αυτούς δι' ων έφερον σχοινίων, κτυπήσαντες τον ένα τούτων δια του κοπάνου των όπλων, αντιστάντα. Μετά ταύτα εξήτησαν τας κλείδας του χρηματοκιβωτίου και λαβόντες την μίαν παρά του ηγουμενεύοντος, ωδήγησαν και τους τρεις εις το κελλίον του συμβούλου Χρυσοστόμου, ον αφού έδεσαν, παρέλαβον παρ' αυτού και την ετέρα κλείδα. Κατόπιν αφήσαντες δεμένους τους τρεις και κλείσαντες την θύραν του κελλίου, παρέλαβον τον ηγουμενεύοντα δεμένον, όστις τους ωδήγησεν εις το χρηματοκιβώτιον, όπερ ανοίξαντες δια των δύο κλειδιών, αφήρεσαν όσα χρήματα εύρον ανερχόμενα περί τας εννέα χιλιάδας δραχμάς. Κατόπιν μετέβησαν εις τα κελλιά των δυο ετέρων καλογήρων εκ του ενός των οποίων αφήρεσαν περί τας 200 δραχμάς αφού τον εκακοποίησαν, αντιστάντα. Κατόπιν επέστρεψαν τας ημίσεις.

Παρά του ετέρου δεν έλαβον χρήματα διότι δεν εύρον. Μετά ταύτα μετέβησαν εις το κελλίον του υπηρέτου Καλλινίκου, παρ' ου αφήρεσαν δρχ. 500 ας είχεν εκ των μισθών του, δύο φράγκα αργυρά και ετέρας δραχμάς 6, χαρτίνας.

Κατόπιν αφού αφήκαν δεμένους όλους τους ανωτέρω καλογήρους, παρέλαβον τον ηγουμενεύοντα Ιερεμίαν, τον ωδήγησαν δεμένον εις το κελλάρι των τροφίμων, και αφού έλαβον δύο άρτους και τυρί, τον ωδήγησαν έξωθεν της μονής, και τουφεκίσαντες αυτόν τον αφήκαν νεκρόν. Λόγου δε γενομένου περί του ηγουμένου και ειπόντος ενός των υπηρετών ότι είναι άρρωστος εν Λαμία, ο ανεπιός του Τσιριμώκου είπε: Θα τον εύρωμεν και αυτόν, χωρίς όμως να μεταβώσιν εις το κελλίον του. Ούτω πως έλαβε χώραν η πρωτοφανής εις τα χρονικά ληστεία μοναστηρίου μετά φόνου υπό τοιαύτας συνθήκας συντελεσθέντος. Η κοινωνία διατελεί εν προφανεί αγανακτήσει δια το θράσος και την αγριότητα, ην επέδειξαν οι δύο κακούργοι. Σημειωτέον ότι δεν ήσαν δύο διότι έξωθεν οι σκύλοι της μονής ωρύοντο αδιακόπως. Μυστήριον καλύπτει το έγκλημα διότι δεν εξηγείται το διατί αφού έλαβον όσα χρήματα εύρον, εφόνευσαν τον ηγουμενεύοντα. Η ανάκρισις επελήφθη του έργου της και ευχής έργον θα είναι να αποκαλυφθή η αιτία του φόνου.

Όταν συνέβη η ληστεία ο Ηγούμενος Καλλίνικος Παπαδόπουλος έστειλε στις 15-5-1921 και στις 16-5-1921 και τα ακόλουθα τηλεγραφήματα από το νοσοκομείο της Λαμίας, όπου νοσηλευόταν:

Αριθμός 21

Γενικόν Εκκλησιαστικόν Ταμείον

Αθήνας

Ασθενών και νοσηλευόμενος ενταύθα επληροφορήθην ληστείαν μονής μου, φόνον Συμβούλου Ιερεμίου Τσουραλοπούλου, κακοποιήσιν μοναχών και διάρρηξιν χρηματοκιβωτίου

Καλλίνικος Παπαδόπουλος
Ηγούμενος Αγάθωνος

Υπάτην

Πληροφορηθείς ληστείαν μονής μου και αγνοών λεπτομερείας, παρακαλώ με πληροφορήσητε τύχην αδελφών μονής. Απάντησις πληρωμένη.

Καλλίνικος Παπαδόπουλος
Ηγούμενος Αγάθωνος

Χρυσόστομον Καλατζήν
Σύμβουλον Αγάθωνος

Υπάτην

Πληροφορηθείς ληστείαν μονής μου και αγνοών τύχην αδελφών, αποστείλατε ενταύθα τάχιστα άνθρωπον με ακριβείς πληροφορίας.

Καλλίνικος Παπαδόπουλος
Ηγούμενος Αγάθωνος

Χρυσόστομον Καλατζήν
Σύμβουλον Αγάθωνος

Υπάτην
Ενταφιάσατε μαρτυρικώς θανόντα πολύτιμον Σύμβουλον μονής Ιερεμίας
εντός προαυλίου μονής και δεξιά παρεκκλησίου Αγίου Ιωάννου.

Καλλίνικος Παπαδόπουλος
Ηγούμενος Αγάθωνος

Από άλλο δημοσίευμα του Δ. Μηνογιάννη βασιζόμενο σε φήμες της εποχής εκείνης μπορούμε να βρούμε και την ακόλουθη εκδοχή:

«Μάης 1921. Εποχή παρακμής της ληστοκρατίας. Ωστόσο είχαν μείνει κατάλοιπα ληστών που λυμαίνονταν τη δυτική Φθιώτιδα. Ήταν ο Γεωργαλής Αποστόλης που ήταν ο αρχηγός απ' τη Νέα Γιαννιτσού της δυτικής Φθιώτιδας, ο Γιάννης Μανσόλας απ' το Ροβολιάρη της Δυτικής Φθιώτιδας, ο Ανδρέας Μπαρούσης απ' την Ρεντίνα Καρδίτσας και ένας λησταρόφιος. Τη νύχτα της 10ης Μαΐου 1921, άγνωστο πώς, είχαν κατορθώσει να μπουν μέσ' τη μάνδρα του Μοναστηριού, διότι η σιδηρόπορτα έκλεινε πολύ νωρίς.

Ο υπηρέτης του Μοναστηριού, Μήτσος Αδάμος, μόλις κατάλαβε τους ληστές κρυφά ανέβηκε στο ψηλότερο σημείο του κωδωνοστασίου. Οι λησταί ανέβηκαν στα επάνω κελιά των καλογήρων και πήγαν κατ' ευθείαν και χτύπησαν την πόρτα στο κελί που έμεινε ο ιερομόναχος Ιερεμίας, διότι αυτός κράταγε τα κλειδιά της Εκκλησίας και του χρηματοκιβωτίου. Ο Ιερεμίας κρατώντας ένα λαδοφάναρο αναμμένο, άνοιξε την πόρτα του κελιού και ξαφνικά βλέπει τους ληστές. Οι ληστές του ζήτησαν να τους παραδώσει τα κλειδιά χωρίς καμιά αντίρρηση.

Ο Ιερεμίας έβγαλε τα κλειδιά και τα παρέδωσε. Την στιγμή εκείνη γνώρισε τον Ηλία Σολόπουλο και του είπε: «Και σύ Ηλία εδώ;».

Οι λησταί τον κατέσφαξαν. Δεν τον πυροβόλησαν για να μην ακουστεί ο κρότος και μετά λεηλάτησαν το μοναστήρι από αφιερώματα και χρήματα. Όλα αυτά τα παρακολουθούσε ο Μήτσος Αδάμος που είχε κρυφτεί στο πιο ψηλότερο μέρος του Κωδωνοστασίου».

Η ΛΗΣΤΕΙΑ ΠΟΥ ΥΠΕΣΤΗ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΝ 29^Η ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1947 ΑΠΟ ΑΝΤΑΡΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ.

Ακόμη και άλλη μία ληστεία υπέστη το Μοναστήρι την 29^η Αυγούστου 1947 από ανταρτικές ομάδες. Ελεηλάτησαν και ιερά λείψανα και λειψανοθήκες.

Η αναφορά του Ηγούμενου προς τη Μητρόπολη Φθιώτιδας μεταξύ άλλων αναφέρει: «... Τη νύχτα της 29 προς 30 του μηνός Αυγούστου 1947, επέδραμαν στην ιερά Μονή Αγάθωνος περί τους 30 επιδρομείς ανήκοντες ως επί το πλείστον στην αρτισύστατη οργάνωση Κ.Π. (Κατάσχεση Περιουσιών) μεταξύ των οποίων και πολλοί των πέριξ χωρίων συνοδευόμενοι από υποζύγια και γυναίκες, αφήρεσαν ό,τι υπήρχε στην Ι. Μονή σε τρόφιμα, είδη ρουχισμού και εστιάσεως, ως και παν είδος δυνάμενον ευκόλως να μεταφερθεί, μηδέ και της ραπτομηχανής και του

σιδήρου σιδερώματος εξαιρουμένου.

Έθραυσαν τα πάντα, ως και το εντοιχισμένο σιδηρούν χρηματοκιβώτιον της μονής και αφήρεσαν παν ό,τι η ευλάβεια των χριστιανών επί τόσους αιώνες είχαν αφιερώσει στην ιερά μονή, εις χρυσά και αργυρά αναθέματα.

Η εικόνα της Θεοτόκου μεταφέρθηκε συνοδεία στρατιωτών και αξιωματικών εν πομπή εις Υπάτην και εκείθεν στον Άγιον Δημήτριον της Λαμίας για να περισωθεί από τυχόν νέαν επιδρομήν.

Ο Ηγούμενος και οι καλόγηροι οι οποίοι αντιληφθέντες την επιδρομή, είχαν διασκορπιστεί στο δάσος πλήν ενός υπεργέρου, όταν εδιώχθηκαν οι επιδρομείς, έκλεισαν τις πόρτες του Μοναστηριού και πήγαν στη Λαμία για να επιστρέψουν και να συνεχίσουν τον σκοπό και προορισμό τους και έκτοτε συνεχίζει μια καινούρια σταδιοδρομία της Μονής με επικεφαλής τον απαράμιλλο εκείνον δημιουργό Ηγούμενο Γερμανό Δημάκο χωρίς κανένα εμπόδιο».

Η ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 ΜΕΧΡΙ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΟΥ 20^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ.

Τα παλιά χρόνια η Μονή είχε πολλούς πόρους και ήταν πλούσια, από ό,τι φαίνεται και από τους απολογισμούς που βρίσκονται στα αρχεία της Μονής:

1849	9.379.60	1908	29.985.00
1858	19.755.00	1910	46.803.02
1862	17.937.00	1911	67.000.00
1864	19.757.00	1918	54.330.00
1876	22.962.00	1920	63.255.00
1894	18.086.00	1923	108.283.00
1903	28.007.35	1924	94.227.40

Η Μονή είχε πολλά κτήματα, λειβάδια και τσιφλίκια. Μάλιστα ως τσιφλίκια είχε τρία χωριά ολόκληρα, το Λυχνό, το Λιάσκοβο και το Μούσδροβο, που στη συνέχεια μετονομάστηκε σε «Περιβόλι». Για το Μούσδροβο ένα ανέκδοτο χειρόγραφο που φέρεται δημοσιευμένο στην εφημερίδα «Εθνικός Αγών» την 17 Ιουνίου 1974 αναφέρει ότι το ιστορικό μοναστήρι του Αγάθωνα Υπάτης έχει μεγάλη και πλούσια ιστορία, αλλά οι πηγές της ιστορίας του είναι πολλές και ποικίλες, οι οποίες παραμένουν άγνωστες και σε ειδικούς ερευνητές ακόμη. Μιά τέτοια πηγή είναι και το συγκεκριμένο ανέκδοτο χειρόγραφο. Αυτό συνετάχθη, όπως αναφέρει και το ίδιο, το έτος «εγείρας» 1196, που αντιστοιχεί στο χριστιανικό έτος 1780. Ασφαλώς το πρωτότυπον γράφηκε στην τούρκικη γλώσσα, αλλά μεταφράσθηκε στα ελληνικά την 2^α Ιουνίου 1854 απ' τον διερμηνέα της Κυβερνήσεως Ιωάννη Δ. Βαγιέταν.

Το χειρόγραφο έχει ως εξής:

«Ο ταπεινός εν Κυρίω του υψίστου Σεϊδιδ Μουρταζά, δικαστής της πόλεως Υπάτης αφεθείσαν αυτώ τα παραπτώματα, η σφραγίς του,

δούλος του θεού Μουρταζά αιτία συντάξεως δικαστικού εγγράφου τα εξής: Παρασταθέντες ενώπιον τούτου του σεβαστού Οθωμανικού δικαστηρίου οι κάτοικοι ραγιάδες του χωρίου Μούστροβος της επαρχίας Υπάτης, ήτοι ο Δανιήλ Βέλλας, ο Γεώργιος Βίγλας, Νικόλαος Αυγίκος, Σκαγιάννης, Αργύρης Μπρατζόπουλος, Αυγίκος Μολοντάς, Δήμος Σταθιάς, Σταθάκης Αντωνολουκάς, Αθανάσιος Χαρίτος, Παπαναγνώστης και οι λοιποί αυτού κάτοικοι, παρόντος του Παπαθεοφίλου καλογήρου της Μονής Αγάθωνος της ειρηνένης επαρχίας, είπον και ωμολόγησαν ευκρινώς τα εξής: Μέχρι του γενέσθαι την κατωτέρω πώλησιν τα άπερ είχομεν υπό την κυριότητα και κατοχήν μας κτήματα, κείμενα εις το ρηθέν χωρίον, ήτοι τεσσαράκοντα διατηρούμενα και ερειπωμένα ζευγαροστάσια, τους αχυρώνας μας, τους λαχανοτόπους μας, τα γνωστά κατά το ποσόν συκαμενόδενδρά μας και εκατόν περίπου αμπέλους και αμοιβαία συμφωνία και παραδοχή τα επωλήσαμεν πώλησιν αληθή, ανωτέραν παντός δόλου και πάσης ακυρότητος εις τον ειρηνέμον καλόγηρον δια να ώσιν αφιερώματα της ειρηνένης Μονής και τα παρεδώκαμεν νομίμως εις ιδιοκτησίας της ιδίας δια γρόσια χίλια τριακόσια πεντήκοντα και εκείνον εδέχθη την πώλησιν αυτών κατά τον άνω ρηθέντα τρόπον δια την Μονήν, παρέλαβε και οικειοποιήθη ταύτα. Όθεν ομολογούμεν ότι ημείς δεν έχομεν του λοιπού ποσώς μετοχήν και ουδέν δικαίωμα επί των εις το ρηθέν χωρίον κειμένων ζευγαροστασίων μας, αχυρώνων μας και συκαμενοδένδρων μας και ότι ταύτα πάντα έγιναν κτήματα αγοραστά και καθαρόν δίκαιον του ειρηνέμου καλογήρου προς όφελος της μονής και ας τα νέμεται όπως επιθυμή και όπως αρέσκειται. Ταύτα ομολογησάντων των ειρηνέμων προς επικύρωσιν νόμιμον εγένετο κατ' αίτησιν των το παρόν και εξεδόθη τη τρίτη της σελήνης Τσεμαγιούλ Εββελ του χιλιοστού ενακοστού εννενηκοστού έκτου έτους.

Οι μάρτυρες
Σειγίδ Νομάς Αγά
Μουλά Γιακοντού
του Λιέστου Βέη
Χασάν Αγά υιός Σεδίν
(και άλλες υπογραφές)

Επικυρούται το ακριβές της παρούσης μεταφράσεως από του τουρκικού πρωτοτύπου.

Εν Αθήναις τη δευτέρα Ιουλίου χίλιαι οκτακόσια πεντήκοντα τέσσαρα (1854).

Ο διερμηνεύς της Κυβερνήσεως Ιωάννης Δ. Βαγιέτας».

Εκτός των τσιφλικιών αυτών η Μονή είχε το λιβάδι Λουπάκι που ήταν 68.000 στρέμματα, το λιβάδι Γουλινάς, Ξύκια, Ασπροκληβιά στο χωριό Ασβέστης, το λιβάδι Μπαξαής, 600 στρέμματα χωράφια στη Γραμμένη, χωράφια στα Βασιλικά Υπάτης και άλλα περιουσιακά στοιχεία τα οποία πάντα η Μονή χρησιμοποιούσε για να βοηθήσει τους αναξιοπαθούντες οικονομικά.

Στοιχεία για την περιουσία της Μονής μπορούμε να αντλήσουμε και από το άρθρο του κ. Δ. Νάτσιου που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Στερεά Ελλάς», στο τεύχος 235 τον Ιανουάριο του 1989:

«Εισαγωγικά: Στα όσα ενδιαφέροντα και αποκαλυπτικά, περί της ιστορικής Μονής του Αγάθωνος Υπάτης κατά καιρούς, διάφοροι ερευνητές

και συγγραφείς απεκάλυψαν, συνέθεσαν και παρουσίασαν ως προστεθούν και τα παρακάτω ιστορικά, περί αυτής, στοιχεία τα οποία εξ όσων γνωρίζω είναι άγνωστα.

1) Η διάλυση των μοναστηριών: Ένα από τα πολλά δεινά, που επέφεραν οι Βαυαροί στην Ελλάδα, ήταν και η διάλυση, ως γνωστόν, των μοναστηριών με το Βασιλικό Διάταγμα της 25 Σεπτεμβρίου 1833. Τότε στη Φθιώτιδα διαλύθηκαν είκοσι επτά (27) μοναστήρια και διατηρήθηκαν, μάλλον επανασυστήθηκαν, μόνο τρία (3), ήτοι του Αγάθωνος Υπάτης, του Αγίου Γεωργίου της Μαλεσσίνας Λοκρίδας και της Γεννήσεως της Θεοτόκου της Αμφίκλειας (τότε Δαδί). Έτσι λοιπόν, επί σειράν ετών, μόνο τα μοναστήρια αυτά είχαν νομική υπόσταση και με αυτά αλληλογραφούσε η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδας, ως ανώτερη διοικητική εκκλησιαστική εξουσία μετά τη δημιουργία του αυτοκέφαλου της Εκκλησίας. Και επειδή τα Φθιωτικά μοναστήρια διέθεταν μεγάλη κινητή και ακίνητη περιουσία, της οποίας, μετά τη δημιουργία ελληνικού κράτους και τη διάλυση των μοναστηριών ήταν άδηλη η τύχη, για το λόγο αυτόν η Ιερά Σύνοδος ζητούσε τακτικώτατα από τον επίσκοπο Ζητουνίου (Λαμίας) λεπτομερή στοιχεία περί της μοναστηριακής περιουσίας στη Φθιώτιδα.

2) Η εγκύκλιος της Ιεράς Συνόδου: Κατά Μάρτιον του 1838 η Ιερά Σύνοδος έστειλε την υπ' αριθ 6386/650 εγκύκλιο αυτής, με την οποία ζητούσε από τον επίσκοπο στοιχεία για τα δάση των διατηρηθέντων μοναστηριών και τίτλους κυριότητας επί αυτών, ή εν ελλείψει αυτών (των τίτλων), αποδείξεις των επιτοπίων ή περιοίκων, οι οποίοι εγνώριζαν το αδιαφιλονίκητον της μοναστηριακής ιδιοκτησίας.

3) Η απάντηση του επισκόπου: Ο επίσκοπος Ζητουνίου συμμορφώθηκε προς το περιεχόμενο της συνοδικής εγκυκλίου και συνεκέντρωσε Οθωμανικούς τίτλους και αποδείξεις των περιοίκων κατοίκων περί της μοναστηριακής ιδιοκτησίας του Αγάθωνος Υπάτης, τα οποία στη συνέχεια έστειλε στην Αθήνα.

4) Η «πηγή» των ειδήσεων: Οι επίσκοποι της Φθιώτιδας, κατά τον περασμένο αιώνα, είχαν την καλή συνήθεια, οσάκις αλληλογραφούσαν με οποιαδήποτε υπηρεσία, να μην καταγράφουν στους κώδικες («πρωτόκολλα αλληλογραφίας») της επισκοπής περίληψη, μόνο των εξερχομένων εγγράφων, αλλά να κάνουν εκτενεστάτη αναφορά στο περιεχόμενο της απάντησης, πολλές φορές μάλιστα αντέγραφαν στους κώδικες ολόκληρο το περιεχόμενο του εξερχομένου εγγράφου!! Έτσι λοιπόν η δοθείσα απάντηση είχε καταχωρισθεί και στον κώδικα της επισκοπής. Η καλή εκείνη συνήθεια είχε ως αποτέλεσμα να μας κληροδοτήσουν οι επίσκοποι Φθιώτιδας ολόκληρη την αλληλογραφία της Επισκοπής του 19^{ου} αιώνα, η οποία διασώθηκε και φυλάσσεται σήμερα στην Ιερά Μητρόπολη Φθιώτιδας σε ογκώδεις βιβλιοδετημένους, αλλά ανέκδοτους - πλην ενός και εκείνου σε πολλά σημεία περιληπτικά - τόμους. Από έναν τέτοιο κώδικα απεκόμισα τα ιστορικά στοιχεία της ιστορικής Μονής του Αγάθωνος Υπάτης και τα οποία εξ όσων γνωρίζω, είναι άγνωστα.

5) Η σπουδαιότητα των στοιχείων: Όπως θα διαπιστωθεί και στη συνέχεια, η απάντηση του επισκόπου Ζητουνίου προς την Ιερά Σύνοδο δεν αναφέρεται μόνο στο μοναστήρι του Αγάθωνα και της Αντινίσσας, αλλά γίνεται λόγος και περί φθιωτικών χωριών, τα οποία ήταν μοναστηριακά τσιφλίκια! Οι μαρτυρίες αυτές έχουν και κοινωνικό περιεχόμενο, είναι δε

τόσο πολύτιμες για την επιστήμη της Νεοελληνικής ιστορίας.

...

16) Η απάντηση: «Προς την Ιεράν Σύνοδον του Βασιλείου. Ελήφθη η υπ' αριθ. 6386/250 εγκύκλιος επιστολή της Ιεράς Συνόδου και παρετηρήθησαν τα εν αυτή. Όσον μεν αφορά το πρώτον μέρος αυτής, περί των Δασών των διατηρουμένων Μοναστηρίων, έσπευσα αμέσως να διατάξω τους εις την Μονήν Αγάθωνος Ηγούμενον και Συμβούλους δια να συμμορφωθώσιν κατά γράμμα με το περιεχόμενον της ρηθείσης εγκυκλίου ως προς την παρουσίασιν των τίτλων δι' αυτά, ή εν ελλείψει αυτών, να εφοδιασθώσιν με αποδείξεις των επιτοπίων ή περιοίκων, γνωριζόντων το αδιαφιλονείκητον της Μοναστηριακής ιδιοκτησίας, έχοντες υπ' όψιν εις την τοιαύτην περίπτωσιν το Β' εδάφιον του από 17/29 Φεβρουαρίου 1836 Β. Δ/τος, εξηγήσας δια ζώσης προς αυτούς τα δέοντα. Τούτ' αυτό έπραξα ως προς τα επιζητούντα δια την διαλυθείσαν Μονήν Αντινίτζης, ως αποτελούσης ήδη εν μετόχιον της αυτής Αγάθωνος. Όθεν οι μεν της Αγάθωνος Ηγούμενος και Σύμβουλοι δια της προς εμέ υπ' αριθ. 29/20 αναφοράς των της οποίας αντίγραφον εσωκλείω, μοι επαρουσίασαν τους εξής Οθωμανικούς τίτλους με τας μεταφράσεις των και τα εξής πιστοποιητικά των περιοίκων κατοίκων, τα οποία επισυνάπτω ώδε:

1ον) Πιστοποιητικόν Έγγραφον περί των βοσκησίμων γαιών και δάσους των κειμένων εντός της περιφέρειας της Μονής Αγάθωνος υπό στοιχεία Α'.

2ον) Όμοιον τούτου περί λειβαδίου και δάσους των εντός του ιδιοκτήτου της Μονής χωρίου Λιασκόβου κειμένων υπό στοιχεία Β'.

3ον) Δύο όμοια τούτων περί του δάσους, ονομαζομένου «Καλογερόλακες» υπό στοιχεία Γ' και Δ'.

4ον) Δύο οθωμανικά έγγραφα πρωτότυπα με τας μεταφράσεις των περί του χωρίου Ασβέστιον οίον ταπίον και Χουτζέτιον υπό στοιχεία Ε' και ΣΤ'.

5ον) Δύο όμοια οθωμανικά ταπίον και χουτζέτιον περί του ιδιοκτήτου της Μονής (Αγάθωνος) υποστατικού Μπρίλλια υπό στοιχεία Ζ' και Η' με τας μεταφράσεις των.

6ον) Οθωμανικόν ταπίον με την μετάφρασίν του δια το ιδιόκτητον υποστατικόν Κοκκινιά υπό στοιχεία Θ'.

7ον) Εξοφλητικόν έγγραφον μεταξύ των Πατέρων της Μονής Αγάθωνος και των Πατέρων της Μονής Ρενδίνης περί της διαφοράς της θέσεως παλκούριον υπό στοιχεία Ι'.

8ον) Οθωμανικόν έγγραφον αμετάφραστον αφορών την αυτήν υπόθεσιν υπό στοιχεία Ια'.

9ον) Οθωμανικόν φερμάνιον ομού με την μετάφρασίν του, από το οποίον εξάγεται ότι το χωρίον Δερβέν Καρυά ήτο κτήμα της Μονής (Αγάθωνος) υπό στοιχεία Ιβ'.

10ον) Οθωμανικόν έγγραφον αμετάφραστον, περιέχον ονομαστικόν κατάλογον των κολλίγων της Δερβέν Καρυάς υπό στοιχεία Ιγ'.

Ο δε επιστατών εις το Μετόχιον της Αντινίτζης ενδιαιτώμενος ιερομόναχος Θεοφάνης μοι διύθυνε την εις αντίγραφον εγκλεισμένην αναφοράν με το επισυναπτόμενον, υπό στοιχεία Ιδ' πιστοποιητικόν, διότι ως αναφέρει πάντες οι τίτλοι των κτημάτων της διαληφθείσης μονής και των εντός και των εκτός του κράτους απωλέσθησαν εις τον της επαναστάσεως πόλεμον.

Κρίνω αναγκαίον να καθυποβάλω προς την Ιεράν Σύνοδον ως εκ

περισσού τας ως εξής παρατηρήσεις μου:

1ον) Ότι οι τίτλοι των περισσοτέρων κτημάτων της Μονής Αγάθωνος καθ' όσον βεβαιούμαι απωλέσθησαν εν καιρώ της εισβολής του Δράμαλη εις την Μονήν αυτήν, ότε και την κατέκαυσε, θυσιάσας και όσους των Πατέρων συνέλαβεν.

2ον) Ότι οι σωζόμενοι ήδη τίτλοι ως βεβαιούμαι ευρέθησαν εις άλλα έγγραφα.

3ον) Ότι εκ των σωζομένων τίτλων δύο τίτλοι: οι του χωρίου Μουζτρόβου και του χωρίου Λιασκόβου ευρίσκονται εκ περιστάσεως εις Αθήνας σταλέντες προ καιρού παρά του πρώτου ηγουμένου αυτής Γρηγορίου δια να μεταφρασθώσι και εισέτι δεν επεστράφησαν.

4ον) Ότι κατά τα υπό στοιχεία Ι' και Ια' έγγραφα το ήμισυ του Παληουρίου με τας βοσκησίμους γαίας και δασώδεις ανήκει αποκλειστικώς εις την Μονήν Αγάθωνος, το δε άλλο ήμισυ εις την Μονήν Ρενδίνης, της ούσης εκτός του κράτους.

5ον) Ότι το χωρίον Δερβέν Καρυά με όλας τα εντός και εκτός του κράτους γαίας του κατά τα υπό στοιχεία Ιβ' και Ιγ' οθωμανικόν φερμάνιον και ονομαστικόν κατάλογον είναι ιδιοκτησία αδιαφιλονείκτης της ιεράς Μονής Αγάθωνος, το οποίον (χωρίον) ήδη κατέχεται από τους κατοίκους αυτού του χωρίου, οίτινες περί αυτού διαφιλονεικούσαν εις την εν Αθήναις Μικτήν Επιτροπήν μετά τινος Οθωμανού Σελίμ Καραθάναγα, θέλοντος αυτού να το οικειοποιηθεί και να ποιήσουν ως κτήμα του.

6ον) Ότι όλοι οι Κώδικες και Τίτλοι οι αφορώντες εις τας ιδιοκτησίας της Μονής Ανδινίτζης πάντες απωλέσθησαν εις τον πρώτον χρόνον της ελληνικής Επαναστάσεως.

Όσον δε αφορά το δεύτερον αυτής μέρος περί των ιδιοκτητών των διαλυθέντων μοναστηρίων εις το επισκοπικόν γραφείον μου δεν ευρέθησαν μήτε κώδικες, μήτε άλλα τινά έγγραφα, ούτε νομίζω να υπήρχαν εις αυτά ταπιά των τοιούτων εγγράφων εν καιρώ της διαλύσεώς των.

Προς ανακάλυσιν δε καταπατουμένων τοιούτων γαιών, όσον ένεστι συνεννοήθησαν μετά της ενταύθα Β(ασιλικής) Διοικήσεως, ήτις αποστείλασα επί τούτοις άνθρωπον δια να εξετάση και καταγράψη ταύτα καθ' ας οδηγίας περί του αντικειμένου τούτου είχαν η Διοίκηση παρά της Διοικούσης Β. Γραμματείας.

Ταύτα πάντα καθυποβάλλω υπό την έποψιν της Ιεράς Συνόδου εις απάντησιν».

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ.

Η Μονή με τις καλλιέργειες της κατάφερε να κερδίσει πάρα πολλές διακρίσεις και να διαφημίσει και το Νομό Φθιώτιδας σε ολόκληρη τη χώρα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η καλλιέργεια μούρων και η παραγωγή τσίπουρου από αυτές. Η Μονή διέθετε ένα μεγάλο μουραιώνα με πολλά μуреόδεντρα και το μαρτυρεί και το βραβείο που πήρε από τη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης για το καλό τσίπουρο από μούρες, όπως βλέπουμε από τη σχετική αλληλογραφία.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Αριθ. πρωτ. 92

Πανοσιολογιώτατε άγιε Ηγούμενε Μονής Αγάθωνος

Υπάτην

Αναφερόμενοι επί του υπ' αριθ. 7.241 Π.έ. ημετέρου εγγράφου, δι' ου ανεκοινώθη υμίν η υπό της αρμοδίας Ελλανοδίκου Επιτροπής επί της κρίσεως και βραβεύσεως του κατά την παρελθούσαν 12ην περίοδον της εκθέσεως εκτεθέντος ούζου σας ληφθείσα απόφασις, περί απονομής υμίν του εν αυτή διαλαμβανομένου μεταλλίου και διπλώματος, έχομεν την τιμήν να γνωρίσωμεν υμίν εν συνεχεία τούτου τ' ακόλουθα.

Προκειμένου αφ' ενός να προβώμεν εις την σύνταξιν των οριστικών πινάκων των βραβευθέντων εκθετών, εκείνων δηλονότι οι οποίοι προέβησαν ήδη εγγράφως εις την αποδοχήν της βραβεύσεως των και εις την ανάληψιν του βραβείου των, δια της καταβολής του καθορισθέντος δι' έκαστον χρηματικού ποσού, ως και εις την δημοσίευσιν των ονομάτων των οριστικώς βραβευθέντων ως ανωτέρω, αφ' ετέρου δε επειγόμενοι να καθορίσωμεν τον οριστικόν αριθμόν της παραγγελίας των αντιστοιχούντων προς τα αναληφθησόμενα μεταλλίων και διπλωμάτων, παρακαλούμεν υμάς, όπως τύχομεν μέχρι της 15ης προσεχούς μηνός Φεβρουαρίου σχετικής εκ μέρους υμών απαντήσεως περί της αποδοχής ή μη της απονεμηθείσης υμίν τιμητικής διακρίσεως δι' ην σας επισυνάπτομεν και αύθις έντυπον προς συμπλήρωσιν απάντησιν.

Επί τούτοις διατελούμεν μεθ' υπολήψεως

Ο γεν. Διευθυντής (Τ.Σ.) ΑΧ. ΚΑΛΕΥΡΑΣ

Εν τη Ιερά Μονή Αγάθωνος τη 30ή Ιανουαρίου 1938

ΠΡΟΣ την Διεθνή Έκθεσιν Θεσσαλονίκης

Κύριε Γενικέ Διευθυντά.

Εις απάντησιν του υπ' αριθ. 92 ε.έ. εγγράφου υμών, έχομεν την τιμήν να δηλώσωμεν ότι εσημειώσαμεν ευχαρίστως τα εν αυτώ αναγραφόμενα σχετικώς με την υπό της Ελλανοδίκου Επιτροπής της εκθέσεως απόφασιν βραβεύσεως των εκτεθέντων προϊόντων μας κατά την λήξασαν XII Διεθνή Έκθεσιν Θεσσαλονίκης.

Δηλούντες δια της παρούσης μας, ότι αποδεχόμεθα ευχαρίστως την απονεμηθείσαν ημίν τιμητικήν διάκρισιν, αποστέλλομεν εις παραλαβήν της εκθέσεως το ποσόν των τετρακοσίων (αριθ. 400) δραχμών στέλλωντάς τα δια ταχυδρομικής επιταγής, αντιπροσωπεύον το καθορισθέν αντίτιμον αναλήψεως των διασήμων του εν λόγω βραβείου και του σχετικού διπλώματος, γραφομένου με τον ως κάτωθι σημειούμενον τίτλον του Οίκου μας.

Ταύτα παρακαλούμεν, όπως μας αποστείλητε εις την ως κατωτέρω αναγραφομένην ακριβή διεύθυνσίν μας.

Ο Βραβευθείς Οίκος Ιερά Μονή Αγάθωνος Υπάτης

Επίσης ξακουστές ήταν και οι καλλιέργειες αμπελιών και εκλεκτών ρεβυθιών της Μονής, όπως φαίνεται και από το ακόλουθο έγγραφον:

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΝ
ΦΘΙΩΤΙΔΟΦΩΚΙΔΟΣ

Αριθ. πρωτ. 517

ΠΡΟΣ την ιεράν Μονήν Αγάθωνος
Εἰς Ὑπάτην

Ἐχομεν την τιμήν να σας αναγγείλωμεν ευχαρίστως ὅτι παρὰ της Διεθνούς Εκθέσεως Θεσσαλονίκης απενεμήθη εἰς υμὰς ἔπαινος δια το εκτεθέν παρ' υμῶν δείγμα Ερεβόνθων κατὰ την 12ην περίοδον αὐτῆς.

Με την ἐκφρασιν των ἐγκαρδίων συγχαρητηρίων μας ευχόμεθα ὅπως το παράδειγμα υμῶν εὖρη καὶ ἄλλους μιμητὰς πρὸς πραγματοποίησιν ὑπὸ την πνοήν της Εθνικῆς Κυβερνήσεως, της Γεωργικῆς προόδου του Νομοῦ μας, ὁ ὁποῖος ἔχομεν την ἀξίωσιν να εἶναι πάντοτε πρωτοπόρος.

Ἐπίσης παρακαλούμεν, ἵνα καὶ κατὰ την προσεχῆ περίοδον αποστείλητε ἐκλεκτὰ ἐκθέματα δια την ἀρτίαν ἐμφάνισιν του περιπτέρου του Νομοῦ μας.

Μετά πλείστης τιμῆς
Ο Πρόεδρος του Επιμ/ρίου Κων/νος Γ. Κίτσος
Ακριβές ἀντίγραφον
Ο Γραμματεὺς

ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΔΙΕΤΕΛΕΣΑΝ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΑΠΟ ΤΟ 1840 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ.

Οι Ηγούμενοι που διετέλεσαν στη Μονή Αγάθωνος ἀπὸ το 1840 μέχρι καὶ σήμερα εἶναι οἱ ἐξῆς:

1. Γρηγόριος, Ιερομόναχος	1840-1854
2. Κωνσταντῖνος, Ιερομόναχος	1854-1858
3. Διονύσιος, Ιερομόναχος	1858-1860
4. Γεννάδιος Δημητριάδης, Αρχιμανδρίτης	1860-1895
5. Ἀμβρόσιος Τσάπος, Αρχιμανδρίτης	1895-1899
6. Ιερεμίας Πλέτσης, Αρχιμανδρίτης	1899-1917
7. Χρυσόστομος Καλατζής, Ιερομόναχος	1917
8. Γερμανός Κυριαζής, Αρχιμανδρίτης	1917-1919
9. Καλλίνικος Παπαδόπουλος, Αρχιμανδρίτης	1919-1929
10. Ἀμβρόσιος Ἀνδρεάδης, Αρχιμανδρίτης	1929-1940
11. Νικόδημος Γκλάβας, Αρχιμανδρίτης	1940-1941
12. Γερμανός Δημάκος, Αρχιμανδρίτης	1942-1957
13. Βησσαρίων Ἀργυρόπουλος, μοναχός	1957
14. Καισάριος Φιλοθεΐτης, Ιερομόναχος	1958
15. Γερμανός Δημάκος, Αρχιμανδρίτης	1958- 1992
16. Δαμασκηνός Ζαχαράκης, Αρχιμανδρίτης	1992- σήμερα.

Για τη ζωή των τελευταίων, ὅπως εἶναι φυσικό, γνωρίζουμε ἀρκετὰ στοιχεῖα. Συγκεκριμένα για αὐτοὺς που διετέλεσαν Ηγούμενοι στη Μονή Αγάθωνος την τελευταία περίπτου πεντηκονταετία γνωρίζουμε περιληπτικὰ τα ἐξῆς:

Γερμανός Δημάκος.

Καταγόταν ἀπὸ τη Γορτυνία. Γεννήθηκε το 1912. Η οἰκογένειά του ἦταν πολύτεκνη. Ἐζησε στην Αθήνα καὶ κατόπιν στη Θεσσαλονίκη, ὅπου

γνώρισε τον φημισμένο ιερομόναχο της εποχής εκείνης πατέρα Λεόντιο Αναστασιάδη και επηρεάστηκε από αυτόν σε μεγάλο βαθμό.

Έγινε μοναχός στην ηλικία των μόλις δεκαοχτώ ετών στη Μονή Ξενιάς Αλμυρού. Μετά από χρόνια ήρθε στη Μητρόπολη Φθιώτιδας όπου χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος από τον Μητροπολίτη Αμβρόσιο Νικολαΐδη και τοποθετήθηκε Ηγούμενος στην Μονή Αγάθωνος. Ασχολήθηκε με την ανακαίνιση της Μονής. Η Ιερά Σύνοδος, η πολιτεία και το βασιλικό ίδρυμα του απένειμαν βραβεία για τις πολλαπλές κοινωνικές υπηρεσίες του. Στη συνείδηση του Φθιωτικού λαού έχει μείνει γνωστός και ως «πατέρας Ανυπόμονος» από τη δράση του στην Αντίσταση. Ο Γερμανός Δημάκος επέδρασε πολύ ευεργετικά στη Μονή και το όνομά του είναι άρρηκτα δεμένο με την ιστορία της. Γι' αυτό και η προσωπικότητά του θα μονοπωλήσει σχεδόν την καταγραφή των επόμενων χρόνων εξέλιξης της Μονής.

Βησσαρίων Αργυρόπουλος.

Μετά από απομάκρυνση του Ηγούμενου Γερμανού ο Μητροπολίτης Φθιώτιδας Αμβρόσιος τον διόρισε Ηγούμενο της Μονής το 1957 και παρέμεινε στη θέση του μέχρι το 1958. Αναχώρησε από το Μοναστήρι κατόπιν καταδίκης από το Μητροπολιτικό Δικαστήριο.

Καيسάριος Φιλοθεΐτης.

Έγινε Ηγούμενος της Μονής μετά την καταδίκη του Βησσαρίωνα. Ωστόσο, παρέμεινε σε αυτή τη θέση μόνο λίγους μήνες, μέχρι την επιστροφή του Γερμανού Δημάκου.

Δαμασκηνός Ζαχαράκης.

Είναι ο σημερινός Ηγούμενος της Μονής. Κατάγεται από το Νέο Μοναστήρι Αγράφων Ευρυτανίας. Το έργο του είναι πολύπλευρο, καθώς στόχος του είναι να βελτιώσει ακόμα περισσότερο τις εγκαταστάσεις της Μονής, αλλά και τη γενικότερη εικόνα της. Διακρίνεται για την εργατικότητα του, την πνευματικότητά του, τη σεμνότητά του, την ευγένεια της ψυχής του και το καλλιεργημένο του ήθος.

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ ΠΡΙΝ ΤΟ 1950.

Με μια σύντομη αναδρομή στο παρελθόν θα μπορούσε να παρατηρήσει κανείς ότι η εικόνα της περιοχής του Μοναστηριού πριν το 1950 ήταν τελείως διαφορετική σε σύγκριση με την σημερινή. Ύστερα από την ανοικοδόμηση νέων κτιρίων και τη διαμόρφωση του χώρου από τον Ηγούμενο Γερμανό Δημάκο, η όψη της Μονής άλλαξε εντελώς. Με αξιοθαύμαστο ζήλο ο συγκεκριμένος Ηγούμενος μετέτρεψε το Μοναστήρι στη σημερινή του μορφή.

Όπως αναφέρει και ο Νικόλαος Θεμ. Σολόπουλος στο βιβλίο του «Μονή Αγάθωνος» ο ιστορικός και πριν το 1950 Ναός ήταν περιμανδρωμένος με πέτρινη τοιχοποιία, που περιελάμβανε μόνον τον κυρίως περίβολο του ναού, με είσοδο εκεί που είναι ή Πύλη, κάτω από το καμπαναριό. Στη νότια πλευρά του περιβόλου, ήταν χτισμένα τα κελιά των μοναχών και οι ξενώνες των προσκυνητών. Στην άλλη πλευρά, υπήρχαν

άλλα κελιά, όπως και το Δεσποτικό, δηλαδή το κατάλυμα του Μητροπολίτη κατά τις πανηγυρικές γιορτές της Μονής.

Έξω από τον περίβολο αυτό, απλωνόταν ένας πολύ μεγαλύτερος χώρος, με αγριομουριές και άλλα δένδρα. Κάτω από αυτά και από την παραμονή της γιορτής του Σωτήρος, της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και του Αγίου Χαραλάμπους κατασκήνωναν οι πολυπληθείς προσκυνητές, που συνέρρεαν από παντού, γιατί τα κελιά που υπήρχαν, δεν ήταν δυνατόν να στεγάσουν αυτή την κοσμοσυρροή για το προσκύνημα. Κατά την διανυκτέρευσή τους, χρησιμοποιούσαν πρόχειρα στρωσίδια και σκεπάσματα. Σύμφωνα και με το πατροπαράδοτο έθιμο των Μοναστηριών οι μοναχοί μοίραζαν στους προσκυνητές στρογγυλά σιταρένια ψωμάκια, ελιές και άλλα νηστίσιμα. Στην ίδια αυτή περιοχή της αναμονής μετά την πανηγυρική λειτουργία, ξεφάντωναν όλοι, με φαγοπότη και Ρουμελιώτικους χορούς, με τη συνοδεία του κλαρίνου, της γκάϊντας και της πίπιζας. Νότια της ίδιας περιοχής, υπήρχε μία σειρά από βρυσουλες, που έτρεχε άφθονο κρυστάλλινο νερό, απ' όπου έπιναν οι προσκυνητές και πότιζαν και τα ζώα τους. Βόρεια, υπήρχε ένα διώροφο κτίσμα με κελιά, που στέγαζαν ένα μεγάλο αριθμό μοναχών, γιατί τότε στο Μοναστήριμόναζαν αρκετοί άνθρωποι. Ωστόσο, στη ληστεία του 1921 το Μοναστήρι δέχθηκε τη λεηλασία και κάποιοι μοναχοί δολοφονήθηκαν.

Η μετάβαση στο Μοναστήρι γινόταν τότε με ζώα μέσα από ένα μονοπάτι, ανάμεσα στην δασωμένη και ανηφορική πλαγιά του Μοναστηριού.

Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΔΗΜΑΚΟΣ ΝΕΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ.

Το έτος 1950 πρέπει να θεωρηθεί ως ένας σταθμός για το Μοναστήρι. Το χρόνο αυτό άρχισε η δεύτερη ανοικοδόμηση του Μοναστηριού. Η πρώτη έγινε με την απελευθέρωση του Έθνους μας από τον Τουρκικό ζυγό και η δεύτερη μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Οι λιγοστοί μοναχοί που είχαν φύγει στη Λαμία κατά την περίοδο των εσωτερικών αναστατώσεων και του εμφυλίου πολέμου, τώρα επιστρέφουν στη Μονή. Η ημέρα της 23 Μαρτίου 1950 είναι ιστορική για τη Μονή Αγάθωνος, καθώς σηματοδοτεί την απαρχή της ανασυγκρότησης της Μονής. Μητροπολίτης στη Φθιώτιδα το 1950 ήταν ο Αμβρόσιος Νικολαΐδης. Ήρθε στη Μητρόπολη της Λαμίας από τη Μητρόπολη Ναυπακτίας, ύστερα από μετάθεση του έτους 1932. Ήταν ιεράρχης με μεγάλη μόρφωση και σπάνια διοικητικά προσόντα.

Το έτος 1942 τοποθέτησε ο Μητροπολίτης Αμβρόσιος Ηγούμενο στο Μοναστήρι τού Αγάθωνα το νεαρό διάκονο Γερμανό Δημάκο, πού ήρθε στη Μητρόπολη της Φθιώτιδας από το Ιστορικό Μοναστήρι της Ξενιάς Βόλου. Έτσι, μετά και τον πόλεμο, το 1950, άρχισε και η ανασυγκρότηση στη μονή Αγάθωνος.

Η ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟ 1950 ΚΑΙ ΜΕΤΑ. – Η ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΠΛΕΥΡΑΣ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ.

Ο Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος θέλησε να επισκευάσει τις φθορές της Μονής και να εκσυγχρονίσει το Μοναστήρι. Βασικό και αναγκαίο

στοιχείο της ανοικοδόμησης ήταν η κατεδάφιση της βόρειας πλευράς του παλιού Μοναστηριού.

Στη συγκεκριμένη εργασία εκτός από τους μοναχούς βοήθησαν και κάτοικοι των γύρω περιοχών, ακόμα και μικροί μαθητές. Στην ημερήσια εφημερίδα «Εθνικός Αγών» στις 18-5-1961 μπορούμε να βρούμε και σχετικό άρθρο του τότε γυμνασιάρχη Υπάτης, ο οποίος έσπευσε να βοηθήσει στη Μονή μαζί με τους μαθητές του. Γράφει χαρακτηριστικά: «Με την πρωτοβουλία και την ακοίμητη φροντίδα του δραστήριου Ηγούμενου της Μονής πατέρα Γερμανού, η ιστορική αυτή Μονή ανακαινίζεται και εκ βάθρων ανοικοδομείται. Ήδη κατεδαφίστηκε ολόκληρη η βόρεια πλευρά της Μονής. Χείρα βοήθειας έδωσαν οι κάτοικοι των πέριξ χωρίων, Λυχνού, Συκά, Ροδονιάς, Υπάτης. Στην εξέταση αυτή έλαβαν μέρος και όλοι οι μαθηταί των τριών τάξεων του εξαταξίου Γυμνασίου της Υπάτης.».

Έπειτα από την κατεδάφιση της βόρειας πλευράς του παλιού Μοναστηριού στο Μοναστήρι έγιναν και οι εργασίες του καθαρισμού της αυλής και η χάραξη νέων θεμελίων μετά από την κατεδάφιση των παλιών. Κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης εργασίας, κατά την άνοιξη του 1959, όπως αναφέρεται και από τον Ηγούμενο Δαμασκηνό Ζαχαράκη στο βιβλίο «Σαράντα δημιουργικά χρόνια της Ιεράς Μονής Αγάθωνα Υπάτης (1952-1992)», βρέθηκε ένας τάφος που χρονολογείται από τη δημιουργία του Καθολικού της Μονής και πιθανότατα ανήκει στον κτήτορα της Μονής, το μοναχό Αγάθωνα. Μαζί του βρέθηκαν και άλλοι οχτώ τάφοι μεταγενέστερων μοναχών. Στο σημείο εκείνο διαμορφώθηκε ο χώρος και κτίστηκε κτίσμα για τη φύλαξη των λειψάνων. Μία μικρή σκάλα από τέσσερα σκαλάκια οδηγεί στην κρύπτη του τάφου, όπου μία καντήλα καίει νυχθημερόν στη μνήμη του Όσιου Αγάθωνα. Πάνω από την πύλη της κρύπτης υπάρχει η ακόλουθη επιγραφή:

«ΜΑΚΑΡΙΟΙ ΟΙ ΕΝ ΚΥΡΙΩ, ΑΠΟΘΝΗΣΚΟΝΤΕΣ
ΔΙΚΑΙΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΖΩΣΙ
Ο ΚΤΗΤΟΡΙΚΟΣ ΟΥΤΟΣ ΤΑΦΟΣ ΑΝΕΥΡΕΘΗ
ΤΗ 28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959
ΚΑΙ ΑΝΩΚΟΔΟΜΗΘΗ ΤΩ ΙΔΙΩ ΕΤΕΙ»

Όπως είναι φυσιολογικό, πλήθος πιστών συρρέει από τότε στο Μοναστήρι, για να προσκυνήσει τον Όσιο Αγάθωνα.

Με γοργό ρυθμό άρχισε η ανέγερση της βόρειας πτέρυγας και σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα ολοκληρώθηκε. Η όλη οικοδομή έχει 56 μέτρα μήκος και στεγάζει το Γραφείο του Ηγούμενου δίπλα από την κεντρική πύλη του Μοναστηριού. Στη συνέχεια υπάρχει ευρύχωρη χειμερινή αίθουσα για να δέχεται κατά τη διάρκεια του χειμώνα τους προσκυνητές. Στην αίθουσα αυτή ξεχωρίζει το μεγάλο τζάκι. Πλάι από την αίθουσα αυτή είναι το κελί του Ηγούμενου και στη συνέχεια τα κελιά των υπόλοιπων μοναχών. Ακολουθεί το παρεκκλήσιο του Αγίου Κωνσταντίνου και της Αγίας Ελένης, με προορισμό να τελούνται εκεί οι ακολουθίες των μοναχών κατά τη διάρκεια του χειμώνα, γιατί το Καθολικό το χειμώνα έχει πολύ κρύο.

Τέλος στο άκρο της πτέρυγας υψώνεται σε ένα χωριστό οικοδόμημα το Δεσποτικό για την φιλοξενία του εκάστοτε Μητροπολίτη. Το οίκημα αυτό αποτελείται από δύο υπνοδωμάτια, μία ευρύχωρη τραπεζαρία και ένα σαλόνι.

Στο υπόγειο της πτέρυγας αυτής βρίσκονται όλοι οι βοηθητικοί χώροι του Μοναστηριού.

Με την ολοκλήρωση της ανοικοδόμησης της νέας βόρειας πτέρυγας της Μονής ο Τύπος έσπευσε να γράψει τα πιο ευμενή σχόλια. Η εφημερίδα «Λαμιακός Τύπος» στις 7-7-1961 και με τίτλο «Η ανέγερση εκ βάθρων της Β.Δ. πτέρυγας της Μονής τού Αγάθωνος» έγραφε: «Την παρελθούσα Δευτέρα 3 Ιουλίου ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Κος Δαμασκηνός μετέβη εις την Ιεράν Μονήν Αγάθωνος όπου κατέθεσε το θεμέλιο λίθο της εκ βάθρων ανεγειρομένης Β. Δ. πτέρυγας της Ιεράς Μονής του Αγάθωνος πού έχει μήκος 56 μέτρων. Υπολογίζεται ότι εντός του τρέχοντος έτους θα έχει περατωθεί το έργο».

Παράλληλα με τις εργασίες στη Μονή έγινε και ένα έργο πολύ βασικό για την επιβίωσή της, ο καινούργιος δρόμος. Έτσι το Μοναστήρι πήρε τη μορφή που έχει σήμερα. Βέβαια, και το ακατάπαυστο πνεύμα και του νέου Ηγούμενου Δαμασκηνού Ζαχαράκη έχει ως αποτέλεσμα νέες βελτιώσεις, επεκτάσεις αλλά και αναπαλαιώσεις και στις μέρες μας.

ΟΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΟΥΝ ΤΗΝ ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΜΟΝΗΣ.

Το Μοναστήρι του Αγάθωνα υπέστη πάρα πολλές καταστροφές και αλλοιώσεις στο πέρασμα του χρόνου. Κυρίαρχες αιτίες καταστροφής ήταν ο σεισμός του 1780, η πυρπόληση της Μονής από τους Τούρκους το 1821, αλλά και οι ζημιές που προκλήθηκαν από την Κατοχή των Γερμανών. Αλλά και παλιότερες αναπαλαιώσεις, όπως αυτή του άρχοντα της Υπάτης Δημάκη Χατζηαναγνώστου Οικονόμου μετά το σεισμό του 1780, απέβησαν μοιραίες για την αρχική μορφή της Μονής και την αλλοίωσαν σε μεγάλο ποσοστό.

Αυτές οι αλλοιώσεις σε κάποιο βαθμό αποκαταστάθηκαν με την αναστήλωση της Μονής από τον τότε Ηγούμενο Γερμανό Δημάκο, με την παράλληλη συνδρομή βέβαια των αρχαιολογικής υπηρεσίας και των εξειδικευμένων επιστημόνων της.

Κατά τη διάρκεια των εργασιών της αναστήλωσης στη Μονή διαπιστώθηκε ότι το εξωτερικό τμήμα του Ναού δεν ανταποκρινόταν στη διάταξη και στις αναλογίες του εσωτερικού. Το παράδοξο αυτό φαινόμενο εξηγήθηκε όταν αποφασίστηκε να αφαιρεθεί η ξύλινη κατασκευή του τρούλλου, η οποία μάλλον είχε κατασκευασθεί την εποχή του Δημάκη Χατζηαναγνώστου Οικονόμου. Μετά την αφαίρεση του ξύλινου τρούλλου αποκαλύφθηκε ο αρχικός τρούλλος του ναού, που είχε ύψος 2,70 μέτρα και αποτελούσε ένα πραγματικό κομψοτέχνημα.

Επίσης, με την αφαίρεση της δυτικής πρόσοψης διαπιστώθηκε ότι στις εξωτερικές επιφάνειες των δυτικών τοίχων των παρεκκλησίων υπήρχε ζωγραφικός διάκοσμος. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε και η αποκάλυψη των τρουλλίσκων των δύο ανατολικών παρεκκλησίων. Επιπλέον, ζωγραφικός διάκοσμος διαπιστώθηκε και στο βόρειο και νότιο άκρο του δυτικού τοίχου του Νάρθηκα.

Όλες αυτές οι αποκαλύψεις ανέδειξαν την αρχιτεκτονική αρτιότητα της αρχικής Μονής. Πραγματικά, η Μονή αποτελούσε ένα βυζαντινό αρχιτεκτονικό αριστούργημα.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΠΟΛΛΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ ΑΠΟ ΤΟ 1950 ΚΑΙ ΜΕΤΑ.

Εκτός από τη διαμόρφωση του χώρου στη Μονή Αγάθωνος, ο τότε Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος έχει να παρουσιάσει και ένα πλούσιο πνευματικό και κοινωνικό έργο. Ίδρυσε πολλές Σχολές στο Μοναστήρι που λειτούργησαν και λειτουργούν ευεργετικά για την ίδια τη Μονή, για τους μαθητές που διδάχθηκαν, αλλά και για την ευρύτερη περιοχή του Νομού Φθιώτιδας. Η Μονή έγινε πραγματικά ένα στολίδι για την περιοχή και την τοπική κοινωνία.

Αρχικά, με τη βοήθεια πάντα του Δασάρχη Λαμίας, Σεραφείμ Τσιτσά, δημιούργησε το «Δασικό Φυτώριο της Μονής Αγάθωνος» σε χώρο που παραχώρησε η Μονή.

Ακολούθησε η ίδρυση της πολύ σημαντικής «Γεωργοτεχνικής Σχολής της Μονής Αγάθωνος». Οι μαθητές αποκτούσαν σφαιρικές αλλά και ειδικές γνώσεις σε σχέση με τα γεωργοκτηνοτροφικά, αλλά και με ένα ευρύ φάσμα μαθημάτων. Παράλληλα, στη Μονή εκδίδεται και ένα κατάλληλο έντυπο για τους μαθητές της Σχολής, με τίτλο: «Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ». Πραγματικά, με την ίδρυση της Γεωργοτεχνικής Σχολής η προβολή της Μονής ήταν πια πανελλήνια.

Ύστερα από την κατάργηση της Γεωργοτεχνικής Σχολής, στη Μονή ιδρύθηκε η «Δασική Σχολή Θηροφυλάκων, Δασοφυλάκων και Πυροφυλάκων της Μονής Αγάθωνος».

Θα πρέπει παράλληλα να προστεθεί και η δημιουργία των πρότυπων Εκτροφείων «Ευγενών θηραμάτων» αλλά και «Παραδείσιων Πτηνών». Ακόμα και στις μέρες μας πολλά ζώα και πτηνά βρίσκουν καταφύγιο στους κόλπους του ειδυλλιακού περιβάλλοντος της Μονής.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΔΑΣΙΚΟΥ ΦΥΤΩΡΙΟΥ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Την ιδέα για την ίδρυση ενός Δασικού Φυτωρίου με πληθώρα φυτών είχε ο τότε Ηγούμενος του Μοναστηριού, Γερμανός Δημάκος. Δε θα ήταν υπερβολή, αν ισχυριζόταν κανείς ότι η Μονή σε κάποιο βαθμό συνέβαλλε και συμβάλλει στη διατήρηση της ποικιλίας της πανίδας και της χλωρίδας στο Νομό Φθιώτιδας, αφού εκτός από το Φυτώριο στη συνέχεια ιδρύθηκαν στη Μονή Αγάθωνος και Εκτροφεία ευγενών θηραμάτων και πτηνών.

Ο ίδιος στο βιβλίο του Ζάχου Ν. Ξηροτύρη «Η Μονή Αγάθωνος και ο Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος» αφηγείται το πώς ιδρύθηκε το Φυτώριο:

«Στις 9 Νοεμβρίου του 1950, πέρασε για πρώτη φορά ο μακαρίτης Σεραφείμ Τσιτσάς, Δασάρχης Λαμίας και ο τότε αδιόριστος ακόμα δασοϋπάλληλος Γιάννης Παπαπερικλέους, κατέβαιναν από Καστανιά, τους κράτησα το μεσημέρι και φάγαμε φακές. Τους ρώτησα από πού έρχονται και πού πηγαίνουν και μου είπαν ότι είχαν πάει στην Καστανιά να βρουν μία έκταση με νερό να κάνουν ένα δασικό φυτώριο, να έχουν τα φυτά κοντά στους χώρους αναδασώσεως της λεκάνης απορροής του Ξηρειά Υπάτης. Δυστυχώς όμως γυρνάνε άπρακτοι γιατί άλλοι χωριανοί

ζητούν υπερβολικό ενοίκιο για το χωράφι τους και άλλα χωράφια δεν έχουν κοντά νερό και το κουβέρνο –ξέρετε- είναι φειδωλό σε τέτοιες δαπάνες.

Εγώ τότε σκέφτηκα, δεν τους δίνω ένα χωράφι δωρεάν για φυτώριο και να φέρουν αυτοί το νερό από το «Κιτρινόρεμα» που βρήκα και έχω τα οικονομικά να το μεταφέρω. Εκείνοι όμως σκάλωσαν στο οικονομικό, τότε τους είπα και 'γω:

-Θα σας δώσει η Μονή την έκταση που ζητάτε χωρίς να πληρώσετε τίποτε.

-Πού είναι αυτή η έκταση; Ρωτούν.

Βγήκαμε σε λίγο και τους την έδειξα.

-Μα αυτό είναι σπαρμένο.

-Δεν πειράζει, χαλάστε το, αρκεί να σας κάνει.

Ο Τσιτσάς ρώτησε τότε να δούμε τι θα πει και ο Δεσπότης. Μην ανησυχείτε, τους είπα, αυτό είναι δικό μου ζήτημα. Έφυγαν σε λίγο, πήγαιναν προς την Αμαλώτα, σε λίγο βλέπω και ξαναγυρνάει ο Παπαπερικλέους και όπως μου είπε τον έστειλε ο Τσιτσάς να του δώσω μία ακόμη επιβεβαίωση. Όπως μου είπε ο Παπαπερικλέους, και συγκεκριμένα ο Τσιτσάς είπε στον Γιάννη:

-Βρε Γιάννη, πού πάμε, τι θα πούμε στο Υπουργείο; Είπε μία κουβέντα ο καλόγηρος και μεις το δέσαμε κόμπο;

Τα είπαμε πάλι με τον Παπαπερικλέους, τον επιβεβαίωσα και κατόπιν τούτων έκαμε ο Τσιτσάς το έγγραφο στο Υπουργείο Γεωργίας και το Υπουργείο με το υπ' αριθ. 34830/786/28.2.51 ενέκρινε τη δημιουργία του φυτωρίου. Στις 31.5.51 υπέγραψα με τον Τσιτσά και ο Μητροπολίτης εν τω μεταξύ με το 511/2.3.51 έγγραφό του είχε δώσει την έγκρισή του.

Το συμφωνητικό μεταξύ άλλων περιλάμβανε «...ότι παραχωρείται δωρεάν έκταση 10 στρεμμάτων για Κρατικό Φυτώριο προς δημιουργίαν δενδρυλλίων προοριζομένων για αναδασωτικές εργασίες καθώς και καρποφόρων δένδρων προς διάδοση της δενδροκαλλιέργειας στις ορεινές Κοινότητες του Νομού προτιμωμένων των ομόρων προς τη Μονή». Το φυτώριο λειτούργησε μέχρι και το 1956, οπότε εκλιπόντων των λόγων λειτουργίας εγκαταλείφθηκε.».

Κατά τον ίδιο τρόπο αφηγείται την ίδρυση του Φυτωρίου και ο τότε Δασάρχης, μακαρίτης Σεραφείμ Τσιτσάς, δραστήριος Δημόσιος υπάλληλος και εξαιρετικός λογοτέχνης, στο περιοδικό «Αγροτικά Νιάτα»:

«Τη Μονή Αγάθωνος την πρωτογνώρισα τα πρώτα μεταπελευθερωτικά χρόνια. Ήταν ένα άσημο κι ερειπωμένο μοναστήρι, δίχως καμιά περιουσία και κανέναν βιοποριστικό πόρο (εκτός από το μικρό του δασύλλιο γύρω του), έτοιμο να καταχωρηθεί - μαζί με το πλήθος τόσων άλλων μοναστηριών - στον κατάλογο των «διαλελυμένων μονών» που αναφέρονται στη μοναστική ιστορία ως «διαλάμψασαι ποτε ιεραί μοναί...». Για καλή του όμως μοίρα, όχι μονάχα δε διαλύθηκε, αλλά στα χρόνια που ακολούθησαν γνώρισε ακμή και δόξα ανεπανάληπτη στη νεώτερη Ελληνική μας ιστορία. Σήμερα το Μοναστήρι αυτό προβάλλεται πανελλήνια σαν αληθινό θαύμα, μοναδικό στον Ελληνικό χώρο. Και το θαύμα αυτό οφείλεται σ' ένα μονάχα άνθρωπο, ένα εκπληκτικό ράσο, τον φωτισμένο και υπεράξιο Ηγούμενό του Γερμανό Δημάκο, που επανέλαβε - στ' ανθρώπινα μέτρα- το όραμα της αρχαίας Κοσμογονίας...

...Φθινόπωρο του 1950: Περιώδευα όλη την ορεινή Φθιώτιδα, σαν

Δασάρχης τότε Λαμίας, για την ανεύρεση κατάλληλης κοινοτικής έκτασης, από μερικά στρέμματα, που θα διαμορφωνόταν σε φυτώριο ορεινών δασικών, καλλωπιστικών και καρποφόρων δέντρων. Παντού συναντούσα δυσκολίες. Παντού την απροθυμία. Προσφέρονταν εκτάσεις άγονες, ξερικές, ακατάλληλες για τον παραγωγικό σκοπό, την πλατεία δηλαδή διάδοση των δέντρων στον ελληνικό χώρο.

Σύμφωνα με τη σχετική Υπουργική διαταγή, έπρεπε να μου προσφερθεί η δωρεάν χρήση κατάλληλης, αρδευομένης, κοινοτικής περιοχής, αλλά μου προσφερόταν εκτάσεις άγονες, ξερικές, ρύπιες και μελίστρες. Έτσι κάποιο δειλινό - 9 του Νοέμβρη 1950 - έφθανα για πρώτη φορά στο Μοναστήρι του Αγάθωνα. Το βρήκα την ώρα εκείνη βυθισμένο στη βιβλική σιωπή του. Ο Ηγούμενος μαζί με δυο άλλους γέροντες μοναχούς είχαν τελειώσει την ακολουθία του εσπερινού κι απολάμβαναν, καθισμένοι στο πεζούλι της αυλής, τη φθινοπωρινή γαλήνη του δειλινού.

Όταν, σε λίγο, του ανέφερα το σκοπό της υπηρεσιακής περιοδείας μου και του εξέθεσα συνοπτικά τους σκοπούς αυτής της προσπάθειας, βρήκα άμεση και κατηγορηματική τη συμπαράστασή του:

- Μη ψάχνεις πουθενά. Τη βλέπεις όλη αυτή τη νιόσπαρτη γεωργική έκταση; Σου την παραχωρώ - θα τα κανονίσω εγώ με το Δεσπότη μου - πρόθυμα από τη στιγμή αυτή για ένα τέτοιο άγιο, κοινώφελο και παραγωγικό σκοπό. Ο Θεός να είναι μαζί σας ...

Έβλεπε τόσο μακριά το άξιο και δυναμικό αυτό ράσο;».

Ο Ακαδημαϊκός Σπύρος Μελάς, λάτρης της Μονής Αγάθωνος και στενά συνδεδεμένος με τον Ηγούμενό της Γερμανό, γράφει για το γεγονός αυτό της ίδρυσης του φυτωρίου, που υπήρξε απαρχή μιας κοινωνικής αναμόρφωσης ολόκληρης της περιοχής, και την προσωπικότητα του Ηγούμενου στην εφημερίδα των Αθηνών «Εστία»:

«Μία μέρα επεφοίτησε το Άγιο Πνεύμα στους Καλογήρους της Μονής Αγάθωνος και πήγαν στους αρμόδιους του Εθνικού Ιδρύματος κι ίδρυσαν στο Μοναστήρι πρότυπη γεωργική σχολή, φυτώρια κλπ. Επειδή τυχαίνει να ξέρω πάρα πολλά για ό, τι αφορά το Μοναστήρι αυτό, θέλω να κάμω μία δίκαιη ... ιστορική αποκατάσταση. Το Άγιο λοιπόν Πνεύμα δεν επεφοίτησε τώρα αργά.

Ο μοναδικός - που δεν υπάρχει στα σύγχρονα ελληνικά μοναστήρια ο όμοιός του - Ηγούμενος του Αγάθωνος... από την πρώτη μέρα που πάτησε στο Μοναστήρι αυτό ανασκουμπώθηκε στην παραγωγική δουλειά. Πολιτισμένος, φιλόκαλος, δημιουργικός, προοδευτικός, τολμηρός και γενναίος εκίνησε γην και ουρανόν, παλαίοντας σ' ερημιά από μέσα, και πόρους, μέσα σ' εμπόδια και αντιδράσεις για να επιτύχη την καλή αρχή. Όταν έμαθε πως ο Δασάρχης Λαμίας επαιτούσε πρόπερσι σε τόσους Κοινοτάρχες και ιδιώτες να του παραχωρήσουν κατάλληλη ορεινή έκταση για τη δημιουργία κρατικού φυτωρίου καρποφόρων και δασικών δέντρων και δεν το κατόρθωνε, έσπευσε να του δωρίσει όλην την καλλιεργήσιμη έκταση του Μοναστηριού:

-Έλα χριστιανέ μου. Είδες τα όλα αυτά τα χωράφια πού 'χω σπαρμένα σιτάρια. Αν είναι να κάνετε φυτώρια κτλ., έργα δηλαδή κοινής ωφελείας, σου τα χαρίζω όλα. Τα χαλάω και τα σιτάρια. Αρχίστε σεις τη φυτωριακή εργασία από τώρα...

...Μέσα σε δυο τώρα χρόνια για να μη σας τα πολυλογώ, έχει γίνει στο Μοναστήρι ένας σπάνιος κήπος της Εδέμ, ένα θαύμα αρχιτεκτονικής

του πρασίνου, με χιλιάδες καλλωπιστικά και ορεινά δασικά φυτώρια και μυριάδες καρποφόρων δέντρων (καρυδιές, καστανιές, μηλιές, αχλαδιές.».

Τον Ηγούμενο Γερμανό Δημάκο τον χαροποίησε πολύ η ίδρυση του Φυτώριου. Το βλέπουμε σε μία επιστολή του που έγραψε στον Τσιτσά:

«Θα ήθελα να θυμηθώ ποια ήταν η ευλογημένη κείνη ημέρα που πρωτοσυναντηθήκαμε και γνωρισθήκαμε πιο πάνω από το Μοναστήρι, εκεί που άλλοτε ήταν οι μαυροσκαμιές «μουριές», ενώ κατεβαίνατε από την Καστανιά πεζοί, φθινόπωρο του 1950. Εκείνη η συνάντησή μας ήταν το ξεκίνημα για όλα όσα βλέπει κανείς επισκεπτόμενος την Ι. Μ. Αγάθωνος σήμερα. Όλα εκείνα που κουβεντιάζαμε και τα βλέπαμε σαν όνειρο και σεις και γω, βοήθησε η Παναγιά και γίνηκαν πραγματικότητα, ξεκινήσαμε το Δασικό φυτώριο, δίχως να έχουμε ένα καροτσάκι».

Όπως βλέπουμε και από αυτό το σημείωμα η δημιουργία για τον Ηγούμενο ήταν όνειρό του. Το Δασικό Φυτώριο στάθηκε η αφετηρία μιας πολιτιστικής δημιουργίας. Αυτό έγινε υποδειγματικό με τη συμβολή της δασικής υπηρεσίας και τη συμβολή του Ηγούμενου, ίσως το πιο αξιόλογο και υποδειγματικό όλης της χώρας. Ένα υποδειγματικό δασικό Φυτώριο ορεινών δασικών καρποφόρων, καλλωπιστικών δέντρων και φυτών πολλών ποικιλιών. Μόνο οι μηλιές ανέρχονταν σε 800.000 και οι καρυδιές αμέτρητες. Αλλά από αυτή τη δραστηριότητα βρήκαν δουλειά και πολλοί φτωχοί άνθρωποι που απασχολήθηκαν στο Μοναστήρι. Παράλληλα, με το πρότυπο αυτό Φυτώριο στο οποίο, εκτός των άλλων μέσων και τρόπων παραγωγής δασικών, καρποφόρων και καλλωπιστικών δένδρων, ειδικεύονταν οι εργάτες στη σπορά, καλλιέργεια, περιποίηση και μεταφύτευση δενδρυλλίων καθώς και στους διάφορους τρόπους εμβολιασμού των αγρίων σε καρποφόρα.

ΕΙΔΗ ΦΥΤΩΝ ΚΑΙ ΔΕΝΤΡΩΝ ΣΤΟ ΦΥΤΩΡΙΟ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ:

- Ελάτη
- Κέδρος
- Πλάτανος
- Αγριοπλάτανος
- Γκορτσιά
- Αχλαδιά
- Αγριομηλιά
- Σουρβιά
- Αγριομυγδαλιά
- Αγριοκερασιά
- Κουτσουπιά
- Φλαμουρίκη
- Χρυσόξυλο
- Κοκορετσά
- Σφάνδαμος
- Αρκονδοπούρνη
- Παλιούρι
- Κρανιά

- Γαύρος
- Οστριά
- Σκλήθρο
- Πουρνάρι
- Βελανιδιά
- Φυλίκι
- Αριά
- Φτελιά
- Βερικοκιά
- Φράξος - Μελιός
- Τρικοκιά
- Πυράκανθος
- Αγριοτριανταφυλλιά
- Φουντουκιά
- Τσαπουρνιά
- Αρκουδόβατος
- Δάφνη του Απόλλωνα
- Αγριελιά
- Φρουξυλιά
- Ιτιά
- Βάσος
- Αιγοκλαμιά
- Γιασεμί
- Κισσός
- Αγριοκορομηλιά
- Πεύκο
- Κέδρος του Λιβάνου
- Κέδρος Άτλαντος
- Κουκουναριά
- Κυπαρίσσι
- Ιπποκάμπη
- Ακακία
- Τούγια
- Χαμοκυπάρισσος
- Μηλιά
- Μουσμουλιά
- Καρυδιά
- Αμυγδαλιά
- Κερασιά
- Κυδωνιά
- Λωτός
- Ιτιά κλαίουσα
- Καβάκι
- Λεύκα η λευκή
- Πικροδάφνη
- Λυγούστρο
- Πασχαλιά

ΙΔΡΥΣΗ ΠΡΟΤΥΠΗΣ ΓΕΩΡΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Α. ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΤΕ ΗΓΟΥΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ, ΓΕΡΜΑΝΟ ΔΗΜΑΚΟ.

Στη Μονή Αγάθωνος ιδρύθηκε το 1951 και «Πρότυπη Γεωργοτεχνική και Κτηνοτροφική Σχολή» υπό την αιγίδα του τότε Βασιλικού Εθνικού Ιδρύματος. Πολλοί νέοι απέκτησαν γνώσεις σχετικές με τις γεωργικές καλλιέργειες και την κτηνοτροφία και μπόρεσαν να σταδιοδρομήσουν επιτυχώς επαγγελματικά στη ζωή τους.

Στην ίδρυση της Γεωργοτεχνικής και Κτηνοτροφικής Σχολής στη Μονή Αγάθωνος αναφέρεται και ο ίδιος ο Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος στο βιβλίο του Ζάχου Ν. Ξηροτύρη «Η Μονή Αγάθωνος και ο Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος». Συγκεκριμένα, ο Ηγούμενος αναφέρει για την ίδρυση και τη λειτουργία της Μονής:

«Τον Μάϊον του 1951 ο μακαρίτης Δεσπότης της Λαμίας Αμβρόσιος θέλησε να επισκεφθεί την Ιεράν Μονήν Ξενιάς του Αλμυρού. Τον συνόδευσα κι εγώ, αφού προερχόμουν από τη Μονή Ξενιάς. Μας μετέφερε εκεί με το αυτοκίνητό του ο τότε Νομομηχανικός Φθιώτιδας μακαρίτης τώρα Κώστας Κεφάλας, ο οποίος ήτο και πρόεδρος του Βασιλικού Εθνικού Ιδρύματος στη Λαμία.

Όταν επήγαμε εκεί και είδε το μεγάλο εκείνο Μοναστήρι με τόσα πολλά κελιά, λέει στον τότε Ηγούμενο μακαρίτη κι αυτόν Καλλίνικο:

-Δεν κάνετε, άγιε Ηγούμενε, ένα κομμάτι του Μοναστηριού Γεωργική Σχολή να μαθαίνουν τα αγροτόπαιδα της περιοχής μερικά στοιχειώδη πράγματα για την καλλιέργεια της γης;

Ο Ηγούμενος απήντησε με ένα ρητό του Ευαγγελίου: «Ο οίκος μου, οίκος προσευχής κληθήσεται» και ο κ. Κεφάλας του ανταπαντά: «Νομίζω, πάτερ μου ότι η προσευχή γίνεται αρμονικότερη αν δίπλα στα θρησκευτικά καθήκοντα των Μοναχών, υπάρχουν και τα παιδιά εργαζόμενα σε έργα ειρήνης!».

Πριν ακόμα απαντήσει στον κύριο Κεφάλα ο Ηγούμενος, πετάχτηκα εγώ και είπα:

-Αφού δεν μπορεί να γίνει αυτό εδώ, να γίνει στο Μοναστήρι το δικό μας.

Στη Μονή Αγάθωνος δεν είχε έλθει ποτέ ο κύριος Κεφάλας. Εκείνη την ημέρα κλείστηκε ραντεβού και ήλθε μετ' ολίγες ημέρες και συμφωνήσαμε: Η Μονή να διαθέσει ό,τι χρειασθεί σε οικήματα και μέρος της διατροφής των μαθητών στην αρχή και αυτός, ο κύριος Κεφάλας σαν πρόεδρος του εν Λαμία παραρτήματος του Β.Ε.Ι. να εισηγηθεί στο Κεντρικό Συμβούλιο την ίδρυση Γεωργικής Σχολής στη Μονή Αγάθωνος. Εισηγήθη και πράγματι εις τους αρμοδίους και με έφερε σε επαφή με τον Γενικό Διευθυντή του Β.Ε.Ι. τον κ. Νέρη, ο οποίος ήταν πολύ διστακτικός. Επίστευε ότι δεν ήταν δυνατόν να σταθούν παιδιά της ηλικίας 14-18 ετών σε Μοναστήρι. Οι οχλήσεις μου ήταν συνεχείς. Συνέβη να κατέβω δυο φορές σε μία βδομάδα στην Αθήνα, αναγκάστηκε μία φορά που είχα

κατέβει να μου ειπεί:

-Πάμε άγιε Ηγούμενε να ησυχάσω με σας;

Όταν ήρθαμε στο Μοναστήρι δεν ήρθαμε μέχρις απάνω με το αυτοκίνητο. Γιατί ο δρόμος τότε εγίνετο. Δούλευε μπολντόζα. Όταν φθάσαμε στα πρώτα κτίρια μου λέει:

-Άγιε Ηγούμενε, αίρω τινάς των επιφυλάξεών μου. Το Μοναστήρι σου φέρει σφραγίδα Πολιτισμού.

Τελικά με όσα σε συνέχεια όλο το βράδυ και την άλλη ως το μεσημέρι του είπα επείσθη και μου είπε ότι σύντομα θα μου παράγγελλε να παραλάβω κρεβάτια, στρώματα και κουβέρτες που θα έστελνε. Ήλθαν αυτά. Ευρήκα και τον Γεωπόνο που θα διηύθυνε τη Σχολή και το προσωπικό, ένα δάσκαλο, ένα γεωργοτεχνίτη, μάγειρα και βοηθό μαγείρου.

Τώρα πώς θα μαζέψουμε παιδιά; Πολύ δύσκολο πράγματι να μαζευτούν. Στείλαμε αγγελίες κλπ. αλλά ενόμισαν ότι κάνουμε Σχολή για να βγάλουμε γεωπόνους, ότι θα τους στείλουμε στη συνέχεια στην Αμερική κι ένα σωρό παραξενιές. Έπρεπε για να ξεκινήσει το Σχολείο να έχουμε 40 μαθητές τουλάχιστον. Το Ίδρυμα θα μας έδινε 6 δραχμές την ημέρα κατά μαθητή για τροφεία, αλλά από αυτές τις έξι δραχμές έπρεπε να βγουν και οι μισθοί του προσωπικού.

Την 1^η Δεκεμβρίου 1951 από τα 70 παιδιά που είχαν έλθει ως τότε, είχαν μείνει τα 40 και άρχισε η Σχολή. Εδιδάσκοντο όλοι τα γεωργικά, δένδροκομία, κτηνοτροφία, μελισσοκομία κλπ. και ασκούνταν πρακτικά στα κτήματα της Μονής και στο φυτώριο το Δασικό που υπήρχε τότε.

Η φοίτηση ήταν εννεάμηνη. Εγώ έβλεπα ότι δεν μπορούσε να γίνει ό,τι έπρεπε σε διάστημα εννέα μηνών. Γι' αυτό και επέμεινα πολύ στο Ίδρυμα, μέχρις εκβιασμού έφθασα και επέτυχα να γίνει διετής η φοίτηση, δηλαδή δύο εννεάμηνα και να προσληφθούν ως δάσκαλος ένας ξυλουργός και ένας κτίστης, να παίρνουν και στοιχειώδεις γνώσεις απ' αυτές τις σχολικές για τα σπίτια τους.

Είναι το μόνο Σχολείο του Ιδρύματος από τα πολλά που είχε την εποχή εκείνη το Ίδρυμα που λειτουργούσε 2 εννεάμηνα. Οι του Ιδρύματος ήταν κατενθουσιασμένοι από τα αποτελέσματα, ιδίως όταν ήλθαν στην απονομή Πτυχίων των πρώτων αποφοίτων της Σχολής που έγινε 12 Ιουλίου 1953.

Ελειτούργησε η Σχολή αυτή μέχρι το 1959 οπότε έπαψε λειτουργούσα γιατί το Ίδρυμα κατήργησε τις Σχολές αυτές. Η Σχολή αυτή έδωσε στην κοινωνία πολλά χρήσιμα στελέχη. Όλα τα παιδιά της Σχολής αυτής προκόψανε. Λυπάμαι που δεν είναι δυνατόν να φέρω στο φως της δημοσιότητας αποδεικτικά στοιχεία του ισχυρισμού μου αυτού. Η επιτυχία της Σχολής αυτής οφείλεται σε μεγάλο ποσοστό και στο γεωπόνο της Στάθη Ζάχαρη. Τον Δεκέμβριο του 1958 εξεδόθη και το πρώτο φύλλο του μηνιαίου περιοδικού της Σχολής «ο Φάρος του χωριού» πολυγραφημένο και με το δημοσιογραφικό αυτό κέρασ μάθαινε και πληροφορούνταν πολλά ο κόσμος. Εξεδίδετο μέχρι και τον Αύγουστο του 1958. Από τη Σχολή απεφοίτησαν καθ' όλο το διάστημα της λειτουργίας της 286 μαθητές.

Οι αποφοιτούντες φεύγοντας έπαιρναν δωρεάν μαζί τους και μία σειρά γεωργικών και ξυλουργικών εργαλείων καθώς και τοιούτων οικοδόμου. Ακόμα και από ένα ζευγάρι κουνέλια και κοτόπουλα εξευγενισμένης ράτσας.

Αν ήταν δυνατόν να δημοσιευτούν τα γράμματα που μας έστελναν οι μαθητές και μερικοί ακόμη που σήμερα στέλλουν, θα έτριβαν πολλοί τα μάτια τους.

Οι μαθητές της Σχολής προέρχονται απ' όλες τις περιοχές της χώρας από τον Έβρο μέχρι και την Κρήτη.».

B. ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΗ.

Η Σχολή άνοιξε τις πύλες της την πρώτη Οκτωβρίου του 1951. Κυρίαρχο ρόλο στη Σχολή διαδραμάτισαν ανάμεσα σε άλλους και δύο δραστήριοι άνδρες, ο γεωπόνος Ευστάθιος Ζάχαρης και ο δάσκαλος, ο Θεόδωρος Περδικάκης. Η Σχολή γρήγορα έγινε γνωστή σε όλη την Ελλάδα. Το δεύτερο χρόνο ο αριθμός των μαθητών είχε διπλασιαστεί και ο χρόνος της φοίτησης έγινε διετής. Το περιβάλλον της Σχολής ήταν καθαρώς οικογενειακό. Όσοι φοιτούσαν εκτός από γνώσεις, ψυχαγωγούνταν και κοινωνικοποιούνταν.

Στη Σχολή φοιτούσαν 80 περίπου μαθητές κάθε σχολικό χρόνο. Ήταν παιδιά όλα τους απαραίτητως γεωργών ή κτηνοτρόφων, ηλικίας 16-19 χρόνων, απόφοιτοι δημοτικού σχολείου τουλάχιστον, από όλα τα αγροτικά μέρη της χώρας. Παρέμεναν δύο χρόνια, με μία τρίμηνη χειμερινή διακοπή, στο περιβάλλον της Σχολής. Στον τομέα του τεχνικού εξοπλισμού λάμβαναν μία πλήρη πρακτική γεωργική εκπαίδευση σε όλους τους γεωργικούς και κτηνοτροφικούς κλάδους που μπορούν στην πατρίδα μας ν' αναπτυχθούν: καλλιέργεια, δένδροκομία, αμπελουργία, λαχανοκομία, μελισσοκομία, κτηνοτροφία με όλους τους κλάδους της οικόσιτης και νομαδικής κτηνοτροφίας, δηλαδή αιγοπροβατοτροφία, αγελαδοτροφία, χοιροτροφία, ιπποτροφία, κονικλοτροφία, πτηνοτροφία, γαλακτοκομία, καθώς και στοιχεία γεωργικής οικονομίας και οικοτεχνίας.

Οι γύρω από τη Μονή καλλιεργήσιμοι χώροι, το Φυτώριο των δασικών και καρποφόρων δένδρων, το μικρό αμπέλι της Μονής, ένα πρότυπο νεόκτιστο από τους μαθητές κονικλοτροφείο, ένα πτηνοτροφείο, λίγες αγελάδες, ένα χοιροστάσιο, καθώς και 150 περίπου στρέμματα αρδεύσιμες εκτάσεις της Μονής στο χωριό Βασιλικά παρείχαν τις στοιχειωδώς απαραίτητες δυνατότητες για την εκπαίδευση των μαθητών, εκπαίδευση που ολοκληρωνόταν και στις καλλιέργειες των γειτονικών χωριών.

Ως συμπλήρωμά τους, τον πρώτο χρόνο οι μαθητές εκπαιδεύονταν στην οικοδομική και το δεύτερο έτος στην ξυλουργική. Έτσι, μετά την αποφοίτησή τους, ήταν σε θέση να εκτελούν μόνοι τους τις απαραίτητες ξυλουργικές και οικοδομικές εργασίες για την ανάπτυξη οποιουδήποτε κλάδου γεωργοκτηνοτροφικού.

Κατά τη διδασκαλία γινόταν χρήση και πρόσφορων εποπτικών μέσων και εκτός των τεχνικών μαθημάτων διδάσκονταν και στοιχειώδη μαθήματα ελληνικής γλώσσας καθώς και ηθικοπλαστικά και παιδαγωγικά μαθήματα. Δίδασκαν ένας γεωπόνος, ένας δάσκαλος, ένας γεωργοτεχνίτης, ένας οικοδόμος, ένας ξυλουργός και ο ίδιος ο Ηγούμενος κοινωνικά και οικοπλαστικά μαθήματα. Βοηθητικό προσωπικό ήταν ένας μάγειρας και ένας ζυμωτής και πάνω από όλα αυτά ένας ανώτερος υπάλληλος ως προϊστάμενος επιλεγμένος από το Υπουργείο.

Η ψυχή όμως της μορφωτικής αυτής εστίας ήταν ο Ηγούμενος. Πολλές απόπειρες ιδρύσεως γεωργικών σχολών έγιναν, αλλά απέτυχαν γιατί έλειπε ο εμψυχωτής που θα έδινε πνοή και ζωντάνια.

Οι αρμόδιοι του Υπουργείου και του Εθνικού Ιδρύματος, που χρηματοδοτούσαν τη Σχολή, έμειναν κατάπληκτοι από το δημιουργικό έργο της Σχολής. Μπορεί να διαπιστώσει κανείς μία πλούσια κοινωνική προσφορά. Οι μαθητές ωφελήθηκαν πνευματικά και επαγγελματικά. Παράλληλα προσέφεραν και πολλά στην ανοικοδόμηση του Μοναστηριού με την προσωπική τους εργασία, εφόσον ήταν νεαρά γεμάτα ορμή και ενθουσιασμό άτομα.

Γ. Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ, ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤΩΝΙΟΥ.

Στο βιβλίο του Χάρη Σακελλαρίου «Η παιδεία στην αντίσταση», παρουσιάζεται και η εκδοχή του γεωπόνου διδάσκοντα και Διευθυντή της Γεωργικής Σχολής για την ίδρυση και τη λειτουργία της Σχολής. Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται από το απόσπασμα, η ίδρυση της Σχολής συναντούσε ορισμένα προβλήματα, σύμφωνα με το Βασίλη Αντωνίου, τα οποία τελικά ξεπεράστηκαν. Στη συνέχεια, ο Βασίλης Αντωνίου παραθέτει πληροφορίες για τη λειτουργία της Σχολής. Αναφέρει χαρακτηριστικά:

«Και πρώτα, έπρεπε να εξασφαλιστεί η λειτουργία της Σχολής για 50-60 μέρες τουλάχιστο, οι μαθητές να είναι μακριά από την οικογένειά τους, για να μην τους απασχολούν άλλα προβλήματα, και προπάντων μακριά από τη βρώμικη ατμόσφαιρα του καφενείου του χωριού.

Έπειτα, έπρεπε να βρεθούν μαθητές. Το πρώτο ξεκίνημα το έκανα από τ' αδέρφια μου, που πρόθυμα δέχτηκαν να με βοηθήσουν και μάλιστα δυο απ' αυτούς αποφάσισαν να είναι από τους πρώτους μαθητές, που θα παρακολουθούσαν στη Σχολή.

Και τρίτο και σοβαρότερο πρόβλημα ήταν η εξασφάλιση κτιριακών εγκαταστάσεων για τη μόνιμη διαμονή των μαθητών, για διδασκτήριο, αναγνωστήριο· και, το σημαντικότερο, κοντά στις κτιριακές εγκαταστάσεις να υπάρχουν προϋποθέσεις για την πρακτική εφαρμογή των μαθημάτων του προγράμματος. Και σαν τέτοιο χώρο θεώρησα κατάλληλο τις εγκαταστάσεις της Μονής Αγάθωνος, που βρίσκονται στις πλαγιές της Οίτης, κοντά στην κωμόπολη Υπάτη. Η Μονή διέθετε αρκετές αίθουσες, που τις χρησιμοποιούσε για ξενώνες. Επίσης λαχανόκηπους, αμπελώνες, οπωρώνες, μελισσοσμήνη. Γενικά, ήταν ένας χώρος ιδανικός για το σκοπό που προγραμματίζα.

Εκείνη την εποχή έλειπε ο Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος. Ήταν μαζί με τον Άρη Βελουχιώτη. Ο αντικαταστάτης του στην αρχή έφερε αντιρρήσεις, μα τελικά πείστηκε ότι είναι κι αυτό μια προσφορά του Μοναστηριού στον Αγώνα, όπως και το 1821 τα μοναστήρια με τα μετόχια τους ήταν στήριγμα των Κλεφταρματολών, και, τελικά, ωφελημένο θα βγει το Μοναστήρι απ' αυτή τη δουλειά.».

Και συνεχίζει ο Β. Αντωνίου για τη λειτουργία της Σχολής:

«Χρησιμοποιήσαμε ένα μέρος του κτιριακού συγκροτήματος του Μοναστηριού ως εξής, κατά σκοπό:

Μια αίθουσα για διδασκαλία, αναγνωστήριο και βιβλιοθήκη.

Μια αίθουσα για ψυχαγωγία των μαθητών.

Μια αίθουσα για εστιατόριο.

4 δωμάτια για ύπνο των μαθητών.

1 δωμάτιο για το διδακτικό προσωπικό.

1 δωμάτιο για αποθήκη τροφίμων.

Κάθε μαθητής έφερε από το χωριό του και παρέδωσε στη Σχολή τρόφιμα που είχαν καθοριστεί για ένα μήνα και που ήταν τα εξής: 15 οκάδες αλεύρι, 5 1/4 οκάδες όσπρια ή πατάτες ή ζυμαρικά, 1 1/2 οκά λάδι ή λίπος, 2 οκάδες κρεμμύδια, 100 δράμια ντοματοπελτέ, 1 1/2 οκά αλάτι και 2 οκάδες τραχανά.

Όλα τα τρόφιμα συγκεντρώθηκαν στην αποθήκη της Σχολής και δημιουργήθηκε η Επιμελητεία της Σχολής, που κάθε μέρα παρέδιδε στο μάγειρα τα ανάλογα τρόφιμα και γινότανε κοινό συσσίτιο για όλη τη Σχολή.

Μια φορά τη βδομάδα έφερναν από τα χωριά τους οι μαθητές εκ περιτροπής κρέας για ολόκληρη τη Σχολή. Κάθε πρωί για πρωινό φτιάχναμε τραχανά. Εκτός από το κοινό συσσίτιο κάθε μαθητής μπορούσε να έχει από το σπίτι του συμπληρωματική τροφή (ψωμί, αυγά, τυρί, ελιές κλπ.).

Για την καλύτερη λειτουργία της Σχολής, δημιουργήθηκαν τέσσερις επιμέρους ομάδες:

1. **Ομάδα Επιμελητείας.** Φρόντιζε για τη διατροφή των μαθητών και του προσωπικού της Σχολής. Κρατούσε βιβλία διαχείρισης των τροφίμων και παρέδιδε κάθε μέρα ζυγισμένα τα τρόφιμα στους μαγείρους.

2. **Ομάδα Καθαριότητας.** Φρόντιζε για την καθαριότητα των χώρων της Σχολής και για την ατομική καθαριότητα των μαθητών.

3. **Ομάδα Βιβλιοθήκης.** Η Σχολή είχε προμηθευτεί αρκετά εκλαϊκευμένα βιβλία... Η ομάδα είχε καταγράψει σε κατάλογο τα βιβλία κι είχε αναλάβει τη διαφύλαξη και καθαριότητά τους. Τα μοίραζε στους μαθητές να τα διαβάζουν στο αναγνωστήριο και μετά τη μελέτη τα ξανάβαζε στη θέση τους.

4. **Ομάδα Ψυχαγωγίας.** Τις πρώτες μέρες οι μαθητές ένιωθαν στενόχωρα κι ο ένας έβλεπε τον άλλον ψυχρά. Έπρεπε να τους βοηθήσουμε ν' αγαπήσουν το καινούργιο περιβάλλον, να γνωριστούν μεταξύ τους και να δημιουργηθεί ανάμεσά τους και στους δασκάλους τους ένας δεσμός φιλίας. Είχαμε ένα γραμμόφωνο με πλάκες λαϊκών τραγουδιών κι ένας από τ' αδέρφια μου, μαθητής της Σχολής, ήξερε να παίζει ακορντεόν.

Η Ομάδα Ψυχαγωγίας όριζε ένα πρόγραμμα, για να μη δημιουργούνται παρεξηγήσεις, μικροεγωισμοί και οχλαγωγία. Το πρόγραμμα περιλάβαινε ελληνικά τραγούδια, ελληνικούς χορούς, διάφορα αστεία και ανέκδοτα, για να διασκεδάζουν οι μαθητές ...

Το **Πρόγραμμα της Σχολής** είχε καταρτιστεί με τη συνεργασία των μαθητών και είχε ως εξής:

7 π.μ. εγερτήριο

7 - 7.15' ατομική καθαριότητα

7.15' - 7.30' πρωινό ρόφημα

7.30' - 8 γυμναστικές ασκήσεις

8 - 8. 45' αναγνωστήριο

9 - 10.45' θεωρητική διδασκαλία και γράψιμο της περίληψης του μαθήματος

- 11 - 12. εξέταση του μαθήματος της προηγούμενης μέρας
- 12 - 2.30' μ.μ. φαγητό - ανάπαυση
- 2.30' - 5 μ.μ. πρακτικές ασκήσεις
- 5 - 6 μ. μ. αναγνωστήριο
- 6 - 7 μ.μ. βραδινό φαγητό
- 7 - 9 μ. μ. ψυχαγωγία
- 9 - 10 νυχτερινό φροντιστήριο.

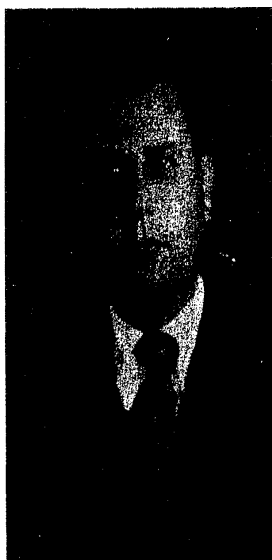
Τα **Μαθήματα** που διδάχτηκαν:

- 1.Εισαγωγή στη Γεωπονία
- 2.Φυσιολογία του φυτού. Έδαφος - λιπάσματα - λιπάνσεις
- 3.Η σιτοκαλλιέργεια
- 4.Δενδροκαλλιέργεια - Λαχανοκαλλιέργεια
- 5.Αμπελοκαλλιέργεια
- 6.Κτηνοτροφία
- 7.Μελισσοκομία
- 8.Οργάνωση της γεωργίας.

Σε όλες τις περιπτώσεις τονιζόταν η πλεονεκτικότητα της επιστημονικής καλλιέργειας, που, φυσικά, είναι αδύνατο να γίνει χωρίς μηχανική καλλιέργεια. Οι πρακτικές ασκήσεις γίνονταν στα κτήματα του Μοναστηριού. Επίσης προηγούνταν η πρακτική διδασκαλία και ακολουθούσε η θεωρητική.

Δίδαξαν οι ακόλουθοι:

- 1. Βασίλειος Αντωνίου, γεωπόνος, από το Λιανοκλάδι Φθιώτιδας.
- 2. Ρικάρντο, Ιταλός, γεωπόνος, ειδικός στο κλάδεμα των δέντρων.».

Ο Διευθυντής των Γεωργικών Σχολών, Βασίλης Αντωνίου

Δ. Η ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ.

Συγκινητική ήταν η εικόνα των σπουδαστών, όταν έπαιρναν τα

βραβεία τους από τη Σχολή. Μπροστά σε καλεσμένους γινόταν μία γραφική και πρωτότυπη παρέλαση. Οι μαθητές παρέλαυναν δυο - δυο, τρεις - τρεις, άλλοι με αξίνες, φτυάρια, τσουγκράνες, δικράνια και άλλα σύνεργα επ' ώμου, άλλοι με κλουβιά με περιστέρια, κουνέλια, λαγούς και άλλοι που οδηγούσαν χήνες, κότες, και ευγενικές ράτσες, χοίρους, κάρα με γεωργικά προϊόντα. Εμπρός πήγαινε μία κυψέλη καλλιτεχνική, σύμβολο του μόχθου και της επιμέλειας.

Ε. ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.

Τα έξοδα της Σχολής τα είχε αναλάβει το βασιλικό ίδρυμα ο «Βασιλεύς Παύλος» και το Υπουργείο Γεωργίας. Αλλά τη λειτουργία της Σχολής την ενίσχυσαν και ιδιώτες. Η ιδιωτική πρωτοβουλία εμπλούτισε τη Σχολή με γεννήτρια για το ραδιόφωνο και τον ηλεκτροφωτισμό της Σχολής, όπως γράφει ο Σπ. Μελάς σε χρονογράφημά του στην «Εστία».

Η «Καθημερινή» στις 20.8.52 γράφει ότι «οι αδελφοί Λαμπρόπουλοι από την Αθήνα ανέλαβαν να στείλουν 80 φορεσιές για τους μαθητές της Σχολής, άλλος υποσχέθηκε ότι θα κάμει την ηλεκτρική εγκατάσταση, μπουλντόζες εργάστηκαν δωρεάν, τρακτέρ και φορτηγά κάνουν μεταφορές δωρεάν και άλλοι προσφέρονται για άλλες προσφορές. Τελευταία μάλιστα έτυχε και της ενισχύσεως του Αρχιεπισκόπου Αθηνών ο οποίος χορήγησε σε κάθε μαθητή είδη ιματισμού και υποδήσεως.»

Η Σχολή εκδίδει και μικρή εφημερίδα, το «Φάρο» η οποία δημοσιοποιεί τα επιτεύγματα της Σχολής και την πρόοδο των μαθητών.

ΣΤ. ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΟΛΗ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Σημαντικές είναι οι αναφορές του Τύπου στη Γεωργική Σχολή της Μονής Αγάθωνος. Πραγματικά, φαίνεται η Σχολή να κερδίζει το θαυμασμό από όλη την Ελλάδα.

Για παράδειγμα, η εφημερίδα της Λαμίας «Λαμιακός Τύπος» την 1^η Δεκεμβρίου 1951 έγραφε: «...Το Μοναστήρι έτσι μπαίνει σε μία κοινωνική αποστολή που δικαιολογεί την ύπαρξή του στον αιώνα της προόδου και τού βιομηχανικού πολιτισμού...». Και καταλήγει: «Το Μοναστήρι με την λειτουργία της Σχολής ξαναεπιστρέφει σε ένα ρόλο καθαρά πολιτιστικό».

Παράλληλα, η εφημερίδα των Αθηνών «Εστία» στις 26-5-52 έγραφε: «Στη Μονή του Αγάθωνος ζητούν τώρα να προστεθεί και τμήμα πρακτικών οικοδόμων και ξυλουργών για να μπορούν οι μαθητές να κτίζουν τα σπίτια τους, τα ορνιθοτροφεία τους, και να κάνουν και τα στοιχειώδη έπιπλά τους. Έτσι το Μοναστήρι έγινε κέντρον ζωής στην περιοχή του». (Απόσπασμα από το χρονογράφημα του Ακαδημαϊκού Σπύρου Μελά)

Η εφημερίδα της Θεσσαλονίκης «Μακεδονία» σε σύντομο σχόλιο της έγραφε: «...Παιδιά όλων των γεωργών και των κτηνοτρόφων της επαρχίας εξασκούνται εις την καλλιέργεια της γης και την δένδροκομίαν, την μελισσοκομίαν, κτηνοτροφίαν και καταρτίζονται ώστε μετά την αποφοίτησή τους να μπορούν άνετα να τα εφαρμόζουν στην καλλιέργεια των αγρών τους, τα πρακτικά πορίσματα της συγχρόνου γεωπονικής

επιστήμης.».

Η ημερήσια εφημερίδα της Θεσσαλονίκης «ΦΩΣ» έγραψε για τη Σχολή στις 15-7-1952: «Οι εξερχόμενοι μαθηταί από την Σχολήν είναι εθνοπρεπώς φρονηματισμένοι, ηθικοθρησκευτικώς διαπαιδαγωγημένοι και τελείως πρακτικώς εξησκημένοι.».

Η εφημερίδα των Πατρών «Πελοπόννησος» στις 28-11 του 1952 με τίτλο «Η Μονή του Αγάθωνος» έγραψε: «Στη διδασκαλία της Σχολής υπάρχει σύστημα που θα το ζήλευαν πολλές Παιδαγωγικές Ακαδημίες. Έχουν πρώτα μία κοινωνική διδασκαλία. Ξέρουν τι θα πη πατρίδα. Τι θα πη σημαία. Ποια είναι τα καθήκοντα ενός πολίτου. Κάνουν εκθέσεις ιδεών ... Έπειτα προάγονται θρησκευτικώς.».

Επίσης, η εφημερίδα «το Βήμα» της Αθήνας στις 22-7-1953 έγραψε: «Την παρελθούσα Κυριακή στο Μοναστήρι του Αγάθωνος έγινε παρουσία των αρχών η απονομή των διπλωμάτων στους αποφοίτους της Σχολής. Προς τούς αποφοίτους μίλησε ο εκπρόσωπος του Εθνικού Ιδρύματος καθηγητής του Πανεπιστημίου κ. Παρασκευόπουλος, όστις και απένειμε τα πτυχία εις τους μαθητάς.».

Αποτέλεσμα της λειτουργίας της Σχολής στη Μονή είναι ότι ο Νομός Φθιώτιδος παρουσίασε μεγάλο γεωργοκτηνοτροφικό ενδιαφέρον. Τόση και τέτοια ήταν η συμβολή του Ηγούμενου Δημάκου στον τομέα αυτόν, ώστε ο τότε υπουργός Γεωργίας Λεβαντής σε μία επίσκεψή του, εκτιμώντας το έργο της Σχολής αυτής και τη συμβολή του Ηγούμενου, πρότεινε ότι «θα ήταν ευχής έργον να αποσπασθεί ο Ηγούμενος αυτός για οργανωτής όλων των ελληνικών μοναστηριών και να εργασθούν όλα τα ελληνικά μοναστήρια, σύμφωνα με το πρότυπο της Μονής και Σχολής αυτής.»

Z. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.

Τα αγροτόπαιδα που σπούδασαν στη Σχολή αυτή γίνονταν καλοί και προοδευτικοί γεωργοί, γίνονταν παραγωγικοί για τον εαυτό τους, την οικογένειά τους, την πολιτεία και η Σχολή έγινε φυτώριο γεωργοτεχνιτών που εξασφάλισαν δια βίου την επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Αυτοί που αποφοιτούσαν διασπείρονταν σε όλη τη χώρα για να γίνουν εστίες προόδου, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά και ο Ζάχος Ν. Ξηροτύρης στο βιβλίο του. Το Υπουργείο Γεωργίας με τις δασικές του Υπηρεσίες επιδότησε όλη αυτή την αναπτυξιακή προσπάθεια.

Δεν αποφοιτούσαν όμως μόνο με γεωργοτεχνική κατάρτιση, αλλά και κοινωνικά και πνευματικά αναγεννημένοι, έτοιμοι να γίνουν και καθοδηγητές για άλλους. Με τις γνώσεις τους βοηθούσαν και τους συμπολίτες τους και τους συμβούλευαν σε σχέση με γεωργοκτηνοτροφικά ζητήματα. Έφευγαν για τα χωριά τους γεμάτοι αυτοπεποίθηση για το μέλλον και με όλα τα εφόδια να γίνουν οι πρόδρομοι της προόδου και της ευημερίας.

Έφευγαν όμως, αφού είχε διασφαλιστεί και ένα άλλο επίτευγμα πολύ σημαντικό. Επιτεύχθηκε και αναγνωρίσθηκε ειδικά για τη Μονή Αγάθωνος αυτοί που αποφοιτούσαν να δικαιούνται και γεωργικού κλήρου. Είναι αντιληπτό εύκολα το πόσο σημαντικό ήταν αυτό για τους μαθητές της Σχολής.

Σύμφωνα με δημοσίευμα της εποχής εκείνης παρουσιάζεται ότι οι

απόφοιτοι της Γεωργοτεχνικής Σχολής Αγάθωνος δικαιούνται και γεωργικό κλήρο. Συγκεκριμένα το δημοσίευμα αναφέρει:

ΑΘΗΝΑΙ 15 Αυγούστου 1952.

Πληροφορούμεθα αρμοδίως ότι συζητούμενου κατ' άρθρον του Νομοσχεδίου περί απαλλοτριώσεων εις την Επιτροπήν Εξουσιοδοτήσεως, εγένετο δεκτή τροπολογία προταθείσα υπό του βουλευτού του Νομού μας κ. Ε. Μαλαμίδα και προσετέθη εις το άρθρον 14 παράγραφος 4 συμφώνως προς την οποίαν θα δικαιούνται γεωργικού κλήρου και οι απόφοιτοι της Γεωργοτεχνικής Σχολής Αγάθωνος.

Επομένως, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι οι μαθητές που αποφοίτησαν από τη Γεωργοτεχνική Σχολή Αγάθωνος είχαν όλα τα εφόδια για να αντεπεξέλθουν σε όλες τις προκλήσεις και να ζήσουν μια δημιουργική και επιτυχημένη ζωή.

ΤΟ ΣΩΜΑ ΘΗΡΟΦΥΛΑΚΩΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Ύστερα από την κατάργηση, μετά από επτά έτη λειτουργίας, της Γεωργοκτηνοτροφικής σχολής από την πολιτεία, η οποία κατέργησε όλες τις παρόμοιες Σχολές για οικονομικούς λόγους, στον ίδιο μοναστικό χώρο ιδρύθηκε μια νέα Σχολή, η Σχολή Δασικής εκπαίδευσης ή Σχολή Θηροφυλάκων. Άλλωστε, επειδή το Μοναστήρι διέθετε ένα μεγάλο αριθμό ζώων και πτηνών αδήριτη ανάγκη ήταν να συσταθεί ένα σώμα ειδικών ανθρώπων, για να τα προστατεύουν. Επομένως, χρειαζόταν το Σώμα Θηροφυλάκων για την ίδια τη Μονή Αγάθωνος.

Έπρεπε όμως οι νέοι υπάλληλοι λάβουν τις κατάλληλες γνώσεις και να εκπαιδευτούν με τον αρτιότερο τρόπο για την αποστολή τους. Γι' αυτό κρίθηκε και πάλι σωστό η εκπαίδευση αυτή να γίνει στο Μοναστήρι του Αγάθωνα. Οι λόγοι για αυτήν την επιλογή ήταν πολλοί. Καταρχάς υπήρχε το κατάλληλο οίκημα για να στεγάσει τους νέους μαθητές, το κτίριο της άλλοτε Γεωργοτεχνικής Σχολής. Υπήρχαν επίσης και τα απαραίτητα εποπτικά μέσα καθώς και το διδακτικό προσωπικό. Επιπλέον, υπήρχαν και τα ζώα και επομένως οι μαθητές θα μπορούσαν εκτός από το να λάβουν θεωρητικές γνώσεις, να εξασκηθούν και σε πραγματικές συνθήκες. Παράλληλα και τα ζώα της Μονής θα προστατεύονταν. Με τη λειτουργία της Σχολής θα εξασφαλιζόταν όχι μόνο η αναπαραγωγή των θηραμάτων, αλλά και η φύλαξή τους από τους ασυνείδητους λαθροκυνηγούς, καθώς και από τα αγρία σαρκοφάγα ζώα.

Κυρίαρχο ρόλο στην ίδρυση και της συγκεκριμένης Σχολής διαδραμάτισε ο τότε Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος. Έκανε πρώτα- πρώτα υπόμνημα για την ίδρυση της Σχολής και στη συνέχεια πήγε στην Αθήνα στο Υπουργείο Γεωργίας. Ο Γενικός Γραμματέας κάλεσε τον αρμόδιο διευθυντή, τον κύριο Στοφόρο, και του συνέστησε να επισκεφθεί τη Μονή προκειμένου να γίνει εκεί το Κέντρο Δασικής εκπαίδευσης. Ο κύριος Στοφόρος, αφού επισκέφτηκε το Μοναστήρι, συμφώνησε να γίνει εκεί η Σχολή και το ίδιο έκανε και ο Υπουργός Γεωργίας, Αλέξανδρος Ματθαίος. Στις 10.10.1968 με πράξη η Μονή παραχώρησε δωρεάν οικόπεδο για την εγκατάσταση της Σχολής.

Οι πρώτοι μαθητές της νέας Σχολής ήλθαν στις 3-3-1971 και

κατάγονταν από όλα τα διαμερίσματα της χώρας μας. Η φοίτηση διαρκούσε πέντε μήνες περίπου. Το Υπουργείο Γεωργίας, με τις δασικές του Υπηρεσίες, επιδότησε όλη αυτή την αναπτυξιακή προσπάθεια. Στη Σχολή αυτή παραδίδονταν μαθήματα θηροφυλακής, αλλά παράλληλα οι μαθητές αποκτούσαν και γνώσεις πυροφυλάκων και άλλες δασικές γνώσεις. Επρόκειτο για μία πρότυπη σχολή που φοιτούσαν κάθε χρόνο περισσότεροι από 50 θηροφύλακες, ζούσαν στο οικοτροφείο και στο τέλος έφευγαν με ένα δίπλωμα, το οποίο ως εφόδιο πολλούς από αυτούς τους βοήθησε να αποκατασταθούν επαγγελματικά.

Με τη φοίτηση των μαθητών και το πρόγραμμα της Σχολής Θηροφυλάκων ασχολήθηκε και ο τοπικός Τύπος. Για παράδειγμα, το περιοδικό «Φθιωτικά» των μηνών Ιουνίου - Ιουλίου 1971 αναφέρει: «Η Σχολή Θηροφυλάκων της Μονής του Αγάθωνος λειτουργεί σε πεντάμηνες εκπαιδευτικές περιόδους και δέχεται για κάθε εκπαιδευτική περίοδο 30 μαθητές. Μέχρι σήμερα έχουν εκπαιδευτεί 120 περίπου μαθητές». Επίσης ο αρθρογράφος κάνει λόγο και για το πρόγραμμα της Σχολής και συμπληρώνει: « Η εκπαίδευση διαρκεί 29 ώρες την εβδομάδα. Κοντά στα θεωρητικά μαθήματα γίνεται και πρακτική εξάσκηση των μαθητών μέσα στο χώρο του εκτροφείου. Εκεί παρακολουθούν τους κύκλους της ζωής και μαθαίνουν τα μυστικά της ανάπτυξης για να μπορούν να τα βοηθήσουν στον αγώνα της επιβίωσης τους όσον και στον πολλαπλασιασμό και την χρησιμότητά τους».

Η Σχολή αυτή λειτούργησε από το 1970 μέχρι το 1981. Στη συνέχεια μεταφέρθηκε στο Καρπενήσι, παρά τις διαμαρτυρίες του Ηγούμενου και των προέδρων των γειτονικών κοινοτήτων. Σε σχετικό ψήφισμα τους ανάμεσα σε άλλα τόνιζαν: «...Εκφράζουμε αγανάκτηση και απευθύνουμε έντονη διαμαρτυρία για την αδικαιολόγητη μεταφορά της Σχολής... Η ενέργεια αυτή πλήττει κυριολεκτικώς την από πολλού εγκατελειμμένη ευρύτερη περιοχή της Υπάτης, σύροντας δίκαια την αγανάκτηση των κατοίκων της περιοχής...».

Στο διάστημα λειτουργίας της εκπαιδεύτηκαν τριακόσιοι θηροφύλακες από όλες τις περιοχές της χώρας και στις μέρες μας άλλοι απ' αυτούς εργάζονται ακόμη και άλλοι συνταξιοδοτήθηκαν. Αξιομνημόνευτο είναι ότι όλοι αυτοί οι μαθητές που πέρασαν από τη Σχολή αυτή συνδέθηκαν και ψυχικά με το Μοναστήρι. Εκτός από την επαγγελματική τους σταδιοδρομία καλλιεργήθηκαν και ψυχικοπνευματικά και δέθηκαν περισσότερο και με τη θρησκεία.

ΕΚΤΡΟΦΕΙΟ ΕΥΓΕΝΩΝ ΘΗΡΑΜΑΤΩΝ.

Ο διορατικός και φιλόζωος Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος αποφάσισε να δημιουργήσει και ένα Εκτροφείο Ευγενών Θηραμάτων στη Μονή. Όπως αναφέρεται στο βιβλίο του Ζάχου Ν. Ξηροτύρη «Η Μονή Αγάθωνος και ο Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος» με αυτά τα λόγια ο ίδιος ο Ηγούμενος παρουσίαζε τη δημιουργία του εκτροφείου:

«Είναι 20 Ιουλίου 1954. Ο τότε Δασάρχης Λαμίας Τσιτσάς με ειδοποίησε ότι στην Αταλάντη συνέλαβαν ένα νεαρό αίγαγρο και αν τον θέλω να στείλω να τον παραλάβουν και αυτό έγινε.

Από τις 7 Ιουλίου του ίδιου έτους ο Κυνηγετικός Σύλλογος Λαμίας είχε ένα αρσενικό ζαρκάδι τραυματισμένο το οποίο με έγκριση του

Δασαρχείου το πήρα και το θεράπευσα. Τότε παρακάλεσα το Δασάρχη Τσιτσά και έγραψε στην Αλεξανδρούπολη και μου έστειλαν ένα θηλυκό ζαρκάδι και έτσι τα κάναμε ζευγάρι. Έχομε τώρα ένα ζευγάρι ζαρκάδια και ένα αίγαγρο αρσενικό.

Στις 7 Αυγούστου 1954 επισκέπτεται τη Μονή ο τότε Γενικός Διευθυντής Δασών Χριστοδουλόπουλος μαζί με τον Τσιτσά ως προπομπή προκειμένου την επομένη να επισκεφθεί το Μοναστήρι ο τότε Υπουργός Γεώργιος Πέτρος Λεβαντής. Είδε ο Χριστοδουλόπουλος τα ζώα αυτά που τα είχα σ' ένα κλουβί και μου λέει:

-Γιατί δεν κάνετε ένα μεγαλύτερο μέρος να έχουν πιο άνεση;

-Δεν έχω χρήματα, του λέω, να φράξω την απαιτούμενη έκταση και το σωστό είναι να φραχτεί όλο το δάσος. Αύριο που θα 'ρθει ο Υπουργός να του το πούμε.

Την άλλη μέρα ήρθε ο Υπουργός συνοδευόμενος από τον τότε Υφυπουργό των Οικονομικών Λάμπρο Ευταξία και άλλους πολλούς. Είδε ο Υπουργός το δάσος και τα ζώα και πριν εγώ υποβάλω το αίτημά μου, του λέει ο Χριστοδουλόπουλος:

-Ο Ηγούμενος, κ. Υπουργέ, έχει μία καλή ιδέα, να κάνουμε ένα πάρκο με τέτοια ευγενή ζώα να τα βλέπει ο κόσμος, τα σχολεία και τόσοι πολλοί επισκέπτες του Μοναστηριού.

Ο Υπουργός του ανταπάντησε:

-Αν έχει χρήματα, εγώ δεν έχω αντίρρηση.

-Μπορούμε να δώσουμε, του λέει ο Χριστοδουλόπουλος 100.000 δρχ. από το Ταμείο Γ. Κ. και Δασών.

Ο παριστάμενος υφυπουργός Οικονομικών Ευταξίας, τον οποίο κατέστησα ενήμερο, μόλις ήρθε και τον παρεκάλεσα να βοηθήσει, λέει κι αυτός:

-Δίνω κι εγώ 200.000 από τα Κρατικά Λαχεία...

Τελικά, την ορισθείσα ημέρα βρέθηκαν στο Υπουργείο, υπέγραψε ο Υπουργός και έτσι μπήκαν τα θεμέλια του Εκτροφείου Ευγενών Θηραμάτων. Τώρα έπρεπε να μετρήσουμε την περίμετρο του δάσους για να υπολογίσουμε πόσους πασσάλους και πόσα μέτρα συρματοπλέγματος χρειαζόμαστε. Ταχύμετρο δεν είχαμε και το μετρήσαμε με την τριχιά, όπως γίνεται στα χωριά. Βγήκε η έκταση 5.830 μέτρα και κατόπιν που έγινε επέκταση προς την Κοινότητα Καστανιάς έφθασε 6.500 μέτρα. Τέλος το περιφράξαμε και το 1955 φέραμε και ελάφια από τη Σερβία και άρχισε το Εκτροφείο να εκτρέφει ελάφια, ζαρκάδια, αγριόγιδα και αγριοπρόβατα.».

Παρατηρούμε ότι ο Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος είχε αντιληφθεί ότι ένα Εκτροφείο Ευγενών Θηραμάτων ήταν κάτι το πολύ αναγκαίο για τη χώρα μας. Μέχρι το 1960 δεν υπήρχε παρόμοιο εκτροφείο. Το Υπουργείο Γεωργίας θέλησε να ικανοποιήσει αυτήν την ανάγκη. Και ως πιο κατάλληλος χώρος κρίθηκε η γύρω από το Μοναστήρι περιοχή. Πληρούσε τους πιο απαραίτητους όρους. Η έκταση ήταν ικανοποιητική, γιατί ήταν γύρω στα 1.400 στρέμματα.

Μετά από όλες αυτές τις διαδικασίες και συναντήσεις το Εκτροφείο ξεκίνησε από το 1953. Το Υπουργείο μετά από επισταμένη εξέταση από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Γεωργίας Χριστοδουλόπουλο το ενέκρινε και το Εκτροφείο της Μονής Αγάθωνος έγινε πρότυπο φυσικό καταφύγιο και εκτροφείο και έγινε εφάμιλλο με τα ευρωπαϊκά.

Θα πρέπει στα θετικά του αποτελέσματα να συνυπολογίσουμε και

το γεγονός ότι ιδρύθηκε σε μία εποχή που τα ευγενή θηράματα άρχισαν να εξαφανίζονται και έτσι συνέβαλλε κατά κάποιο τρόπο στην επιβίωση και στη διατήρηση κάποιων ζώων. Γι' αυτό ο Χριστοδουλόπουλος εισηγήθηκε στον Υπουργό της Γεωργίας κ. Λεβαντή «την έγκρισιν της απαιτούμενης πιστώσεως, δια την περίφραξιν της περιμέτρου του Δάσους, με υψηλόν δικτυωτόν σύρμα». Αντίστοιχα, φρόντισε ώστε να ανοιχθούν δρόμοι, να κατασκευασθούν βρύσες και ποτίστρες, να ιδρυθούν κιόσκια, να καλλιεργηθούν αγροστώδη (χλωρασιές) για την άνετη κυκλοφορία και διαβίωση των θηραμάτων.

Αφού καθαρίστηκε η περιοχή από επικίνδυνα σαρκοφάγα ζώα και έγιναν οι απαραίτητες εγκαταστάσεις έφτασαν τα πρώτα ζώα στη Μονή. Αυτά ήταν τεράστια ελάφια που ήρθαν από τη Γιουγκοσλαβία. Ακολούθησαν τα ζαρκάδια που ήρθαν από τα διάφορα διαμερίσματα της πατρίδας μας και τέλος έφτασαν τα περίφημα Κρι- Κρι από την Κρήτη. Παράλληλα, εγκαταστάθηκαν στο Εκτροφείο αίγαγροι Γιούρων και αργότερα αγριοπρόβατα (Μπλουφόν). Αυτά τα αγριοπρόβατα τα έφερε μικρά ο Ηγούμενος Γερμανός από τη Σπετσοπούλα, ενώ καταγωγή τους είναι η Σαρδηνία και συνήθως ζουν στις Άλπεις.

Ένας δρόμος, ο οποίος οδηγεί από το Μοναστήρι στη λουτρόπολη της Υπάτης και στη Λαμία, διασχίζει στη μέση το δάσος. Ο δρόμος κόβει το πάρκο στα δύο. Ένας φράκτης το χωρίζει δεξιά και αριστερά. Μόνιμες όμως τιμεντόκτιστες υπόγειες διαβάσεις επιτρέπουν την άνετη κυκλοφορία των θηραμάτων, τα οποία είναι κυρίως ελάφια και άγρια γίδια και πρόβατα.

Όλα αυτά τα ευγενή θηράματα, κυρίως τα ελάφια και τα αγριόγιδα, όταν πολλαπλασιάζονται και αυξάνεται ο αριθμός τους, στέλνονται και σε άλλα καταφύγια ή ελευθερώνονται σε διάφορους δρυμούς.

Ταυτόχρονα, θα πρέπει να προσθέσουμε ότι ένα από τα πολλά οφέλη που πρόσφερε το Εκτροφείο του Μοναστηριού ήταν και εργασία σε πολλά αγροτόπαιδα.

Επιπρόσθετα, η αξία του Δρυμού της Μονής Αγάθωνος είναι πολλαπλή και για τους επισκέπτες, αφού εξυπηρετεί μορφωτικά και ψυχαγωγικά. Όλοι οι επισκέπτες μπορούμε να θαυμάσουμε τα ζώα της Μονής, τα οποία συνδράμουν στη γαλήνια και ειδυλλιακή εικόνα της. Φαίνεται σαν όλη η φύση να συντελεί στη πνευματική ανύψωση και στην ψυχική ευφορία των πιστών. Στις μέρες μας εντυπωσιάζουν στη Μονή τα ελάφια, αλλά και τα σκυλιά- φύλακες που διαθέτει.

ΕΚΤΡΟΦΕΙΟ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΤΗΝΩΝ.

Παράλληλα με το Εκτροφείο των ζώων ο Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος συνέλαβε την ιδέα δημιουργίας και Εκτροφείου Παραδείσιων Πτηνών, όπως είναι οι φασιανοί, τα ορτύκια και οι πέρδικες. Η ιδέα του πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία και τελικά πέτυχε στις σύγχρονες εγκαταστάσεις της Μονής ο πολλαπλασιασμός των πουλιών να γίνεται με ένα μεγάλο αριθμό εκκολαπτικών μηχανών. Κάθε χρόνο ένας μεγάλος αριθμός πουλιών διοχετευόταν σε όλα σχεδόν τα δάση της πατρίδας μας.

Στο βιβλίο του Ζάχου Ν. Ξηροτύρη «Η Μονή Αγάθωνος και ο Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος» υπάρχει η προφορική, αλλά και η γραπτή

μαρτυρία του Ηγουμένου για το θέμα της ίδρυσης του Εκτροφείου πτηνών:

«Το 1964 φέραμε τους πρώτους φασιανούς, πέρδικες και ορτύκια από όλες τις ράτσες και προγραμματίστηκε η παραγωγή τους, καταρτισθείσης προς τούτο ειδικής μελέτης προς ανέγερση ειδικών εγκαταστάσεων. Πρόκειται για ένα περιραγμένο περιβάλλον που προστατεύεται από ένα δικτυωτό για την αναπαραγωγή και μετά σαν μεγαλώσουν φασιανοί, πέρδικες και ορτύκια, διανέμονται δωρεάν σε άλλα θηρευτικά καταφύγια της χώρας. Όλες οι εγκαταστάσεις καθώς και περιφράξεις γίνονται με πλήρη διαφάνεια όπως βλέπομε και με αυτή την προκήρυξη δημοπρασίας περίφραξης στην κατασκευή ξύλινων κλωβών ωτοκίας κλπ.

Περίληψις Δημοπρασίας

Το Δασαρχείον Λαμίας προκηρύσσει δια την 10ην του μηνός Αυγούστου και ώραν 10-12 ημέραν της εβδομάδος Παρασκευή φανερόν μειοδοτικόν διαγωνισμόν δια την προμήθειαν 4.500 τρεχ. μέτρων δικτυωτού σύρματος ύψους δύο μ. ήτοι συνολικής ποσότητας 9.000 τετρ. μέτρων γαλβανιζέ, πάχους Νο 13 και διαστάσεων οπών 0,05 = 0,05 φέρον εις τας δύο ακραίας πλωράς του συνεχές σύρμα (ούγια Νο 14).

Ο ανωτέρω διαγωνισμός ενεργηθήσεται α) Εν Λαμία και εις τα γραφεία του Δασαρχείου Λαμίας και β) Εν Αθήναις και εις τα γραφεία του Δασαρχείου Αττικής, ένθα οι βουλούμενοι δύνανται προσερχόμενοι να λαμβάνωσι γνώσιν των όρων διακηρύξεως.

Εν Λαμία τη 18 Ιουλίου 1956».

Το Εκτροφείο των φτερωτών θηραμάτων ξεκίνησε με 5 θηλυκούς και 2 αρσενικούς κολχικούς φασιανούς, παρμένους από τη Σπετσοπούλα. Με κλώσες που αναζητήθηκαν έγιναν οι πρώτες εκκολάψεις των αυγών, για να φθάσει το Μοναστήρι μέσα σε λίγα χρόνια στις σημερινές υπεραυτόματες επωαστικές και εκκολαπτικές μηχανές.

Στο Μοναστήρι έχουν βρεθεί κατά καιρούς **τα εξής είδη πτηνών**: Φασιανοί: Κολχικός, Σκοτεινόχρους, Βασιλικός, Αργυρός, Ιαπωνικός, Χρυσός και μακρύουρος. Πέρδικες: Ορεινή, Πεδινή, Τσούκαρ η νησιώτικη και η ερυθρά της Ιαπωνίας. Ορτύκια: Γραμμωτά και λοφιοφόρα της Καλιφόρνιας.

Στο Μοναστήρι του Αγάθωνος έγινε το πρώτο και μεγάλο πείραμα Εκτροφείων που αντέγραψαν αργότερα άλλες περιοχές και που είναι σύμφωνο με τις υψηλές ευρωπαϊκές προδιαγραφές. Σκοπός και αυτού του Εκτροφείου είναι η διατήρηση των ειδών αυτών που τείνουν να εκλείψουν, η δημιουργία εργασίας για τους περίοικους και η δημιουργία γύρω από τη Μονή μιας εστίας πολιτισμού. Έχει ανεγερθεί κτίριο ιδιαίτερο στο οποίο υπάρχουν οι επωαστικές και εκκολαπτικές μηχανές και εγκαταστάσεις αναθρεπτηρίων. Κάθε χρόνο αποστέλλονται φασιανοί από όλες τις ράτσες αλλά και πέρδικες και ορτύκια σε διάφορους Δρυμούς και καταφύγια της χώρας μας.

ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΩΝ ΕΚΤΡΟΦΕΙΩΝ.

Πολλά είναι τα δημοσιεύματα του Τύπου που έχουν σχέση με τα δύο Εκτροφεία του Μοναστηριού. Από τα πρώτα που δημοσιεύτηκαν είναι τα εξής:

Στο δασικό δελτίο πληροφοριών του Μαΐου 1964 είχε γραφεί: «Το εκτροφείο Αγάθωνος είναι το πρώτο στη χώρα μας και λειτουργεί από το 1953. Έχει έκταση 1.400 στρέμματα και εκτείνεται από των Β.- Β.Α. κλιτύων της Οίτης, πλησίον της Υπάτης, παρά την Μονήν Αγάθωνος... Το σύνολο της έκτασης καλύπτεται από πλούσια δασική βλάστηση, εκ πρίνου, σχίνου, φιλικιού προς στα χαμηλότερα και φυλλοβόλου δρυός προς τα υψηλότερα και ελάτης στις υψηλότερες θέσεις. Η ποώδης βλάστηση είναι πλουσία στους ακάλυπτους χώρους. Άφθονα τα πηγαία ύδατα διαρρέουν την περιοχή. Κατά ταύτα οι συνθήκες από απόψεως διατροφής είναι ευνοϊκές για την ανάπτυξη θηραμάτων. Ολόκληρος η έκτασις του εκτροφείου έχει περιφραχθεί δι' υψηλού δικτυωτού συρματοπλέγματος. Αρχικώς εγκαταστάθηκαν στο εκτροφείο Αγάθωνος δέκα αίγαγροι Γιούρων, έξι έλαφοι Γιουγκοσλαβίας και έξι δορκάδες. Σήμερα οι αίγαγροι ανέρχονται εις εβδομήντα, οι έλαφοι εις δέκα και αι δορκάδες εις τριανταπέντε. Εκτός των ανωτέρω ευγενών θηραμάτων ζώων επρογραμματίσθη τελευταίως και η αναπαραγωγή περδίκων και φασιανών. Από του προσεχούς έτους προβλέπεται ότι θα αρχίσει η εγκατάστασις γεννητόρων φασιανού και πέρδικας στις περιοχές της Μονής».

Η εφημερίδα «Λαμιακός Τύπος» στις 18-12-1971 και με τίτλο «Τελούνται τα εγκαίνια εγκαταστάσεων του εκτροφείου θηραμάτων και του Κέντρου Δασικής Εκπαίδευσης Ιεράς Μονής Αγάθων» έγραψε: «Αύριο Κυριακή 19 τ.μ. τελείται στο χώρο της Ιεράς Μονής του Αγάθωνος επιβλητική γιορταστική εκδήλωση στις νέες κτιριακές εγκαταστάσεις του εκτροφείου θηραμάτων και του κέντρου βασικής εκπαιδεύσεως των θηροφυλάκων...».

Μετά από δύο ημέρες η ίδια εφημερίδα έγραψε: «Με λαμπρότητα και επιβλητικότητα επραγματοποιήθη λαμπρά εορταστική εκδήλωση στις νέες κτιριακές εγκαταστάσεις του εκτροφείου θηραμάτων και της Σχολής του».

Στο περιοδικό «Αγροτικά Νέα» στις 1-6-76 μπορούσε να διαβάσει κανείς: «...Σήμερα στις υπεραυτόματες επωαστικές και εκκολαπτικές μηχανές έχει φθάσει η ετησία παραγωγή σε τριάντα χιλιάδες πτηνά και το επόμενο έτος προβλέπεται ο αριθμός αυτός να αυξηθεί στις πενήντα χιλιάδες. Οι αριθμοί αυτοί καλύπτουν τα εξής είδη: Φασιανοί: κολχικός, σκοτεινόχρους, βασιλικός, αργυρός, ιαπωνικός, χρυσός και μακρύουρος. Πέρδικαι: πεδινή, τσούκαρ, η νησιωτική και η ερυθρά της Ιαπωνίας. Ορτύκια: γραμμωτά και λοφιοφόρα της Καλιφόρνιας».

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΥΠΡΙΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ.

Την περίοδο της εξέγερσης των Κυπρίων για την απελευθέρωσή τους στα Ελληνικά Πανεπιστήμια φοιτούσε ένας μεγάλος αριθμός Κυ-

πρίων φοιτητών. Όλοι αυτοί επιθυμούσαν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους για να πολεμήσουν. Για να μπορούν καλύτερα να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στον αγώνα ήταν ανάγκη να εκπαιδευτούν, έστω και υποτυπωδώς. Ως πιο κατάλληλος χώρος για την εκπαίδευσή τους κρίθηκε το Μοναστήρι του Αγάθωνα. Επομένως παρατηρεί κανείς ότι το Μοναστήρι για άλλη μία φορά διαδραμάτισε κυρίαρχο ρόλο στους αγώνες των Ελλήνων και αυτή τη φορά σε ιερό αγώνα έξω από τα Ελλαδικά σύνορα. Η συγκεκριμένη συνεισφορά βέβαια της Μονής δεν είναι ευρέως γνωστή, γιατί η εκπαίδευση έπρεπε να κρατηθεί μυστική.

Στο βιβλίο «Σαράντα δημιουργικά χρόνια της Ιεράς Μονής Αγάθωνα Υπάτης (1952- 1992)» του Δαμασκηνού Ζαχαράκη ο τότε Ηγούμενος της Μονής, Γερμανός Δημάκος, παρουσιάζεται να λέει στο σημερινό Ηγούμενο Δαμασκηνό Ζαχαράκη για την εκπαίδευση των Κυπρίων φοιτητών τα εξής:

«Στις 20 Μαρτίου του 1964 ο Σεβασμιότατος κ. Δαμασκηνός μου πρότεινε να κάνουμε ένα ταξίδι εις τον Πλαταμώνα Λαρίσης. Εκεί μου ανακοίνωσε την επιθυμία της Ελληνικής Κυβερνήσεως να δοθεί ο χώρος της Μονής για την εκπαίδευση Κυπρίων Φοιτητών. Χωρίς την παραμικρή χρονοτριβή το αίτημα της Κυβερνήσεως είχε γίνει αποδεκτό.

Ήδη στις 23 Μαρτίου κατέφθασε στην Μονή η πρώτη αποστολή αποτελούμενη από 35 Φοιτητές διαφόρων Σχολών. Την όλη επιχείρηση την συνόδευε μεγάλη μυστικότητα.

Την επομένη μετά την εκπαίδευση, παραμονή της Εθνικής μας Εορτής, προσήλθαν εις το Μυστήριο της Ιεράς Εξομολογήσεως το πλείστον των Φοιτητών προκειμένου την επομένη να κοινωνήσουν των Αχράντων Μυστηρίων...

Στις 28 Μαρτίου κατόπιν τελετής απεχώρησεν η πρώτη αποστολή δια να αντικατασταθεί από 73 Φοιτητές της δευτέρας αποστολής.

Την 31^η Μαρτίου, 9^ης επετείου από την έναρξη του Κυπριακού αγώνος, μετά την Θεία Λειτουργία των Προηγιασμένων Δώρων, εψάλλει Δοξολογία και επιμνημόσυνος δέησις υπέρ των πεσόντων αγωνιστών της Κύπρου...

Ακολούθησε και τρίτη σειρά από 63 Φοιτητές και ενός Διακόνου, του π. Γρηγορίου Παπαγεωργίου.

Την 10^η Απριλίου προσήλθε η 4^η σειρά αποτελούμενη από 29 Φοιτητές και τέλος την 26^η η 5^η και τελευταία αποτελούμενη από 55 Φοιτητές. Στον αριθμό αυτό πρέπει να προστεθούν και άλλοι 10 που εξεπαιδεύθησαν στους όλμους.

Την 4^η Μαΐου πανηγυρικά εορτάσαμε το Πάσχα και την επομένη όλοι ανεχώρησαν κατόπιν σχετικής Διαταγής του Γ.Ε.Σ.

Δια την διατροφή των εκπαιδευομένων Φοιτητών η Μονή κατά καιρούς προσέφερε χρήματα και τρόφιμα όπως προκύπτει από τον παρακάτω πίνακα.

Τρόφιμα:

1990 κιλά άλευρα

165 κιλά τυρί

105 κιλά λίπος Φυτίνη

105 κιλά βούτυρον

150 κιλά φασόλια ».

ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΟΙΤΗΣ.

Ο ακάματος νους του τότε Ηγούμενου Γερμανού Δημάκου αλλά και το προοδευτικό του πνεύμα και η εργατικότητα του έδωσαν νέα πνοή στη Μονή, αλλά και σε ολόκληρη την περιοχή. Αφού δημιούργησε Φυτώριο, Γεωργική Σχολή, Σχολή Δασικής Εκπαίδευσης και Εκτροφεία Ευγενών Ζώων και Παραδείσιων Πτηνών, συνέλαβε την ιδέα της ίδρυσης στη Μονή ενός Μουσείου Φυσικής Ιστορίας της Οίτης. Πραγματικά, το βουνό της Οίτης ενδεικνυόταν για μία τέτοια προσπάθεια, αφού ήδη ένα μέρος του είχε κηρυχθεί ως Εθνικός Δρυμός.

A. ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΙΤΗΣ.

Όπως αναφέρεται και στο ειδικό έντυπο της Νομαρχίας και του Δασαρχείου Φθιώτιδας «ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΟΙΤΗΣ», στο Νομό Φθιώτιδας και σε απόσταση 60 χιλιομέτρων περίπου νοτιοδυτικά της Λαμίας βρίσκεται ο ορεινός όγκος της Οίτης. Ένα μεγάλο μέρος της περιοχής αυτής, της οποίας το ιδιαίτερο επιστημονικό, αισθητικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον είναι γνωστό όχι μόνο στον τόπο μας, αλλά και διεθνώς, κηρύχθηκε ως Εθνικός Δρυμός από το 1966 με σκοπό την προστασία και διατήρηση της χλωρίδας, της πανίδας και των ιδιαίτερων γεωμορφολογικών και άλλων χαρακτηριστικών της, που αποτελούν σημαντικά στοιχεία της φυσικής κληρονομιάς της χώρας μας.

Η συνολική έκταση του Εθνικού Δρυμού Οίτης ανέρχεται σε 70.350 στρέμματα, βρίσκεται στο βόρειο μέρος της Οίτης και χαρακτηρίζεται από έντονα ορεινή μορφολογία με ποικιλία τοπογραφικής διαμόρφωσης και υψόμετρα που αρχίζουν από 400 μέτρα περίπου και φτάνουν στα 2.116 μέτρα στην κορυφή Γρεβενό.

Διασχίζεται από βαθιές χαράδρες και περιλαμβάνει ακόμα ένα μεγάλο οροπέδιο σε υψόμετρο 2.000 μέτρα καθώς και μερικές γυμνές κορυφές μέχρι τα 2.116 μέτρα όπως επίσης και απόκρημνες δασωμένες πλαγιές με φαράγγια που βλέπουν βόρεια την κοιλάδα του Σπερχειού.

Ο πυρήνας του Εθνικού Δρυμού Οίτης περιλαμβάνει τους πιο όμορφους και αντιπροσωπευτικούς βιότοπους της Οίτης. Εκτεταμένες ανοιχτές τοποθεσίες της Κεφαλληνιακής ελάτης (ABIES CEPHALONIKA) που εναλλάσσονται με λιβάδια, γυμνά υψώματα και πολύ εντυπωσιακά φαράγγια. Άφθονα νερά όλο το χρόνο πηγάζουν από πολλές πηγές και κυκλοφορούν παντού σε ρυάκια. Επίσης, έχουν εντοπιστεί στο Δρυμό 156 είδη μικρών και μεγάλων πτηνών.

Για την παρουσίαση όλων των στοιχείων του Εθνικού Δρυμού Οίτης ιδρύθηκε το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Οίτης.

B. ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΟΙΤΗΣ.

Η προσπάθεια δημιουργίας Μουσείων Εθνικών Δρυμών στην Ελλάδα ξεκίνησε από το Υπουργείο Γεωργίας (Διεύθυνση Δασών) από το 1985. Έτσι αποφασίστηκε να δημιουργηθούν συνολικά δέκα Μουσεία,

δηλαδή όσοι είναι και οι Εθνικοί μας Δρυμοί.

Η Διεύθυνση Δασών Φθιώτιδας αποφασισμένη να υλοποιήσει την απόφαση αυτή της Πολιτείας, άρχισε από τα μέσα του 1985 τις εργασίες δημιουργίας Μουσείου Φυσικής Ιστορίας της Οίτης στους πρόποδες του ομώνυμου όρους και μέσα στο χώρο του Εκτροφείου της Ιεράς Μονής Αγάθωνος, που απέχει από τον Εθνικό Δρυμό 20 χιλιόμετρα περίπου. Η συνδρομή του Ηγουμενίου και των μοναχών στην ίδρυση του Μουσείου ήταν ανυπολόγιστη.

Το Μουσείο Φυσικής ιστορίας της Οίτης είναι ένα διώροφο κτίριο, εμπλουτισμένο με τη χλωρίδα και την πανίδα της Οίτης και παρέχει πληροφορίες που έχουν σχέση με τη Γεωλογία, την Παλαιοντολογία, την Κλιματολογία, την Εδαφολογία και την Οικολογία της περιοχής του Εθνικού Δρυμού Οίτης. Επίσης, στον ίδιο χώρο λειτουργεί και Μουσείο Εκτροφείου Θηραμάτων της Ιεράς Μονής Αγάθωνος.

Στόχος του Μουσείου στο σύνολό του είναι να εμπνεύσει στον επισκέπτη τον σεβασμό και την αγάπη για τη φύση και να του εμφυσήσει την ιδέα της αλληλεξάρτησης και της ενότητας όλων των στοιχείων της, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη μιας πιο ολοκληρωμένης και δημιουργικής σχέσης του ανθρώπου με τη φύση γενικότερα.

Γ. ΟΙ ΧΩΡΟΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΟΙΤΗΣ.

Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Οίτης συγκροτείται από τους παρακάτω τέσσερις χώρους:

1. Βοτανικός κήπος της Οίτης.
2. Μουσείο Εθνικού Δρυμού Οίτης.
3. Μουσείο ορνιθόμορφων πουλιών και Εκτροφείου θηραμάτων Ιεράς Μονής Αγάθωνος.
4. Μουσείο ορνιθόμορφων πουλιών.

Δ. ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ ΤΗΣ ΟΙΤΗΣ.

Αντιπροσωπευτικός αριθμός φυτικών ειδών από την πλούσια σε φυτικά είδη χλωρίδα της Οίτης που υπερβαίνει τα 600 είδη, μεταφέρθηκε και φυτεύτηκε στον περίβολο του Μουσείου.

Στα φυτά του βοτανικού κήπου της Οίτης συμπεριλαμβάνονται:

- α) Είδη ενδημικά της Κεντρικής και Νότιας Ελλάδας.
- β) Είδη που προστατεύονται.
- γ) Είδη σπάνια.
- δ) Είδη που οι πληθυσμοί τους παλαιότερα είχαν λιγοστέψει και άρχισαν ν' αυξάνουν με την ίδρυση του Εθνικού Δρυμού Οίτης.

Ε. ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ.

Στόχος του εκθεσιακού αυτού χώρου είναι:

- α) Να αποκομίσει ο επισκέπτης μία ολοκληρωμένη εικόνα για την προσπάθεια διατήρησης της φυσικής κληρονομιάς και να κατανοήσει το

νόημα μιας τέτοιας προσπάθειας.

β) Να του δοθεί η ευκαιρία να αναπτύξει το ενδιαφέρον του, το σεβασμό και την αγάπη του για τη φύση.

Αποτελείται από **τρία μέρη**:

- 1) Το Γενικό,
- 2) Το Ειδικό και
- 3) Το Εργαστήριο - Βιβλιοθήκη.

1. Γενικό μέρος

Στο γενικό μέρος παρουσιάζονται γενικές πληροφορίες και στοιχεία που αφορούν το ζήτημα της διατήρησης και προστασίας της φυσικής κληρονομιάς τόσο σε Παγκόσμιο επίπεδο, όσο και στο συνολικό Ελλαδικό χώρο. Επομένως, το κοινό που επισκέπτεται το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Οίτης θα γνωρίσει ότι:

α) Τα ζητήματα του περιβάλλοντος απασχολούν σε Παγκόσμια κλίμακα την ανθρωπότητα.

β) Τις Παγκόσμιες, καθώς και τις Ελληνικές προσπάθειες που καταβάλλονται για τη διάσωση των διαφόρων ειδών φυτών και ζώων και των βιοτόπων γενικότερα.

2. Ειδικό μέρος

Το μέρος αυτό αφορά τον Εθνικό Δρυμό Οίτης. Σ' αυτό παρέχονται πληροφορίες σχετικά με το κλίμα, το έδαφος, τη Γεωλογία, τη βλάστηση, τη χλωρίδα, την πανίδα και γενικά την οικολογία του Εθνικού Δρυμού Οίτης. Στο ειδικό μέρος θαυμάζει κανείς τα ωραία ταξινομημένα ζώα, τα πουλιά, τα ερπετά και τα έντομα, τα οποία είναι χωρισμένα σε επιβλαβή και ωφέλιμα, τα γεωλογικά πετρώματα και τα φυτά του Εθνικού Δρυμού Οίτης. Για παράδειγμα υπάρχουν ταριχευμένα: λύκοι, τσακάλια, αλεπούδες, κουνάβια, βίδρες, αγριόγατοι, σκαντζόχοιροι, ασβοί, λαγοί, αετοί, γεράκια, παγώνια, πέρδικες, φίδια πολλών ειδών, όπως οχιές, δεντρογαλιές και αστρίτες, χελώνες, πεταλούδες, κολεόπτερα και υμενόπτερα. Επίσης, υπάρχουν φύλλα και αποξηραμένοι καρποί από πολλά ελληνικά δασικά φυτά.

Με τη μελέτη των επιστημονικών πληροφοριών και δεδομένων, αλλά και την προβολή στοιχείων από την λαϊκή μας παράδοση, το κοινό γνωρίζει τον Εθνικό Δρυμό Οίτης και μαθαίνει τα χαρακτηριστικά του και τις ιδιομορφίες του, ενώ παράλληλα τονώνεται και το ενδιαφέρον του για μια επιτόπου επίσκεψη στον Εθνικό Δρυμό Οίτης, με σκοπό τη μελέτη, την έρευνα και τη δράση.

3. Το Εργαστήριο - Βιβλιοθήκη

Το μικρό Εργαστήριο που βρίσκεται στο χώρο του Μουσείου του Εθνικού Δρυμού της Οίτης προσφέρει σημαντική βοήθεια στον τομέα της έρευνας και στον συνεχή εμπλουτισμό του Μουσείου, ενώ παράλληλα αποτελεί κίνητρο προσέλευσης Ελλήνων και ξένων ερευνητών και βοηθά πολλούς φοιτητές για την πραγματοποίηση, για παράδειγμα, εργασιών διδακτορικών διατριβών.

Η βιβλιοθήκη είναι κατάλληλα εμπλουτισμένη και βοηθά τον ενδιαφερόμενο να πάρει περισσότερες πληροφορίες τόσο για ζητήματα του Εθνικού Δρυμού της Οίτης, όσο και για βασικά θέματα Γεωλογίας,

ΣΤ. ΜΟΥΣΕΙΟ ΟΡΝΙΘΟΜΟΡΦΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΤΡΟΦΕΙΟΥ ΘΗΡΑΜΑΤΩΝ Ι. Μ. ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Επειδή το Εκτροφείο Θηραμάτων της Ιεράς Μονής Αγάθωνος, που ιδρύθηκε από τη Δασική Υπηρεσία το 1956, βρίσκεται στους πρόποδες της Οίτης και μέσα στο χώρο του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας της Οίτης, κρίθηκε αναγκαίο να δημιουργηθεί γι' αυτό ένα μικρό Μουσείο στο οποίο δίνονται πληροφορίες σχετικές με το Εκτροφείο.

Στο συγκεκριμένο χώρο ο επισκέπτης πληροφορείται για τη δραστηριότητα του Εκτροφείου, τα εκτρεφόμενα πτερωτά της τάξης των ορνιθόμορφων, με τις τροφικές ή άλλες απαιτήσεις τους, καθώς και τον τρόπο διάθεσής τους. Μπορεί να μάθει για την εξέλιξη του κυνηγιού κατά το πέρασμα του χρόνου και τις προσπάθειες του Ελληνικού Κράτους για έλεγχο της θήρας και προστασία των θηρευόμενων ειδών, για τα Εκτροφεία και τα καταφύγια θηραμάτων και για τις Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές. Μπορεί να μάθει για το σκελετό του πρώτου πουλιού (Αρχαιοπτέρυγα) και να πάρει πληροφορίες για το πουλί «Οαζίν» της Νότιας Αμερικής, το μόνο στον κόσμο που παρουσιάζει ομοιότητα με την Αρχαιοπτέρυγα. Παράλληλα, μπορεί να διαβάσει κείμενα για σχετικούς μύθους, για την καταγωγή, την εξάπλωση των δυο δημοφιλών ειδών, του Φασιανού του Κολχικού (πρώτοι τον έφεραν στην Ελλάδα οι Αργοναύτες) και του Παγωνιού και είναι δυνατό να αποκομίσει στοιχεία που αφορούν δημιουργίες του ανθρώπου που είχαν ως πηγή εμπνεύσεως τα παρουσιαζόμενα ζώα.

Ζ. ΜΟΥΣΕΙΟ ΟΡΝΙΘΟΜΟΡΦΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ.

Στο χώρο αυτό ο επισκέπτης θα πληροφορηθεί για την καταγωγή και την εξέλιξη των πουλιών από τον Παλαιοζωικό αιώνα μέχρι σήμερα. Μπορεί να θαυμάσει τον σκελετό του πρώτου πουλιού Αρχαιοπτέρυγα (ARCHAEOPTERYX LITHOGRAPHIA) και να συλλέξει πληροφορίες για το πουλί Οαζίν της Νότιας Αμερικής, το μόνο στον κόσμο που παρουσιάζει ομοιότητα με την Αρχαιοπτέρυγα.

Σε Παγκόσμιους χάρτες θα γνωρίσει την περιοχή καταγωγής και την σημερινή εξάπλωση του Φασιανού του Κολχικού, καθώς και τις περιοχές καταγωγής των πιο γνωστών ορνιθόμορφων ειδών, ενώ σε χάρτη του Ελλαδικού χώρου θα γνωρίσει τις περιοχές παρουσίας των ορνιθόμορφων ειδών που ανήκουν στην Ελληνική Ορνιθοπανίδα.

Τέλος είναι δυνατό να θαυμάσει πάρα πολλά από τα ωραιότερα πουλιά της τάξης των ορνιθόμορφων, τη συστηματική κατάταξή τους σε 6 βασικές οικογένειες που κάθε μια αντιπροσωπεύεται στο Μουσείο από τα κυριότερα γένη.

Η. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ.

Οι ώρες που δέχεται το Μουσείο τους επισκέπτες του είναι από τις 10 π.μ. μέχρι τις 5 μ.μ., δηλαδή 7 ώρες την ημέρα και ένας έμπειρος υπάλληλος προσφέρει τις υπηρεσίες του ως ξεναγός.

Θ. ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΤΕ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ, ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΔΗΜΑΚΟΥ, ΓΙΑ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Δίκαια και επάξια επιβραβεύθηκε στις 12.6.1988 ο τότε Ηγούμενος της Μονής, Γερμανός Δημάκος, με τιμητικό δίπλωμα και μετάλλιο από την πολιτεία από τον τότε υφυπουργό Γεωργίας, για τις πολύτιμες υπηρεσίες που πρόσφερε για μία πεντηκονταετία στο Μοναστήρι και κυρίως για την ίδρυση του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας της Οίτης. Η πράξη αυτή αποτελεί αναγνώριση του σημαντικού ρόλου που διαδραμάτισε ο Γερμανός σ' όλους τους τομείς του κοινωνικού βίου.

Άλλες **αμοιβές και βραβεία** της πολιτείας προς τον Ηγούμενο Γερμανό είναι οι ακόλουθες:

- 1) Ευαρέσκεια της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος αριθ. 2734, 2735/23.11.1951.
- 2) Βασιλικόν Βραβείον Γ' τάξεως 14199/27.9.1956.
- 3) Βραβείον Βασιλικού Ινστιτούτου Γεωργικών σπουδών 482/27.9.56.
- 4) Μετάλλιον Γεωργικής αξίας Β. Γεωργίου Β' 37484/2.4.1958.
- 5) Σώματος Ελλήνων Προσκόπων Φθιώτιδος 278/8.12.1977
- 6) Βραβείον του Υπουργείου Γεωργίας για τη συμβολή του στην προ-στασία των δασών Απρίλιος 1988.
- 7) Τρία μετάλλια της Εθνικής Αντίστασης 1940 -1944.

ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ.

Αμέτρητα έχουν γραφεί για το Μοναστήρι του Αγάθωνα στον Τύπο, ιδιαίτερα όταν Ηγούμενος της Μονής έγινε ο Γερμανός Δημάκος. Ενδεικτικά μόνο μπορούμε να αναφέρουμε κάποια άρθρα. Για παράδειγμα, η εφημερίδα «Μακεδονία» της Θεσσαλονίκης στις 15-7-1952 έγραψε: «...Μέσα στη σημερινή εξαθλίωση και τα μίση πού σπαράσσουν την ανθρωπότητα, κάπου συναντά κανείς ένα απάνεμο λιμάνι όπου γλυκοφέγγει το φως της αγάπης και της χαράς. Όποιος για πρώτη φορά επισκέπτεται το Μοναστήρι του Αγάθωνος αισθάνεται μία ζωογόνο πνοή να πλημμυρίζει και να αγκαλιάζει όλη την ύπαρξή του ...».

Επίσης, το περιοδικό «Αγροτική Σάλπιγξ» στις 13-4-1953 έγραψε: «...Ο ρόλος και η αποστολή των Μονών δεν χάνουν ποτέ τη σημασία και την επικαιρότητά τους. Την ωραία αυτή απόδειξη την δίδει ολοζώντανη το Μοναστήρι του Αγάθωνος...Στην ψυχική άνθιση του ανθρώπου βρίσκεται η ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο...».

Η εφημερίδα «Πρόοδος» της Λαμίας στις 16-9-1955 έγραψε:

«...Πολύ λίγα είναι στην Ελλάδα ασφαλώς τα Μοναστήρια που άρχισαν να προσαρμόζονται στις νέες εκπολιτιστικές συνθήκες... Αφού επί αιώνες χρησίμεψαν για καταφύγια της Ελληνικής γλώσσας, της θρησκείας μας, της εθνικής παιδείας μας, έγιναν κρησφύγετα αγωνιστών της Ελευθερίας, διαφύλαξαν θησαυρούς του πνευματικού πολιτισμού της αρχαιότητας, του Βυζαντίου, ήλθε τώρα η εποχή και δια άλλου είδους προσφοράς. Αυτό το άλλο το βλέπει κανείς στο Μοναστήρι του Αγάθωνος. Είναι ένα Μοναστήρι που αποδόθηκε σε ένα ευγενικό, πρακτικό, μορφωτικό αγώνα αξίου μεγάλου θαυμασμού και επαίνου...».

Το περιοδικό «Ρουμελιώτικη Τέχνη» στις 10-11-1961 έγραψε: «...Σήμερα το Μοναστήρι του Αγάθωνος διέρχεται μία περίοδο αναδημιουργίας... Με μία λέξη το Μοναστήρι του Αγάθωνος είναι ένα λαμπρό μνημείο μέσα στη Ρούμελη...».

Η εφημερίδα «Ταχυδρόμος» στις 4-5-1975 έγραψε: «...τίποτε πια δεν απόμεινε από το ερειπωμένο παλιό Μοναστήρι που ξέραμε, εκτός από τον Ναόν και το πανύψηλο καμπαναριό του... Σήμερα έχουν οικοδομηθεί σύγχρονες πτέρυγες και κτιριακά συγκροτήματα, δεκάδες κελιών, σαλόνια, μουσεία, ξενώνες, σιντριβάνια, πάρκα, πλατείες, κιόσκια, βρύσες, ένας θαυμαστός κόσμος αισθητικών απολαύσεων και θρησκευτικής κατανύξεως....».

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ.

Το Μοναστήρι διαθέτει μία πολύ αξιόλογη βιβλιοθήκη, παρόλο που είχε υποστεί πολλές καταστροφές, όπως συνέβη με την πυρπόληση της Μονής από τους Τούρκους αλλά και τις λεηλασίες και τις κλοπές τα επόμενα χρόνια. Παρ' όλα αυτά, η βιβλιοθήκη του Μοναστηριού είναι μοναδική στο Νομό Φθιώτιδας. Τα βιβλία που περιέχει μπορούν να ταξινομηθούν στις **ακόλουθες κατηγορίες**:

- 1)Ερμηνευτικά Παλαιάς Διαθήκης.
- 2)Ερμηνευτικά Καινής Διαθήκης.
- 3)Ερμηνευτικά Διάφορα.
- 4)Δογματικά, Θεολογικά, Απολογητικά.
- 5)Ποιμαντικά θέματα.
- 6)Αντιαιρετικά.
- 7)Επιστημονικά, Φιλοσοφικά, Αρχαιολογικά.
- 8)Κοινωνικά, Διδακτικά θέματα.
- 9)Λειτουργικά θέματα, ερμηνεία Μυστηρίων.
- 10) Εκκλησιαστικά Ιστορικά, Εκκλησιαστικές Προσωπικότητες.
- 11)Γραμματικές, Λεξικά, μέθοδοι ξένων γλωσσών.
- 12)Δασικά, Γεωργικά, Κτηνοτροφικά, Κυνηγετικά.
- 13)Πολιτική Ιστορία.
- 14)Εκκλησιαστικά Διοικητικά, Ημερολογιακά.
- 15)Νομική Πολιτείας.
- 16)Νομική Εκκλησίας.
- 17)Ιατρικά.
- 18)Λογοτεχνικά.
- 19)Διάφορα.
- 20)Εκπαιδευτικά – Παιδεία.

- 21)Λειτουργικά βιβλία εύχρηστα.
- 22)Διάφορα θρησκευτικά περιοδικά σε τόμους.
- 23)Εγκυκλοπαίδεια.
- 24)Ομιλίες και Λόγοι θρησκευτικού περιεχομένου.
- 25)Ειδικές εκδόσεις, επετηρίδες.
- 26)Πατρολογικά – Ασκητικά.
- 27)Λειτουργικά βιβλία.
- 28)Βίοι Αγίων – Συναξάρια.
- 29)Ναοί, Μοναί, Προσκυνήματα.
- 30)Περί μοναχισμού.
- 31)Μοναχικά βιβλία.

Όπως αναφέρονται στο βιβλίο του Ζάχου Ν. Ξηροτύρη «Η Μονή Αγάθωνος και ο Ηγούμενος Γερμανός Δημάκος», στις σελίδες 117-124, τα βιβλία που αποτελούν αληθινό θησαυρό για το Νομό Φθιώτιδας είναι τα εξής:

- «Χριστιανική Γραμματολογία» περίοδος α' του Δέρβου.
- «Χριστιανική Γραμματολογία» περίοδος β' του ίδιου.
- «Χριστιανική Γραμματολογία» περίοδος α' του ίδιου, χρυσόδετο.
- «Χριστιανική Γραμματολογία» περίοδος β', του ίδιου, χρυσόδετο.
- «Εγχειρίδιον Χριστιανικής Αρχαιολογίας» του ίδιου, άδετο.
- «Δογματική» του Ζήκου Ρώση, χρυσόδετο.
- «Δογματική» τόμος α' του ίδιου, άδετο.
- «Σύστημα Δογματικής» του ίδιου.
- «Συμβολική Ορθόδ. Εκκλησίας» του ίδιου, τόμος α', χρυσόδετο.
- «Συμβολική Ορθόδ. Εκκλησίας» του ίδιου τόμος β', χρυσόδετο.
- «Συμβολική» του ίδιου, άδετο.
- «Πρακτική Θεολογία» του ίδιου, άδετο.
- «Υπόμνημα εις το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον» του Εμμ. Ζολώτα, άδετο.
- «Υπόμνημα εις την προς Γαλάτας επιστολήν» του ίδιου, άδετο.
- «Υπόμνημα εις την προς Κορινθίους α' επιστολήν».
- «Υπόμνημα εις την προς Κορινθίους β' επιστολήν».
- «Δογματική» του Ανδρούτσου, άδετο.
- «Δογματική Ανατολικών Εκκλησιών» του ίδιου, χρυσόδετο.
- «Δογματική Θεολογία» του Αντωνίου.
- «Νέα Απολογητική» του Σακελλαρίου, άδετο.
- «Ποινικός νόμος» Δυοβουνιώτου, χρυσόδετο.
- «Ελληνικός Κώδιξ» του ίδιου, χρυσόδετο.
- «Πολιτική Δικονομία» του ίδιου, χρυσόδετο.
- «Διοικητική εκτέλεσις» του ίδιου, χρυσόδετο.
- «Αστικός Νόμος» του ίδιου, χρυσόδετο.
- «Η Ορθόδοξος Εκκλησία» του Ν. Αμβράζη, χρυσόδετο.
- «Πρόχειρος Ιατρική» του Καλιβωκά, χρυσόδετο.
- «Ομιλίες θρησκευτικάί» του Ιγν. Μοσχάκη, χρυσόδετο.
- «Εγκύκλιος της Ιεράς Συνόδου» Γιαννακοπούλου, χρυσόδετο.
- «Συνέχεια Εγκυκλίων» Ι. Συνόδου.
- «Φθιώτις» Βουρτσέλα, χρυσόδετο.
- «Φθιώτις» Βουρτσέλα, άδετο.
- «Λόγοι πιστού» του Α. Κυριακού, χρυσόδετο.
- «Επιστολαί περί των καθηκόντων της ιερωσύνης» του Στούρτσα.

- «Ερμηνεία εις τα 4 Ευαγγέλια» του Β. Γεωργιάδου.
- «Καινή Διαθήκη» σε μετάφραση.
- «Τα κατά της Κωνσταντινουπολεως» του S. Miller.
- «Κανονικόν Παλαιόν» του Νεοφύτου.
- «Ο Νέος Παράδεισος» του Αγαπίου του Κρητός.
- «Διδαχαί Μηνιάτου».
- «Πραγματεΐαι Χριστιανισμού» του Νικολοπούλου.
- «Θησαυρός Δαμασκηνού».
- «Ιεροί Κανόνες» Β. Αλιβιζάτου.
- «Θεολογικά».
- «Εκκλησιαστικά και Εκπαιδευτικά» Π. Κλάδου, άδετο.
- «Εκκλησιαστικά και Εκπαιδευτικά» του ίδιου.
- «Νέοι Ελληνομνήμονες» άδετο (περιοδικό).
- «Ο Μητροπολίτης Σμύρνης» άδετο.
- «Ιστορία Οθωμανικής Αυτοκρατορίας».
- «Λατινική Γραμματική» του Καστόρη.
- «Η Πρόοδος» Π. Σοφianoπούλου.
- «Τα Μοναστηριακά» του Μαμούκα.
- «Τα κατά την αναγέννησιν της Ελλάδος» του ίδιου, άδετο.
- «Ιστορία Φιλολογίας» του Τρεγδερού.
- «Εγκύκλιοι και οδηγίαι» (περιοδικό).
- «Συλλογή εγκυκλίων» του Δυοβουνιώτου, χρυσόδετο.
- «Συλλογή Νόμων» του Βελονάκη.
- «Νομοκανών» του Βαλσαμώνος.
- «Εκλόγιον» του Αγαπίου.
- «Νέον Λειμωνάριον» του Νοταρά.
- «Νέος θησαυρός».
- «Ιεροί Κανόνες» του Αλιβιζάτου.
- «Άγιος Πέτρος» του Παπαοικονόμου, άδετο.
- «Ελευθερία» του Κατσιγιαννοπούλου, άδετο.
- «Η Νέα Ελλάς» του Π. Κρίμμα, άδετο.
- «Θεολογία» (περιοδικόν) Ι. Συνόδου.
- «Κάτοπτρον Κοινωνίας» του Ι.Ν. Λεβαδέως, άδετο.
- «Συλλογή Νόμων Μέσης Εκπαιδεύσεως» του Σ. Δημητριάδου, άδετο.
- «Θρησκευτικά μελέται» του Λεβεντοπούλου, άδετο.
- «Κυριακοδρομίου» τόμος Γ' του Θ. Ζωγράφου, άδετο.
- «Αλέξανδρος Στούρζας» του Οικονόμου.
- «Θεολογικόν» του Βουλγάρεως, άδετο.
- «Παλαιολογία Πελοποννησιακά» του Λάμπρου, άδετο.
- «Σωζόμενα Εκκλησιαστικά Συγγράμματα» του Κωνσταντινίδου, άδετο.
- «Εικόνες Ελληνικών Δασών» του Σαμίου, άδετο.
- «Μελέται Χριστιανικά και Θρησκευτικά» του Χριστοπούλου, άδετο.
- «Θεσβολόγιον Δημοτικής Εκπαιδεύσεως» του Βενθούλη, άδετο.
- «Θεοφράστου Χαρακτήρες» του Σιγούρη, άδετο.
- «Επιστολαί Ιερών Ακολουθιών» του Τσαγκάρη, άδετο.
- «Αλήθειαι Οικουμενικής Εκκλησίας» του Βαλλιάνου, άδετο.
- «Ιστορία Σταυρώσεως και Αναστάσεως», άδετο.
- «Ευρετήριον Ελληνικής Νομοθεσίας» του Γεωργαντοπούλου, άδετο.
- «Καινή Διδαχή» (περιοδικό).
- «Ανωτέρα και Μέση Εκπαιδευσις» του Σ. Παρίσση, άδετο.

- «Ο Δεκάλογος» του Ιγν. Μοσχάκη, άδετο.
- «Συλλογή Νόμων περί συντάξεων» (περιοδικό).
- «Ιστορία Γορτυνίας».
- «Ανατροπή θρησκείας Εβραίων» του Ραβ. Σαμουήλ, άδετο.
- «Περί προορισμού» του Πολ. Ζάχου, άδετο.
- «Η Νήσος Σκιάθος» του Ευαγγελίδου, άδετο.
- «Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη» τόμοι α', β', γ', δ' του Σάθα, άδετο.
- «Γρατιανός Ζώρξης» του Ρωμανού, άδετο.
- «Ιστορία ιερών μονών» του Αλβανάκη, άδετο.
- «Ακολουθία και βίος Αθανασίου», Μετάφραση, άδετο.
- «Παλμοί της Κύπρου» του Βολονάκη, άδετο.
- «Βίοι παράλληλοι» του Γούδα, άδετο.
- «Διεθνής Κώδιξ» άδετο
- «Πρακτική Μηχανική» άδετο.
- «Χωρογραφικός πίναξ».
- «Αποτελέσματα Ευρωπαϊκού πολέμου» του Κατσιγιαννοπούλου, άδετο.
- «Ελληνικά ανέκδοτα» άδετο.
- «Ηράκλειος» άδετο.
- «Περί της αποκαλύψεως του Θεού» άδετο.
- «Η ομολογία» του Ομογελά, άδετο.
- «Βίοι επιφανών ανδρών», άδετο.
- «Θρησκεία Αιγυπτίων» άδετο.
- «Προβλήματα του κακού και του καλού» του Νικοκάβουρα, άδετο.
- «Η επιστήμη Ιεράς Ιστορίας» άδετο.
- «Οδηγός Αθηνών» άδετο.
- «Βίοι αγίων Αυγούστου» άδετο.
- «Ιστορία Φιλοσοφίας» του Βασαραβά, άδετο.
- «Τα Νεοελληνικά» του Πολυζωίδου, άδετο.
- «Καινή Διαθήκη».
- «Τα Αμφιλόχεια» του Φωτίου.
- «Η παλαιά Διαθήκη» Μετάφραση των 70.
- «Η Καινή Διαθήκη».
- «Κυριακοδρόμιον νικηφόρου».
- «Πηδάλιον».
- «Ετυμολογικόν».
- «Περί Ιουστίνου».
- «Σάβανα Χριστού» του Ευστρατιάδου, άδετο.
- «Σωτήρ» (περιοδικό).
- «Εξήγησις Ιερού Ευαγγελίου» του Μ. Γαλανού, άδετο.
- «Βίοι των Αγίων» του Μ. Γαλανού, άδετο.
- «Ομιλίες» άδετο.
- «Επισκοπή Πλαταμώνος» άδετο.
- «Η δίκη του Ιησού» του Τραπεζουντίου, άδετο.
- «Ποιημάτων» του Καλογερά, άδετο.
- «Συλλογή Νόμων και διαταγμάτων», άδετο.
- «Εκκλησιαστικό ν Δίκαιον» του Θεοφανοπούλου, άδετο.
- «Αιμίλιος ή περί αγωγής» Καβαλιεράτου, άδετο.
- «Περί Φιλοσοφίας» άδετο.
- «Λόγοι απολογητικοί», άδετο.
- «Επιστολαί αγίου Ιγνατίου» άδετο.

- «Μελέται και Ομιλίας» του Π. Δουληγέρη, άδετο.
- «Η κατάσταση εν τω αγίω Όρει» άδετο.
- «Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον» άδετο.
- «Ηθικά Νικομάχεια» του Αριστοτέλους, άδετο.
- «Ιστορία Ελληνοτουρκικού πολέμου» άδετο.
- «Ιερών λοιμοκαθαρτήριον» άδετο.
- «Ο Άθως και η Χαλκιδική», άδετο.
- «Ο Δεκάλογος» άδετο.
- «Κλείς Διεθνούς γλώσσης» άδετο.
- «Αι πεπιοθήσεις εξόχων ανδρών» άδετο.
- «Κήπος χαρίτων» του Κ. Δαπόντε, άδετο.
- «Στοχασμοί περί διαφόρων αντικειμένων» (περιοδικό), άδετο.
- «Αγιορειτική Βιβλιοθήκη» (περιοδικό), άδετο.
- «Ακολουθία και Βίος» Αθανασίου του εν Μετεώρω, άδετο.
- «Τα όρια του ανθρωπίνου πνεύματος» άδετο.
- «Εκκλησιαστικός Κήρυξ» (περιοδικό), άδετο.
- «Πατρολογία» (περιοδικό), άδετο.
- «Συναγωγή Ευεργετινού» άδετο.
- «Ιωάννης ο Πρόδρομος» άδετο.
- «Χρυσοπηγή» Ιωάννου του Χρυσοστόμου.
- «Ερμηνεία Δαυίδ» του Ζιγαδινού.
- «Ιωάννης ο Δαμασκηνός».
- «Ερμηνεία εις τας πράξεις των αποστόλων».
- «Μηνολόγιον αρχαίον».

Παράλληλα, στη βιβλιοθήκη της Μονής σώθηκαν από την πυρκαγιά του 1822 και φυλάσσονται διάφορα Μηναία. Το σπουδαιότερο χρονολογείται από το 1551. Είναι ένας κώδικας με ξύλο κα δέρμα. Περιέχει λόγους απολογητικούς του από Ιουδαίων Απολογητού Αγίου Ιουστίνου, που ήταν μάρτυρας και φιλοσόφος. Στο δεύτερο φύλλο του, υπάρχει σημείωση με τη φράση: «του Μητροπολίτου Ζητουνίου (Λαμίας) Φιλοθέου και των Φίλων αυτού». Πραγματικά είναι προσφορά του Επισκόπου Ζητουνίου Φιλοθέου στη Μονή. Ο ίδιος Επίσκοπος είχε αφιερώσει στη Μονή Ιερά Άμφια, τα οποία η Μονή τα δώρισε στο Χριστιανικό Μουσείο των Αθηνών.

Επίσης υπάρχει και η μετά την απελευθέρωση στρογγυλή σφραγίδα του Μοναστηριού, του έτους 1834, της οποίας γίνεται και σήμερα χρήση. Απεικονίζει την Κοίμηση της Θεοτόκου και είναι η ακόλουθη:

Εκτός από αυτά σώζονται και πέντε Τουρκικά φερμάνια, το ένα με χρονολογία Τουρκική 1195, που στην Έλληνική είναι το έτος 1779, γραμ-

μένα με την παλιά Τουρκική γραφή, κράμα Περσικής και Αραβικής. Υπάρχει επιπλέον και μια επιστολή οπλαρχηγού, που απευθύνεται σε Τούρκο άρχοντα της περιοχής. Από αυτά τα φερμάνια κατορθώθηκε η ερμηνεία μόνον των δύο. Αναφέρονται σε αγοραπωλησία και σε τέλεση γάμου.

Συγκεκριμένα, **το πρώτο φερμάνι** αναφέρει:

Ονόματα πωλητών και ακολουθεί η σύμβασις αγοραπωλησίας.

Παναγιώτης υιός Ακσή, σβησμένο, Δημήτριος υιός Παπαγιώργη, Γιαννάκης υιός Σταύρου, Αλέξανδρος υιός Σουλτανίτσας, Μπογδάνου κόρη Ιέμη, Γεώργιος υιός Γιάκου, Γιάννης υιός Θεοδώρου, Γεώργιος υιός Ισβάρτη, Γεώργιος υιός Δικοδήμου, Αβίκο υιός Μπουμπέτ, Γιάννης υιός Σταύρου, Άνδο υιός Ιούνη, Γιάνο υιός Γλάβη, Γιάννης, Αργύρης υιός Γεραμοπούλου, Θανάσης υιός Λάκου, Παπαδήμου Ζέμη, Γιάννης υιός Βασίλη, Γιάννης υιός Τζίρη, Δανιήλ υιός Γλάβη, Νίκος υιός Καλαμά, Μαμαγιώργο Μοπούτο, Τριαντάφυλλο υιός Άνδρή, Γιάννης υιός Λούκου, Νίκος υιός Μουρογιάννη, Χρήστος υιός Μάντσου, Γιώργος υιός Μάντσου, Ανδρίτου υιός Μάντσου, Ανδρίτου υιός Μετζαλαστάνη, Ανάγνο υιός Μετζαλαστάνη, Μαμαχρήστο υιός Κεφάλα, Φράγκο Ντέφη, Γιουβάνη Παύλη, Θανάσης υιός Ματσίκο, Βασίλης υιός Γιάννη, Γιάκο υιός Μουρογιάννη, Νικόλο υιός Κατσομούρη, Γιάννης υιός Στάμου, Κώστα Ογλού.

Δια του παρόντος γίνεται φανερόν ότι: Κατά το υπολογιζόμενον τρέχον έτος του 1195, δυνάμει Αυτοκρατορικού Βερατίου (προνομίου) οι ως άνω αναφερόμενοι κάτοικοι του χωρίου Μουζουρβέ των Βασιλέων Γαρμέζ τεσσαράκοντα και εις, φόρου υποτελείς υπήκοοι Μουσουλμάνοι, επώλησαν οικεία βουλήσει εις αφιέρωσι, εις το Μοναστήριον Αγαντόνι (Αγάθωνος), έναντι 1750 γροσίων το δίκαιον κατοχής και υπό ιδιοκτησίαν αυτών μικρά και μεγάλα εις έκτασιν αγρούς, χωράφια, βοσκές, έρημα μέρη, θυμωνιές, αμπέλια, κήπους και δάση εκχωρήσαντες συνάμα με την πώλησιν εις αυτό και το δίκαιον της αγοράς γαιών.

Ούτω με την αγοράν δημοσίων (ξένων) γαιών το Μοναστήρι, κάτοχος γης, της οποίας συνωδά του μη αναγκαίου και σοβαρού κυρίου νόμου, ανάληψις μεταβιβάσεως του φόρου κατά την εκποίησην και εκ μέρους ημών ανοχήν της αγοράς και εκποίησησεως, με την πρόθεσιν δε να προσφέρει τα αναλογούντα κατ' αποκοπήν ισόρροπα έγγραφα εις χίλια δέκατα και με την καταβολήν αυτών εξασφαλίζον την κυριότητα των ειρημένων χωμάτων, δικαιούται την προφύλαξιν καί γεωργίαν (καλλιέργειαν) αυτών, δεδομένου ότι δεν υπάρχει εκ μέρους ημών και εκ μέρους άλλου, εις και μόνος άνθρωπός τις, με την κεφαλήν προς τα κάτω (άνευ αντιρρήσεως), παρεμβαίνων και κωλύων. Συνετάγη το έτος 1195.

Μεχμέτ Ιμπραήμ, Μεχμετ Αλή, Μεχμέτ Μουσταφά, Μεχμέτ Χάκκη, Μεχμέτ Σαχίν.

Το **δεύτερο φερμάνι** αναφέρεται σε τέλεση γάμου. Συγκεκριμένα γράφει:

Ιεροδικαστική πράξις αναφερομένη εις γάμον.

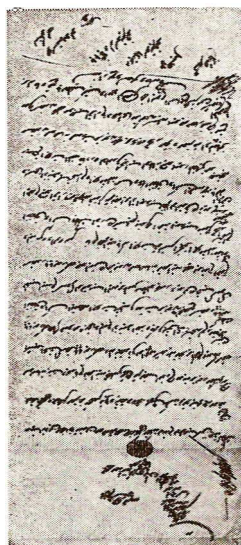
Εγκατεστημένη εις Μουσφουσούρ και εκ της θέσεως του Νομοδιδασκάλου, θνητού ιερέως της Θρησκείας των Μυρολατρών της Μεδινά (Μεδίνα) και γνωστή εις το παράρτημα των πολιτών (ληξιαρχείο), βεβαιωθείσης ούτω της ταυτότητος αυτής, η Σουλτάνα κόρη του Δήμου Χριστιανού του φαεινοτάτου Ιεροδικαστικού Συμβουλίου, προσέτι δε

συγκάτοικος του κυρίου προσώπου του παρόντος γεγραμμένου Παπαγεωργίου υιού του Νικολάου, εδήλωσε ενώπιον αυτού, ότι με την άδειαν της κηδεμόνος αυτής, τον νυμφεύεται υπό τον όρον όπως ο ειρημένος Παπαγεωργίου προσλάβει αυτήν, την άωρον και ανήλικον εις υπηρεσίαν είκοσι πέντε μηνών, εις ανταπόδοσιν ομοιότιμου αμοιβής, συνιοθρησμένης εις το προαναφερθέν χρονικόν διάστημα, δια συντήρησιν, διατροφήν και ένδυσιν και ότι η αγορά αύτη, απαιτείται εκ μέρους της.

Κατόπιν ερωτήσεως ο ειρημένος Παπαγεωργίου εδήλωσε: Προηγουμένως η κηδεμών και η Χριστιανή Μητέρα της παρέλαβε από εμέ έναντι ομοιότιμου αμοιβής, το ισότιμον κατ' εκτίμησιν μίσθωμα, δια διατροφήν και ένδυσιν κατά τον τρόπον εργασίας, ούτω καταθέσας και προσάξας την Ιεραν ρήτραν εκ της οποίας εμφανίζεται ότι αδεία του κηδεμόνος του, η πρόσληψις εις υπηρεσίαν ισοτιμος κατ' εκτίμησιν μισθώματος επραγματοποιήθη εις διατροφήν και ένδυσιν. Αναδεξαμένη δε το φόρεμα είναι ικανή να λάβη αμοιβήν από το κύριο όνομα; Εις απάντησιν δε ότι δεν είναι ικανή και με την διαμόρφωσιν αυτήν, η ειρημένη Σουλτάνα εις το γεγραμμένον αντίγραφον ενυπάρχον τεμάχιον λόγου, αναγνωρίζουσα εις ομολογίαν την διαδικασίαν υπεράνω πάσης απαγορεύσεως ό,τι συνέβη, εγράφη και επληρώθη κατ' αίτησιν.

Την σήμερον δεκάτην εβδόμην του ογδού Μεγάλου (σεβασμού) μηνός Σαμπάν του τετάρτου έτους της Τουρκικής κατοχής.

Μεχμέτ Οσμάν Αλη Χαλήλ, Δημήτρη Σανίφου, Παπαγιάννη υιός Σανίφου, Χριστοδούλου Λινκούλη.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Το Μουσείο της Μονής Αγάθωνος διέθετε κατά καιρούς πάρα πολύ σπάνια εκθέματα. Η συλλογή του αποτελούνταν από ιερά αντικείμενα της πίστης μας αλλά και από ιερά σύμβολα και κειμήλια του έθνους μας. Οι θησαυροί αυτοί δεν ήταν μόνο αντικείμενα του Μοναστηριού αλλά και άλλων Μονών, οι οποίες με το βασιλικό διάταγμα του βασιλιά Όθωνα της 25ης Νοεμβρίου του 1833 διαλύθηκαν και έδωσαν ό,τι πολύτιμο είχαν στη Μονή Αγάθωνος. Ωστόσο, και το Μοναστήρι του Αγάθωνα είχε πολλές

απώλειες από ληστείες και πυρκαγιές και έτσι τα πολύτιμα αντικείμενα μειώθηκαν δραματικά. Όσα απέμειναν οργανώθηκαν στο μουσείο. Τα κυριότερα είναι τα εξής:

1) Διάφορα **Λειτουργικά Σκεύη** σε μία μεγάλη ποικιλία, όπως Άγια Ποτήρια, Άγια Δισκάρια, Θυμιατά, καντήλια και κυρίως Ιερά Ευαγγέλια. Όλα επίχρυσα ή αργυρά του 17ου, 18ου και 19ου αιώνα. Μία πρόχειρη καταμέτρηση έδειξε πως υπάρχουν 13 Άγια Ποτήρια με Ισάριθμα Άγια Δισκάρια, 6 Ιερά Ευαγγέλια, 9 Άγιες Κανδύλες, 2 Αρτοφόρια και μεγάλος αριθμός Σταυρών.

Οι **Σταυροί** αποτελούν τα πιο αξιόλογα κειμήλια της Μονής, γιατί αποτελούν σπουδαία αριστουργήματα τέχνης. Είναι διαφορετικοί σε μέγεθος και με διαφορετική διακόσμηση, άλλοι με σκαλίσματα και πολύτιμους λίθους, άλλοι με αργυρές και άλλοι με επίχρυσες επενδύσεις. Ο πιο παλιός Σταυρός στο σκευοφυλάκιο είναι ένας ξυλόγλυπτος με αργυρεπίχρυση επένδυση και πολύτιμες πέτρες και γράφει επάνω του : «ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΑΓΑΘΩΝΗ/Σ/ 1154 Σ-Ν/Συνεσίου ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ». Ένας άλλος Σταυρός αναφέρει: «ΔΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ ΤΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΗΣ ΑΛΥΠΙΟΥ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΤΗ 1860». Από όλους τους Σταυρούς πάντως ξεχωρίζει ένας μεγάλος σταυρός που είναι τριπλός ξυλόγλυπτος χειροποίητος με αργυρή και επίχρυση επένδυση, σε τύπο λαβάρου, ο οποίος είναι δείγμα απaráμιλλης λαϊκής ξυλογλυπτικής με 30 διαφορετικές παραστάσεις, κυρίως από τη ζωή του Κυρίου και της Θεοτόκου.

Επίσης, στο Μουσείο της Μονής ξεχωρίζουν και τα **θυμιατά**. Το πιο αξιομνημόνευτο από αυτά είναι ένα μεγάλο το οποίο αναφέρει: «ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΘΥΜΙΑΤΗΡΙΟΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΤΗΣ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΑΓΑΘΩΝΗΣ Ο ΜΕΝ ΑΡΓΥΡΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΚΤΗΜΑ ΔΕ ΑΥΤΟΥ ΡΙΖΟΥ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΨΑΡΑ ΑΠΟ ΧΩΡΙΟΝ ΚΑΨΗ ΑΨΚΘ (=1729)». Το πάνω μέρος του σχηματίζει σχήμα Ναού με τρεις τρούλλους και έχει διάφορες σκαλιστές απεικονίσεις.

Στο σκευοφυλάκιο περίοπτη θέση κατέχουν και τα **Άγια Ποτήρια**. Σε ένα επίχρυσο Ποτήριο αναφέρεται: «ΕΤΟΥΤΟ ΤΟ ΠΟΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΖΗΣΙΜΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΧΑΗΔΩ 1660». Σε ένα άλλο επιχρυσωμένο Άγιο Ποτήριο μπορούμε να διαβάσουμε: «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΟΤΗΡΙΟΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΗΣ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΕ ΤΟΥ ΠΑΝΟΣΙΩΤΑΤΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝ ΑΥΤΟΥ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΑΔΕΡΦΟΙ 1852 Σεπτεμβρίου ιε».

Ταυτόχρονα, το θαυμασμό του επισκέπτη του Μουσείου της Μονής Αγάθωνος προκαλούν και τα **Ιερά Ευαγγέλια** που βρίσκονται εκεί. Ένα από αυτά είναι χαρτόδετο και διατηρείται σε καλή κατάσταση και είναι εκδόσεως του 1681. Σε ένα άλλο Ιερό Ευαγγέλιο αναφέρεται: «ΔΙ ΕΞΟΔΩΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΗΣ 1857 ΑΛΥΠΙΟΣ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ».

2) **Ιερές Εικόνες**. Οι υπάρχουσες Εικόνες, παλαιές και νεώτερες, ανέρχονται σε 150. Είναι έργα διάφορων ζωγράφων κυρίως του 16ου έως του 19ου αιώνα. Άλλες είναι βυζαντινά- μεταβυζαντινά έργα και άλλες ανήκουν στη λαϊκή αγιογραφία.

3) **Ιερά Άμφια**. Ένα μεγάλο πλήθος Ιερών Αμφίων με μεγάλη επιμέλεια είναι εκτεθειμένα σε μία αίθουσα του Μουσείου. Προκαλούν το

ενδιαφέρον καθώς πολλά είναι χρυσοκέντητα. Παράλληλα υπάρχουν και άλλα είδη που συμπληρώνουν τη δεσποτική ένδυση, όπως επιγονάτια και επιτραχήλια του 18^{ου} αιώνα. Αξιοπρόσεχτο είναι και ένα χρυσοκέντητο με τουρκική γραφή, που αναφέρει: «Άγιος, Άγιος..» και είναι ενδεικτικό για την αγάπη που έτρεφαν ακόμη και οι Τούρκοι για τη Μονή Αγάθωνος.

4) Εκείνο όμως που προκαλεί το ενδιαφέρον και ενδυναμώνει την πίστη των πιστών είναι το πλήθος των **Ιερών Λειψάνων** που υπάρχουν στη Μονή. Στο σκευοφυλάκιο υπάρχουν τεμάχια λειψάνων από: Ιερομάρτυρες, Μάρτυρες, Νεομάρτυρες, Οσίους, Ιεράρχες και Αγίες.

Συγκεκριμένα, υπάρχουν **λείψανα των:**

- Αγίου Αθανασίου Πατριάρχου Αλεξανδρείας.
- Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολύτριας.
- Αγίου Ανδρέου Κρήτης.
- Αγίου Αποστόλου του Νέου.
- Αγίου Αρέθα Μεγαλομάρτυρος.
- Αγίας Βαρβάρας Μεγαλομάρτυρος.
- Αγίου Γεδεών του εν Τυρνάβω.
- Αγίου Γερασίμου Κεφαλληνίας.
- Αγίου Γεωργίου του εξ Ιωαννίνων.
- Αγίου Γεωργίου του Κυπραίου.
- Αγίου Γεωργίου του εν Ραψάνη.
- Αγίου Γεωργίου του Τροπαιοφόρου.
- Αγίου Δαβίδ του εν Ευβοία.
- Αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτου.
- Αγίου Διονυσίου του εν Ολύμπω.
- Αγίου Ελευθερίου Ιερομάρτυρος.
- Αγίας Ευπραξίας της Οσίας.
- Αγίου Θεοδώρου Μυτιληναίου Νεομάρτυρος.
- Αγίου Θεοδώρου του Τύρωνος.
- Αγίου Θεωνά Οσίου Θεσσαλονίκης.
- Αγίου Ιακώβου του Πέρσου.
- Αγίου Ιγνατίου Μηθύμνης.
- Αγίου Ισιδώρου του Πηλουσιώτου.
- Αγίου Ιωάννου του Ελεήμονος.
- Αγίου Ιωάννου Μονεμβασίας.
- Αγίου Ιωάννου Νεοφύτου.
- Αγίου Κοσμά του Αναργύρου.
- Αγίου Κυρίκου του Νηπίου.
- Αγίων Μακκαβαίων.
- Αγίας Μαρίνης της Μεγαλομάρτυρος.
- Των Μαρτύρων που σφαγιάστηκαν στη Λαύρα του Αγίου Σάββα.
- Αγίου Μητροδώρου Μάρτυρος.
- Αγίου Μοδέστου.
- Αγίου Νεκταρίου του Πενταπόλεως.
- Οσίας Ξένης.
- Αγίας Ολυμπιάδος Οσίας.
- Αγίου Παΐσιου του Οσίου του Κεφαλλίνος.
- Αγίου Παντελεήμονος του Θαυματουργού.
- Αγίας Παρασκευής Οσιομάρτυρος.

- Αγίου Παρθενίου του Λαμψάκου.
- Αγίου Πολυκάρπου Σμύρνης.
- Αγίου Προκοπίου Μεγαλομάρτυρος.
- Αγίων Ραφαήλ - Νικοδήμου - Ειρήνης.
- Αγίου Σεραφείμ.
- Αγίου Σεραφείμ του εν Δομβώ.
- Αγίου Στυλιανού του Παφλαγώνος.
- Αγίων Τεσσάρων Μαρτύρων των εν Ρεθύμνω.
- Αγίου Τρύφωνος Μεγαλομάρτυρος.
- Αγίου Υπατίου επισκόπου Γαγγρών.
- Αγίου Χαραλάμπους του Ιερομάρτυρος.
- Χαραλάμπους του εν Καλυβιανή Κρήτης.

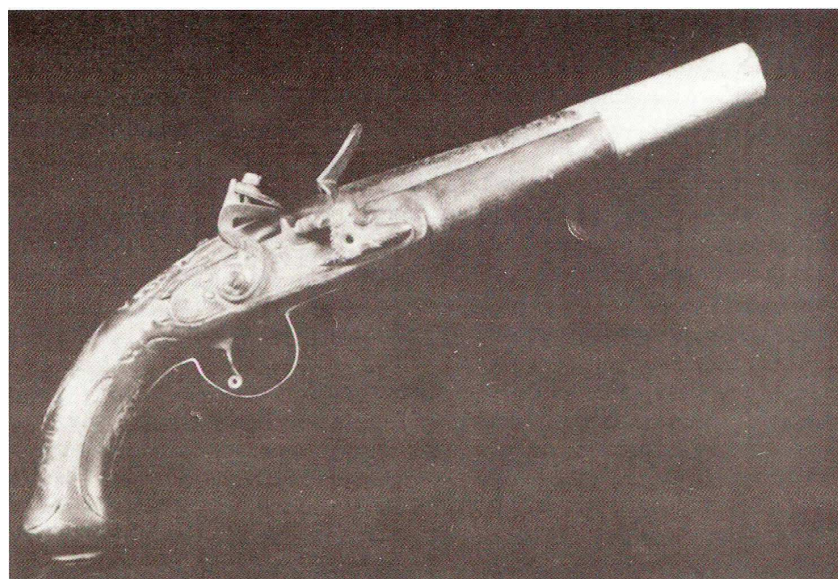
Τα λείψανα είναι ανεκτίμητος θησαυρός για κάθε Μονή, γιατί είναι αυτά που προστατεύουν τους μοναχούς αλλά και τους κατοίκους της περιοχής της. Πολλές φορές άλλωστε και οι κάτοικοι των κοντινών περιοχών της Μονής Αγάθωνος ζήτησαν από τους μοναχούς να τους στείλουν λείψανα από το Μοναστήρι για να γιατρευτούν από διάφορες ασθένειες. Ως παράδειγμα μπορεί κανείς να παραθέσει το έγγραφο της Επισκοπής Φθιώτιδας προς τον τότε Ηγούμενο της Ιεράς Μονής Αγάθωνος, κύριο Γρηγόριο, και το οποίο αναφέρει: «Κατ' έγγραφον προς ημάς αίτησιν της Δημαρχίας Υπάτης, επειδή εις την πόλιν Υπάτην ακολουθεί ασθένεια και ως εκ τούτου θάνατοι πολλοί, οι κάτοικοι αυτοί προς απαλλαγὴν εκ της ασθενείας χάριν ευλαβείας αιτούσι του να σταλή παρ' υμών εις ιερομόναχος με τα Άγια λείψανα της Μονής σας δια να ψάλλη αγιασμούς εις τους ασθενούντας, την αιτησίν των ταύτην εγκρίναντες και ημείς σας προσκαλούμεν όπως εξαποστείλητε ταύτα εις την περί ου ο λόγος πόλιν δι' ενός ιερομονάχου της Μονής σας, και αφού αγιασθώσι προσηκόντως οι κάτοικοι αυτής πάλιν δι' αυτού να επιστραφώσιν εις τα ίδια».

Επίσης, στη Μονή Αγάθωνος υπάρχουν και διάφορα κειμήλια από τον απελευθερωτικό αγώνα του 1821. Είναι κυρίως οπλισμός διάφορων οπλαρχηγών, επιστολές και ενδυμασίες τους, αφού η Μονή υπήρξε το καταφύγιο τους στα σκληρά χρόνια του Αγώνα.

Παράδειγμα αποτελούν οι δύο κουμπούρες του οπλαρχηγού του Πατρατζικίου, Μήτσου Κοντογιάννη, που αναγράφουν τη δωρεά τους:

«ΔΩΡΕΑ
ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΕΓΓΟΝΟΥ ΤΟΥ ΩΣ ΑΝΩ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΥ
ΠΑΣΧΑ 1965»

ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΟΥΜΠΟΥΡΕΣ ΤΟΥ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ:

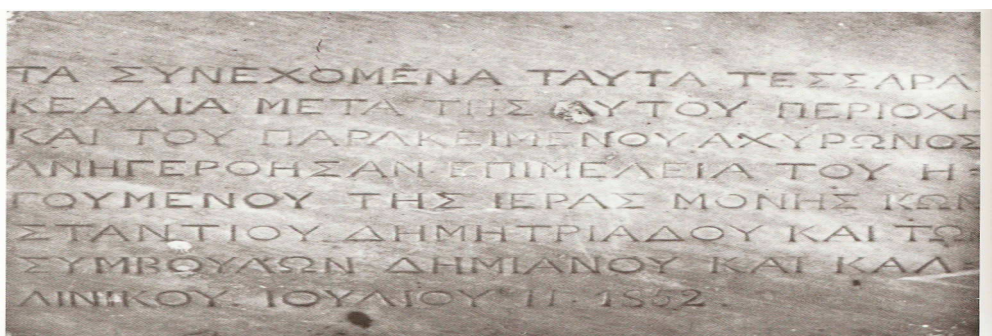

Επίσης, στους θησαυρούς του Μουσείου της Μονής Αγάθωνος θα πρέπει να προσθέσουμε και τα διάφορα χειρόγραφα σε Αραβική γραφή, όπως τα τούρκικα φερμάνια.

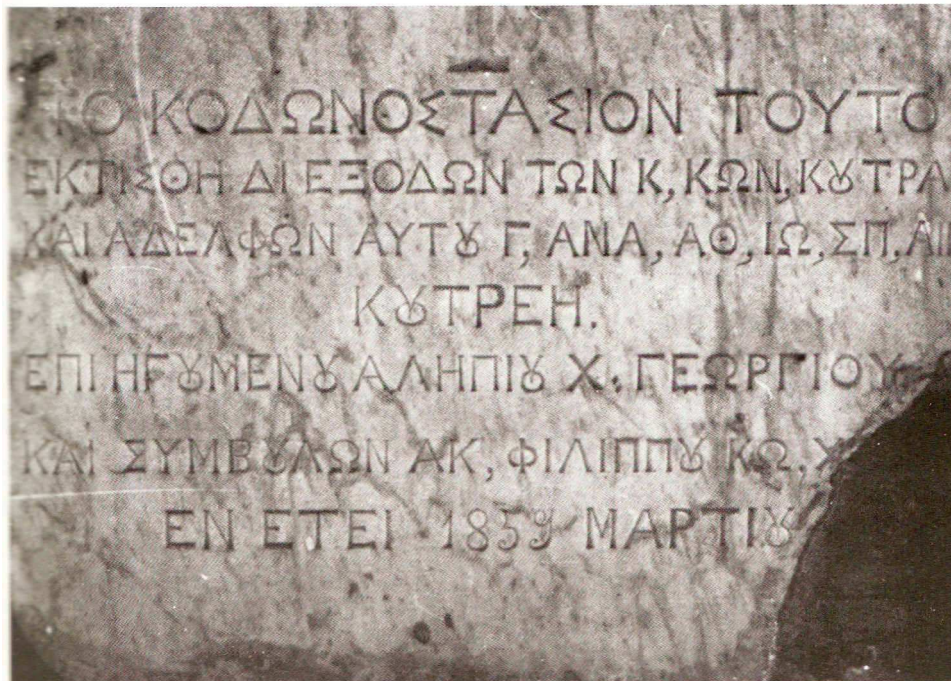
ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Στη Μονή Αγάθωνος μπορεί να δει κανείς πολλές επιγραφές. Πολλές από αυτές είναι γραμμένες πάνω σε μαρμάρινες πλάκες που βρίσκονται στην εσωτερική νοτιοανατολική πλευρά του τοίχου της εξωτερικής αυλής. Το περιεχόμενό τους αναφέρεται σε επιδιορθώσεις των κελιών των μοναχών ή του περιτειχίσματος, οι οποίες έγιναν στη μετεπαναστατική περίοδο. Μερικές χαρακτηριστικές είναι οι ακόλουθες:

«ΤΑ ΣΥΝΕΧΟΜΕΝΑ ΤΑΥΤΑ ΤΕΣΣΑΡΑ ΚΕΛΛΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΧΥΡΩΝΟΣ ΑΝΗΓΕΡΘΗΣΑΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΔΑΜΙΑΝΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ 11 1852»

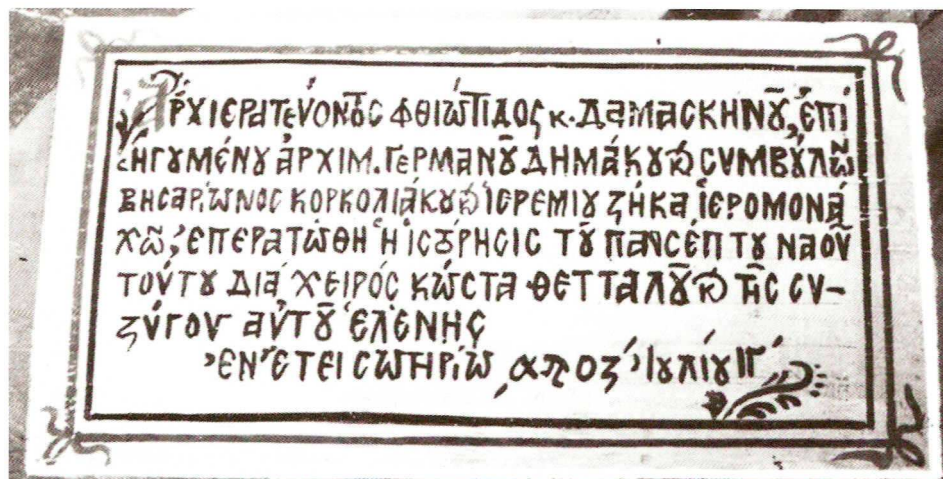

«ΤΟ ΚΟΔΩΝΟΣΤΑΣΙΟΝ ΤΟΥΤΟ ΕΚΤΙΣΘΗ ΔΙ ΕΞΟΔΩΝ ΤΩΝ Κ. ΚΩΝ. ΚΟΥΤΡΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΑΥΤΟΥ Γ.ΑΝΑ. ΑΘ. ΙΩ. ΣΠ. ΑΙΚ. ΚΟΥΤΡΕΗ ΕΠΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΑΛΗΠΙΟΥ Χ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΑΚ[ΑΚΙΟΥ] ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΩ. Χ ΕΝ ΕΤΕΙ 1859 ΜΑΡΤΙΟΥ 3»

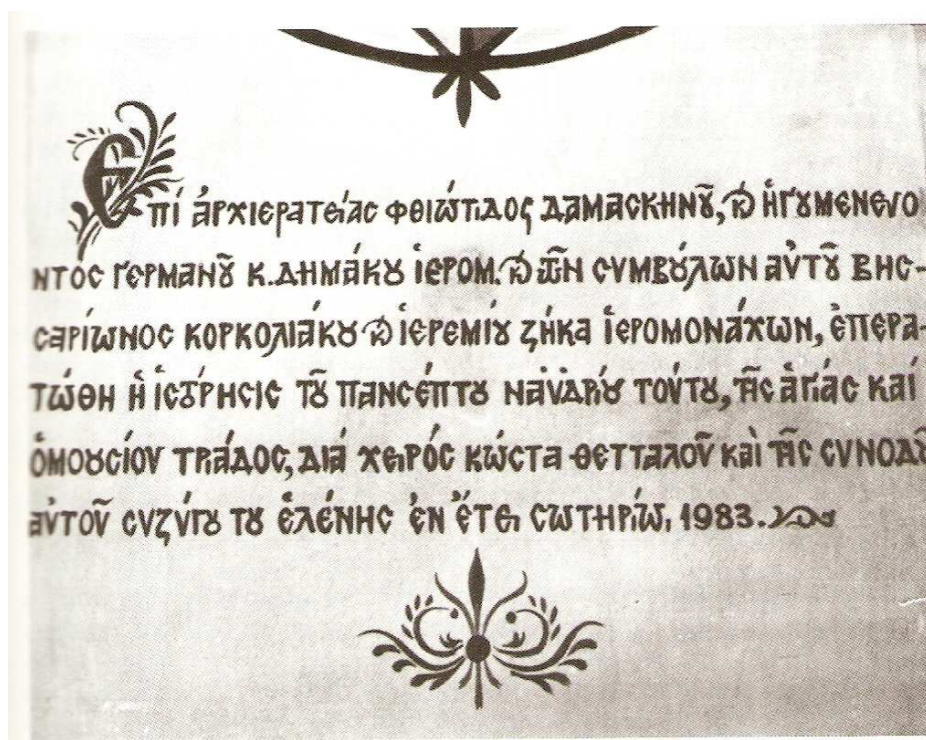

Στο παρεκκλήσι των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης υπάρχει η πιο κάτω επιγραφή:

«ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ κ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, ΕΠΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΑΡΧΙΜ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΔΗΜΑΚΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΒΗΣΑΡΙΩΝΟΣ ΚΟΡΚΟΛΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ ΖΗΚΑ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΩΝ, ΕΠΕΡΑΤΩΘΗ Η ΙΣΤΟΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΣΕΠΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥΤΟΥ ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΚΩΣΤΑ ΘΕΤΤΑΛΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΛΕΝΗΣ.
ΕΝ ΕΤΕΙ ΣΩΤΗΡΙΩ (1977) Ιουλίου 13»

Στο παρεκκλήσι της Αγίας Τριάδος υπάρχει η ακόλουθη επιγραφή:
«ΕΠΙ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, ΚΑΙ
ΗΓΟΥΜΕΝΕΥΟΝΤΟΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥ Κ. ΔΗΜΑΚΟΥ ΙΕΡΟΜ. ΚΑΙ ΤΩΝ
ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΑΥΤΟΥ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΟΣ ΚΟΡΚΟΛΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ
ΖΗΚΑ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΩΝ, ΕΠΕΡΑΤΩΘΗ Η ΙΣΤΟΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΣΕΠΤΟΥ
ΝΑΪΔΡΙΟΥ ΤΟΥΤΟΥ, ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΜΟΟΥΣΙΟΥ ΤΡΙΑΔΟΣ, ΔΙΑ
ΧΕΙΡΟΣ ΚΩΣΤΑ ΘΕΤΤΑΛΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ
ΕΛΕΝΗΣ ΕΝ ΕΤΕΙ ΣΩΤΗΡΙΩ, 1983»

ΤΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Η Μονή Αγάθωνος γιορτάζει τρεις φορές το χρόνο. Το μεγάλο πανηγύρι της είναι στις 6 Αυγούστου, Γιορτή της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος. Σύμφωνα με το συναξάρι, τη μέρα αυτή: «Μνήμην επιτελούμεν της ευρέσεως της Θαυματουργού Εικόνας της Υπεραγίας Δεσποίνης ημών Θεοτόκου και Αειπαρθένου Μαρίας, της αποκειμένης εν τη Ιερά Μονή του Οσίου Αγάθωνος, παρά την Υπάτην της Φθιώτιδος».

Από τις αρχές Αυγούστου η Μονή Αγάθωνος κατακλύζεται από προσκυνητές. Άνθρωποι από όλη την Ελλάδα με λαχτάρα και πίστη έρχονται για να προσκυνήσουν τη Θαυματουργή Εικόνα της Παναγίας Αγάθωνος. Μαζί τους φέρνουν και τα συνηθισμένα τάματά τους, δηλαδή λαμπάδες, λάδια, γεωργικά προϊόντα, ακόμα και χρυσαφικά. Στα παλιά χρόνια έφερναν ακόμα και ζώα προς τιμήν της Θεοτόκου.

Ο Πανηγυρικός εσπερινός γίνεται στις 5 Αυγούστου στο Καθολικό της Μονής. Ένας χορός από λευκοντυμένους μοναχούς, αρχιμανδρίτες και ιερείς από τα πλησιέστερα χωριά με επικεφαλής τον Ηγούμενο της Μονής περιστοιχίζει τον Μητροπολίτη του Νομού Φθιώτιδας.

Προς το τέλος του εσπερινού, ο Μητροπολίτης με τον Ηγούμενο και το υπόλοιπο ιερατείο, τα εξαπτέρυγα και τα Ιερά λάβαρα της Μονής βγαίνουν από το Καθολικό. Όλη η πομπή κατευθύνεται στην εξωτερική αυλή της Μονής, ενώ χτυπούν χαρμόсуна οι καμπάνες. Ο Μητροπολίτης με τον Ηγούμενο και άλλους κληρικούς καταλαμβάνουν την ειδική εξέδρα που βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της εξωτερικής αυλής. Ακολουθεί η καθιερωμένη τελετή της αρτοκλασίας και η πανηγυρική ομιλία από τον Μητροπολίτη ή τον Ιεροκήρυκα της περιφέρειας. Η αποκορύφωση του πανηγυριού είναι η νυχτερινή Λειτουργία, η Πρώτη Λειτουργία, που αρχίζει τα μεσάνυχτα και τελειώνει τις πρωινές ώρες. Οι πιστοί παλιότερα διανυκτέρευαν στη Μονή μέσα σε μία πολλή κατανυκτική ατμόσφαιρα.

Όπως, είναι φυσικό ο Τύπος έχει ασχοληθεί με το πανηγύρι της Μονής Αγάθωνος. Σε μια παλιά λαμιώτικη εφημερίδα έγραφε: «Την προσεχή Πέμπτην 6 Αυγούστου τρέχοντος έτους εορτάζεται και πανηγυρίζεται η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος εν τη Ιερά Μονή της Αγάθωνης εις Υπάτην. Οι ευσεβείς και φιλέορτοι χριστιανοί, όσοι μεταβώσιν εις την ειρηνένην πανήγυριν, ας ώσιν βέβαιοι, ότι θέλουσιν ευρή μεγάλην περιποίησιν παρά του φιλοκάλου τω όντι Ηγουμένου και των λοιπών μοναχών».

Το δεύτερο πανηγύρι, το μικρό πανηγύρι, όπως συνηθίζεται να λέγεται από τους προσκυνητές, γίνεται στις 15 Αυγούστου, γιορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στην οποία είναι και αφιερωμένο το Καθολικό της Μονής. Και αυτή τη μέρα αρκετοί προσκυνητές συμμετέχουν στις γιορταστικές εκδηλώσεις για την Κοίμηση της Παναγίας. Στο τέλος του πανηγυρικού και κατανυκτικού Εσπερινού, που γίνεται το βράδυ της 14 Αυγούστου, εντυπωσιάζουν οι Χαιρετισμοί της Θεοτόκου, οι οποίοι είναι είδος εγκωμίων που ψάλλονται στον Επιτάφιο της Θεοτόκου, από τους ψαλτάδες, τους προσκυνητές και με προεξάρχοντα τον Ηγούμενο της Μονής.

Το τρίτο πανηγύρι της Μονής είναι στις 10 Φεβρουαρίου, γιορτή του Αγίου Χαραλάμπους. Ο Άγιος Χαράλαμπος είναι ένας από τους πιο αγαπημένους Αγίους της Φθιώτιδας. Ένα απ' τα τέσσερα παρεκκλήσια του Καθολικού, το βορειοδυτικό είναι αφιερωμένο στη μνήμη του.

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Το Μοναστήρι του Αγάθωνα με τη Θαυματουργή Εικόνα της Παναγίας και με τα Άγια Λείψανα που υπάρχουν σ' αυτό υπήρξε ανέκαθεν πόλος έλξης των ανθρώπων που ζητούν τη βοήθεια του Θεού για να γιατρέψουν κάποιο πρόβλημα υγείας τους ή γενικά να ξεπεράσουν διάφορα προβλήματα στη ζωή τους. Δεν είναι εύκολο να καταγράψει κανείς τα θαύματα που συνέβησαν σε οποιοδήποτε Μοναστήρι. Επομένως το ίδιο συμβαίνει και με την περίπτωση της Μονής Αγάθωνος. Από την προφορική παράδοση και μόνο μπορούμε να αντλήσουμε στοιχεία για τα θαύματα που έγιναν στο Μοναστήρι.

Το πρώτο και μεγαλύτερο θαύμα είναι η εύρεση της Εικόνας της Παναγίας και στη συνέχεια η ανοικοδόμηση του Μοναστηριού. Παράλληλα, από διηγήσεις μας είναι γνωστή η θαυματουργική διάσωση του λαχανόκηπου του Μοναστηριού από σμήνη ακρίδες μάλιστα σε εποχή

μεγάλου λιμού, που έγινε μόλις οι μοναχοί επέστρεψαν από τη Λαμία μετά τον πόλεμο.

Επιπλέον, δύο θαύματα παραδίδονται στο βιβλίο του Θεόκτιστου Αθαν. Λαϊνά «Ιερά Μονή Αγάθωνος».

Για το πρώτο θαύμα αναφέρονται χαρακτηριστικά τα εξής:

«Ήταν Νοέμβριος 1918. Ένα μεγάλο καΐκι, η «ΒΑΣΙΛΙΚΗ», του Σπύρου Καφτάνη, πάλευε με τη φουρτουνιασμένη θάλασσα, στα ανοιχτά του Μαλιακού. Αστραπές φοβερές αυλάκωναν το θολό Φθιωτικό ουρανό. Το κατάρτι του καϊκιού, αφού σφύριξε και ξανασφύριξε, διαγράφοντας μεγάλα τόξα, έσπασε με φρικιαστικό κρότο. Τίποτα δε μπορούσε να σώσει το καΐκι από τη μανία των κυμάτων. Ο καπετάνιος και τα επτά μέλη του πληρώματος είχαν γαντζωθεί εδώ κι εκεί, έτοιμοι να πέσουν στη μανιασμένη θάλασσα, για να μη παρασυρθούν με το καΐκι τους στο βυθό του Μαλιακού. Ξαφνικά όλοι γύρισαν το βρεγμένο πρόσωπό τους στο τιμόνι. Μέσα σε μία λάμψη, σ' ένα φωτεινό σύννεφο, αντίκρισαν τη χλωμή μορφή μιας γυναίκας. Την ίδια στιγμή, λες κι ένα χέρι αόρατο ηρέμησε τα ταραγμένα νερά του Μαλιακού, κόπασε η τρικυμία και το καΐκι μόνο του μπήκε στον όρμο της Στυλίδας. Η μορφή της χλωμής γυναίκας είχε εξαφανιστεί.

Οι οκτώ ναυτικοί, μόλις πάτησαν τα πόδια τους στη στεριά, άρχισαν να διηγούνται στους ανθρώπους του λιμανιού τη θαλασσινή περιπέτειά τους και την παράξενη μορφή της γυναίκας.

Ήταν, απάντησαν εκείνοι, η Φανερωμένη του Αγάθωνα και τους εξήγησαν πως η Θαυματουργή Εικόνα της Παναγίας βρίσκεται πάνω στην Οίτη, κοντά στην Υπάτη, σε μία κατάφυτη τοποθεσία. Οι ναυτικοί, έτσι μουσκεμένοι καθώς ήταν, ξεκίνησαν για το Μοναστήρι. Περπάτησαν αρκετά χωρίς κανέναν να μιλήσει. Μέσα στον κόσμο της σιωπής ζούσαν το μεγάλο θαύμα της ζωής τους. Όταν έφτασαν στο Καθολικό του Μοναστηριού, σήκωσαν τα μάτια τους στη Θαυματουργή Εικόνα της Παναγίας του Αγάθωνα. Ένα επιφώνημα έκπληξης, χαράς και θαυμασμού βγήκε απ' τα χείλη τους. Αντίκρισαν στην παλιά Εικόνα της Παναγίας την ίδια ακριβώς μορφή μ' εκείνη, που παρουσιάστηκε το βράδυ της θαλασσοταραχής στα ανοιχτά του Μαλιακού. Τέτοια ταραχή και συγκίνηση δοκίμασαν, ώστε σύμφωνα με την παράδοση του Μοναστηριού, δύο απ' τους ευγνώμονες ναυτικούς δεν ξαναγύρισαν πια στο ναυτικό επάγγελμά τους, έγιναν μοναχοί στο Μοναστήρι της Παναγίας Αγάθωνης.».

Για το δεύτερο θαύμα αναφέρονται τα εξής:

«Μία κοπέλα από ένα γειτονικό πεδινό χωριό τυφλώθηκε. Πολλά χρόνια αργότερα είδε στον ύπνο της μία λευκοντυμένη γυναίκα.

- Γιατί δεν ήρθες να με δεις; την ερώτησε.

- Μα εγώ είμαι τυφλή. Δε βλέπω.

-Έλα αύριο στο Μοναστήρι του Αγάθωνα και θα με δεις.

Μόλις ξύπνησε η τυφλή νέα, διηγήθηκε στους δικούς της το παράξενο όραμα και τους παρακάλεσε να την οδηγήσουν στο Μοναστήρι του Αγάθωνα. Ο δρόμος, στα παλιά χρόνια, ήταν ένα στενό μονοπάτι και επικίνδυνο. Σε πολλά σημεία περνούσε πάνω από πραγματικούς γκρεμούς.

-Μη με κρατάτε, είπε η νέα σε μία στιγμή στους δικούς της. Εγώ

βλέπω.

-Μα βλέπεις;

-Εσάς όχι! Ξεχωρίζω όμως το μονοπάτι. Φέγγει μπροστά στα πόδια μου.

Οι δικοί της την άφησαν και είδαν πως η τυφλή κόρη τους περπατούσε μ' ευκολία. Σε μία στιγμή όμως κλονίστηκε η ισορροπία της και σωριάστηκε στη γη λιπόθυμη. Την σήκωσαν και στα χέρια τους την μετέφεραν στο Καθολικό του Μοναστηριού. Την άφησαν κάτω απ' τη μεγαλόπρεπη Εικόνα της Παναγίας. Εκεί συνήλθε. Έτριψε λίγο τα νεανικά ματάκια της και ξαφνικά έβαλε μία φωνή:

-Βλέπω! Βλέπω! Να η γυναίκα - κι έδειξε τη Θαυματουργή Εικόνα της Αγίας Αγάθωνης - που είδα στο όραμά μου. Η Παναγία Αγάθωνη είχε κάνει το θαύμα της.».

Άλλα γνωστά θαύματα αφορούν γενικά τη ζωή των καθημερινών ανθρώπων, όπως η τεκνοποίηση μίας καθηγήτριας από τη Λαμία που δεν μπορούσε να κάνει παιδιά. Άλλο ένα γνωστό στη Φθιώτιδα θαύμα είναι η ίαση μιας άρρωστης κοπέλας από τις Κομποτάδες Φθιώτιδας.

Η ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ.

Μία από τις πόλεις που επλήγησαν περισσότερο κατά τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο και την γερμανική κατοχή στην Ελλάδα είναι αδιαμφισβήτητα η Υπάτη. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι ονομάστηκε «Μαρτυρική Πόλη». Η Μονή Αγάθωνος με κύριο εκπρόσωπό της τον Ηγούμενό της, τον πατέρα Γερμανό Δημάκο, συμμετείχε ενεργά και αυτή στον αντιστασιακό αγώνα των Ελλήνων ενάντια στα στρατεύματα κατοχής. Ο «Παπα- Ανυπόμονος», όπως ήταν το συνθηματικό του όνομα, με κάθε τρόπο βοηθούσε τις ελληνικές προσπάθειες.

Πρώτα από όλα το Μοναστήρι του Αγάθωνα ήταν το καταφύγιο των αγωνιστών και ο πρώτος σταθμός τους πριν από τις επαναστατικές κινήσεις τους. Ο Ηγούμενος με τις νουθεσίες του ενθάρρυνε και εμπύχωνε τους αγωνιστές, ενώ παράλληλα τους ενίσχυε και υλικά και οικονομικά.

Επίσης, με λειτουργίες, παρακλήσεις και εσπερινά κηρύγματα ζητούσε τη βοήθεια του Θεού για την αποτίναξη του Ιταλογερμανικού ζυγού, ενώ ταυτόχρονα ενθάρρυνε και εμπύχωνε το λαό της εκκλησίας της Υπάτης. Η προσφορά του βέβαια και στον απλό λαό δε σταματούσε μόνο σε πνευματικό και θρησκευτικό επίπεδο, αφού βοηθούσε και οικονομικά τους απλούς ανθρώπους.

Παράλληλα, στο Μοναστήρι περισυνελέγησαν τα πολύτιμα αντικείμενα άλλων Μονών που καταστράφηκαν από τη γερμανική λαίλαπα. Αυτό συνέβη, για παράδειγμα, με τα κειμήλια του ανατιναχθέντα Ναού του Αγίου Γεωργίου της Υπάτης, αφού βέβαια υπέστησαν κάποιες φθορές. Στο Σκευοφυλάκιο της Μονής Αγάθωνος φυλάσσονται κομμάτια διάφορων εικόνων, όπως του «Εσταυρωμένου», του Αγίου Δημητρίου, του Αγίου Αθανασίου, του Αγίου Σπυρίδωνα και δύο τεμάχια από εικόνα της Θεοτόκου. Έτσι, διασώθηκαν, έστω και κατεστραμμένα σε κάποιο βαθμό, σπουδαία κειμήλια της πολιτισμικής μας κληρονομιάς.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΔΗΜΑΚΟΥ.

Ο Γερμανός, «κατά κόσμον» Γεώργιος Δημάκος, γεννήθηκε στο Αγγίδι Βυτίνης- Γορτυνίας Αρκαδίας το 1912. Ήταν ένα από τα μικρότερα αγόρια μιας πολυμελούς οικογένειας. Μετά τη λήψη στοιχειώδους παιδείας πήγε στην Ιερά Μονή Παναγίας Ξενιάς Αλμυρού, όπου την 29^η Ιουλίου 1934 χειροτονήθηκε Διάκονος από το Μητροπολίτη Δημητριάδος Γερμανό. Την 7^η Οκτωβρίου 1940, λίγες μέρες πριν την κήρυξη του Ελληνο- ιταλικού πολέμου, χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος από το Μητροπολίτη Φθιώτιδος Αμβρόσιο και τη 17^η Ιουλίου 1942 διορίσθηκε Ηγούμενος της Ιεράς Μονής Αγάθωνος, όπου και έζησε μέχρι το θάνατό του. Πέθανε πλήρης ημερών, σε ηλικία 92 χρόνων, την Τετάρτη 9/6/2004. Η σορός του εκτέθηκε σε λαϊκό προσκύνημα και η εξόδιος ακολουθία του εψάλει στη Μονή Αγάθωνος, στην οποία αφιέρωσε τα τελευταία πενήντα χρόνια της ζωής του.

Θα μπορούσε κανείς να γράψει πάρα πολλά για την προσφορά του Ηγούμενου της Μονής Αγάθωνος, Γερμανού Δημάκου. Η πολυποίκιλη προσφορά του στη Μονή Αγάθωνος, αλλά και η περιπετειώδης ζωή του προκαλούν το ενδιαφέρον και το θαυμασμό. Ανακαίνισε τη Μονή Αγάθωνος και τη μετέτρεψε σε ένα χώρο που στολίζει όλη την περιοχή. Με το προοδευτικό του πνεύμα κατάφερε να ιδρύσει στη Μονή το Δασικό Φυτώριο, τη Γεωργοτεχνική Σχολή, τη Σχολή Θυροφυλάκων, τα Εκτροφεία Ευγενών Θηραμάτων και Παραδείσιων Πτηνών. Έτσι ανέδειξε τη Μονή σε κέντρο έντονης θρησκευτικής, πνευματικής και πολιτισμικής δραστηριότητας. Παράλληλα, με την ίδρυση όλων αυτών των Σχολών πολλοί άνθρωποι αποκαταστάθηκαν οικονομικά, είτε αφού πήραν τα αντίστοιχα πτυχία, είτε γιατί εργάστηκαν στη Μονή. Επίσης, με τις θρησκευτικές του συμβουλές βοήθησε και νουθέτησε πολλούς πιστούς που τον είχαν ανάγκη. Αλλά δε θα πρέπει να παραλείψουμε και την προσωπική του συμμετοχή στον αγώνα κατά της Ιταλογερμανικής κατοχής. Βάζοντας σε κίνδυνο την ίδια του τη ζωή βοηθούσε τους κατοίκους του Νομού Φθιώτιδας και ανέλαβε μάλιστα και ο ίδιος ενεργό ρόλο στην Αντίσταση στο βουνό μαζί με τον Άρη Βελουχιώτη.

Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ.

Ο Γερμανός Δημάκος ήταν ο στρατιωτικός ιερέας του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ, θέση από την οποία έδινε κουράγιο στους συντρόφους του και πολεμούσε τους Γερμανούς.

Το 1943, έπειτα από πρόταση των Ιταλών, διορίστηκε πρόεδρος της κοινότητας Δαδίου (Αμφίκλειας). Παρά την αρχική άρνησή του, τελικά αποδέχθηκε τη θέση εξαιτίας της μεγάλης πίεσης των κατοίκων. Αψηφώντας τους κινδύνους, ήταν ένας πρόεδρος και Ηγούμενος, ο οποίος στήριζε τις προσπάθειες των Ελλήνων ενάντια στην Κατοχή. Πρωτοστατούσε στην ανύψωση του ηθικού των κατοίκων και συμμετείχε στις επιτροπές Εθνικής Αλληλεγγύης. Μετείχε στα σαμποτάζ, διέσωζε ανθρώπους από τις εκτελέσεις, έδινε πληροφορίες στους αντάρτες για τις

κινήσεις των Ιταλών και των Γερμανών και τύπωνε τις προκηρύξεις της οργάνωσης στη γραφομηχανή της κοινότητας.

Στις 10 Μαΐου του 1943, οι Γερμανοί σε έφοδό τους στην κοινότητα ανακάλυψαν ότι με τη γραφομηχανή που του είχαν παραχωρήσει έγραφε τις προκηρύξεις των αντιστασιακών. Όμως οι προσπάθειες για τη σύλληψή του απέβησαν άκαρπες, καθώς ο Γερμανός Δημάκος είχε προλάβει να φύγει για το βουνό. Στην Καλοσκοπή θα συναντηθεί με τον Άρη Βελουχιώτη.

Μετά την απελευθέρωση της χώρας, ο Γερμανός Δημάκος εγκαταστάθηκε στη Μονή Αγάθωνος. Το έργο του εκεί ήταν μεγάλο. Εκατοντάδες πιστοί από όλη τη χώρα έσπευδαν στη Μονή για να μιλήσουν μαζί του. Άλλοι για να ανακουφισθούν από τις ανθρώπινες αδυναμίες τους και άλλοι για να συνομιλήσουν με τον "παπα- Ανυπόμονο" της Αντίστασης. Το 2000 η Εκκλησία της Ελλάδος τον βράβευσε με πρόταση του Αρχιεπισκόπου Χριστόδουλου για την αντιστασιακή δράση του.

ΟΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΔΗΜΑΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ.

Ο ίδιος ο Ηγούμενος Γερμανός παρουσίασε τη δράση του στην Αντίσταση στο βιβλίο «Στο βουνό με το Σταυρό, κοντά στον Άρη».

Από την κήρυξη του πολέμου ο Ηγούμενος της Μονής Αγάθωνος άρχισε να βοηθάει τους συμπατριώτες του ως ιερωμένος. Αναφέρει χαρακτηριστικά: «Στις 28 Οκτωβρίου 1940 κηρύσσεται ο Ελληνο-ιταλικός πόλεμος... Άνοιξε μπροστά μου στάδιον αγώνων και προσπαθειών λαμπρόν, αλλά και πολύμοχθο και επίπονο και επικίνδυνο. Πραγματοποιούσα καθημερινώς Θείες Λειτουργίες, δεήσεις, παρακλήσεις, ολονύκτιες αγρυπνίες, κηρύγματα εμψυχωτικά στο Μοναστήρι και αλλού. Έκαμα επισκέψεις παρηγορητικές σε οικογένειες τραυματιών και φονευθέντων. Προέτρεπα τους κατοίκους στη βοήθεια των αναγκασμένων και συνιστούσα στις γυναίκες να πλέκουν μάλλινα για τους στρατιώτες μας...».

Όπως έχει αναφερθεί, εκτός από Ηγούμενος στη Μονή Αγάθωνος, διορίζεται πρόεδρος στο Δαδί. Έχοντας πρόσβαση σε διάφορες πληροφορίες από τη θέση του βοηθάει τους Έλληνες, αλλά και τους γράφει επαναστατικά έγγραφα. Προδίδεται, όμως, από μια ελαττωματική γραφομηχανή. Όπως αναφέρει ο ίδιος: «Οι Ιταλοί είχαν έναν υπολοχαγό, Μάριο, απαίσιο στη μορφή και απαισιότερο στην ψυχή. Μια μέρα ξεκόλλησε από την πινακίδα της κοινότητας ένα χαρτί αλλά πήρε κι άλλο ένα από τη διπλανή κολόνα, από εκείνα που κολλούσε η Οργάνωση!». Ένα στραβό πλήκτρο της γραφομηχανής αποκάλυψε ότι οι ανακοινώσεις της κοινότητας και οι προκηρύξεις του ΕΑΜ γράφονταν από την ίδια μηχανή.

Έτσι, δεν έμεινε άλλη λύση στον πατέρα Γερμανό από το να καταφύγει στο βουνό για να γλιτώσει από τους Ιταλούς. Αναφέρει ο ίδιος χαρακτηριστικά: «Την ίδια νύχτα, της 10^{ης} Μαΐου 1943, ανηφορίζω πλέον οριστικά για το βουνό και το Αντάρτικο... Ξημερώσαμε στην Καλοσκοπή. Εκεί βρήκαμε τον Άρη Βελουχιώτη, τον οποίο τότε έβλεπα πρώτη φορά.».

Μετά από συζήτηση ο Γερμανός ζητάει από τον Άρη Βελουχιώτη να μείνει στο βουνό. Εκεί έγινε ο στρατιωτικός ιερέας του Γενικού Στρατηγείου του ΕΛΑΣ. Για την αποστολή που είχε αναλάβει εξιστορεί και ο ίδιος:

«Κάποια στιγμή, που βρήκα την κατάλληλη ευκαιρία, ρώτησα τον Άρη ποια θα ήταν τα καθήκοντά μου και ποια η αποστολή μου.

- Εσύ θα είσαι ο παπάς μας και θα προσεύχεσαι για μας! Θα φοράς το ράσο σου, το καλυμμαύχι σου, το σταυρό σου. Θα είσαι ο παπάς μας!».

Έτσι, ο πατέρας Γερμανός ανέλαβε ενεργό δράση στην Αντίσταση ακολουθώντας τον Άρη Βελουχιώτη στα μέρη όπου πήγαινε και εμπνυχώντας τους στρατιώτες του.

Σε μία συνέντευξή του το 1999, στο περιοδικό «Ε» της εφημερίδας «Ελευθεροτυπίας», αναφέρει εκτός των άλλων και το πώς απέκτησε το ψευδώνυμο «Παπα- Ανυπόμονος». Αναφέρει χαρακτηριστικά: «Μετά την Καλοσκοπή πήγαμε στην Αγία Τριάδα Ευρυτανίας. Οι νεοκαταταγέντες πήγαμε να γραφτούμε και να πάρουμε ψευδώνυμο. Καθόμασταν που λες σε μια αλάνα, και ο στρατολόγος, ο Λευτέρης Χρυσιώτης που αργότερα εξοντώθηκε με όλον τον λόχο του, μας έγραφε σε ένα τετράδιο. Εγώ βιαζόμουν να με γράψει.

-Καπετάν Λευτέρη, εγώ τι ψευδώνυμο να πάρω;

-Θα σου δώσω κι εσένα παπούλη.

Τότε πετάχτηκε ο Άρης που καθόταν πάνω σε ένα κούτσουρο και είπε:

-Μην είσαι ανυπόμονος, θα σου δώσουμε κι εσένα.

Έτσι μου έμεινε το "Ανυπόμονος"».

Ο ΜΟΝΑΧΟΣ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΑΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Μία άλλη σπουδαία προσωπικότητα της Μονής Αγάθωνος και της ευρύτερης περιοχής ήταν ο μοναχός Βησσαρίωνας. Η προσφορά του όσο ζούσε ήταν πολύπλευρη. Κυρίως όμως απασχόλησε και απασχολεί τους ανθρώπους, όχι μόνο της Φθιώτιδας αλλά και όλης της Ελλάδας, μετά το θάνατό του με το ζήτημα της αφθαρτοποίησης του σώματός του.

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης έχουν αναφερθεί πολλές φορές στη Μονή Αγάθωνος λόγω της έντονης παρουσίας της σε διάφορους τομείς. Πριν από δύο χρόνια περίπου η Μονή απασχόλησε και πάλι την επικαιρότητα με το θέμα του μοναχού Βησσαρίωνα. Πραγματικά, όλοι μπορούμε να θυμηθούμε το πόση αίσθηση είχε προκαλέσει στην Ελληνική κοινωνία η είδηση ότι βρέθηκε σχεδόν άφθαρτο, κατά την εκταφή του, το σκήνωμα του μοναχού Βησσαρίωνα, ο οποίος πέθανε στις 25 Ιανουαρίου 1991. Ανεξάρτητα με το τι πιστεύει ο καθένας για το συγκεκριμένο ζήτημα, το θέμα απασχόλησε έντονα την κοινή γνώμη και απέδειξε για άλλη μία φορά το πόσο επίκαιρη και διαχρονικής αξίας είναι η Μονή Αγάθωνος και το πόση μεγάλη επιρροή ασκεί στους ανθρώπους, τόσο του Νομού Φθιώτιδας, όσο και ολόκληρης της χώρας.

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΑ.

Ο μοναχός Βησσαρίωνας γεννήθηκε στο Πεταλίδι της Μεσσηνίας το 1908. Το όνομά του «κατά κόσμον» ήταν Ανδρέας Κορκολιάκος και ήταν γόνος πολύτεκνης οικογένειας. Αποφοίτησε από τα διδασκαλία της εποχής και στα 20 του χρόνια έφυγε από τη Μεσσηνία και πήγε στην Καρδίτσα, όπου υπηρέτησε τον Μητροπολίτη Ιεζεκιήλ. Οι κάτοικοι του Νομού Καρδίτσας θυμούνται με πολλή αγάπη και ευγνωμοσύνη το μοναχό Βησσαρίωνα για την προσφορά στο Νομό τους. Στη Μονή Αγάθωνος βρέθηκε στα 1955 και είχε Ηγούμενο τον Γερμανό Δημάκο, τον γνωστό «παπά- Ανυπόμονο».

Οι άνθρωποι που γνώρισαν από κοντά τον μοναχό Βησσαρίωνα δηλώνουν ότι ήταν ένας καλός άνθρωπος. Σε όλη του τη ζωή εξομολογούσε πιστούς και βοηθούσε τους ανθρώπους. Ήταν αγαπητός και φιλεύσπλαχνος. Πολλές φορές κατά τη διάρκεια της Γερμανικής κατοχής προσπαθούσε να πείσει τους Γερμανούς να μην καίνε τα χωριά και να μην καταστρέφουν τις Μονές. Γι' αυτό και απειλήθηκε κάποια στιγμή από εκτέλεση. Τελευταία στιγμή τον έσωσε ένας καθολικός Γερμανός διοικητής. Μετά τους σεισμούς του 1954 εμψύχωνε τους πιστούς όσο μπορούσε. Έχτιζε εκκλησίες, βοηθούσε φτωχούς, βοηθούσε στο άνοιγμα δρόμων. Επισφράγισμα της ενάρετης ζωής του ήταν ότι όλα του τα υπάρχοντα τα χάρισε στους πιστούς. Πέθανε το 1991 στη Μονή Αγάθωνος.

Η ΕΚΤΑΦΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΑ.

Ο μοναχός Βησσαρίωνας πέθανε σχεδόν 15 χρόνια πριν από τη εκταφή του και τον έθαψαν σε ένα παλιό κενοτάφιο στο Μοναστήρι. Κατά την εκταφή του, που έγινε την Παρασκευή 3 Μαρτίου 2006, λόγω εργασιών που γίνονταν στο Μοναστήρι, έκπληκτοι οι μοναχοί οι οποίοι συμμετείχαν στην διαδικασία είδαν σχεδόν άφθαρτο τον τάφο του και το σκήνωμά του. Χωρίς ιδιαίτερες αλλοιώσεις από τη φθορά του χρόνου ήταν και τα Άμφιά του και το Ευαγγέλιο που κρατούσε στα χέρια του.

Ο Ηγούμενος της Μονής, Δαμασκηνός Ζαχαράκης, και οι μοναχοί αμέσως ειδοποίησαν το Μητροπολίτη Φθιώτιδος, Νικόλαο. Το θέμα αποκαλύφθηκε στο λαό της Φθιώτιδας από τοπικό κανάλι και την είδηση τη δημοσιοποίησαν αμέσως και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης με πανελλήνια εμβέλεια. Από εκείνη τη στιγμή άρχισε η συζήτηση για την αγιοποίηση ή όχι του μοναχού Βησσαρίωνα. Επίσης, πλήθος πιστών άρχισε να συρρέει στη Μονή για να προσκυνήσει το σκήνωμα του μοναχού. Η Μονή Αγάθωνος και η Φθιώτιδα έγιναν το επίκεντρο της προσοχής όλων.

Τελικά ύστερα από εξέταση του σκηνώματος από ιατροδικαστές η Διαρκής Ιερά Σύνοδος αποφάσισε να παραμείνει άταφο το σκήνωμα του μοναχού Βησσαρίωνα στην Ιερά Μονή Αγάθωνος, ύστερα από συζήτηση ωρών. Το σκήνωμα τοποθετήθηκε στο παρεκκλήσιο του Αγίου Χαραλάμπους, αριστερά στην είσοδο του Καθολικού της Μονής, όπου βρίσκεται ακόμα και σήμερα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ, ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΖΑΧΑΡΑΚΗ, ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΟ ΤΟΥ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΑ.

Ο Ηγούμενος της Ιεράς Μονής Αγάθωνος, αρχιμανδρίτης Δαμασκηνός περιγράφει με λεπτομέρεια σε εφημερίδες εκείνης της περιόδου το τι είδε και πώς ένιωσε όταν αντίκρισε και πάλι τον γέροντα «σχεδόν ζωντανό» μπροστά του.

Για παράδειγμα, μίλησε στα "Ευρυτανικά Νέα" της Τετάρτης 15 Μαρτίου 2006 φανερά συγκινημένος για το περιστατικό που συγκλόνησε την Ελλάδα. Συγκεκριμένα, αποσπάσματα από τη συνέντευξη που έδωσε είναι τα ακόλουθα:

«-Εγώ έζησα μαζί του 22 χρόνια. Ήταν ένας γέροντας ξεχωριστός, με φόβο Θεού, με πολλή αγάπη για τον άνθρωπο. Ανάλωσε τη ζωή του ολόκληρη στην υπηρεσία του ανθρώπου. Εξομολογούσε, βοηθούσε, έκανε πολλά. Ακούραστος μέχρι την ώρα που βγήκε η ψυχούλα του. Αυτός ο άνθρωπος λοιπόν κάποια στιγμή κοιμήθη στις 22 Ιανουαρίου του 1991. Τον κηδέψαμε εδώ κάτω στα υπόγεια, επειδή την ημέρα της κηδείας του εδώ είχε πολύ χιόνι και αναγκαστήκαμε να τον πάρουμε εκεί κάτω που ήταν ένα μικρό δωματιάκι σαν εξομολογητήριο. Τον βάλαμε εκεί και μετά από 15 χρόνια -πάλι εξαιτίας του ότι εδώ θα γίνουν κάποια έργα -ήδη έχουν αρχίσει τα χαλάσματα να γίνονται- υποχρεωθήκαμε να πάρουμε να τον ξεθάψουμε, κάτι που δεν θέλαμε να το κάνουμε γιατί κοιμάτω εκεί κάτω ο γέροντας. Και λέγαμε άμα τον βγάλουμε από εκεί μετά θα τον βάλουμε με τα άλλα τα οστά γιατί είχαμε όλοι τη βεβαιότητα και όλοι οι άνθρωποι που έρχονται εδώ ότι πρόκειται περί αγίου ανθρώπου ας πούμε. Υποχρεωμένοι λοιπόν λόγω των έργων ενημερώσαμε τον Επίσκοπο ότι πρέπει να προχωρήσουμε σε κατά κάποιον τρόπο εκταφή. Πήραμε την άδεια και την Παρασκευή που μας πέρασε, 3 Μαρτίου, πήγαμε κάτω, διαβάσαμε μια ευχή και ξεκινήσαμε να κάνουμε εκταφή. Όπως είδατε εκεί, ο τάφος είναι ένα κενοτάφιο. Βγάλαμε τα πρώτα τούβλα, είδαμε ένα φέρετρο απείραχτο, ανοίξαμε το φέρετρο, ήρθε μια ευωδία και είδαμε ένα σώμα μέσα το οποίο ήταν άφθαρτο. Ε! Αυτό ξέρετε μας γέμισε φόβο, χαρά, συγκίνηση, απ' όλα. Παππούλη έτσι, ούτε ξανά είδα ποτέ, αλλά και οι άλλοι που μολογάνε πάλι δεν ξανά είδαν έτσι. Αυτό μας ανάγκασε να επικοινωνήσουμε αμέσως με τον Επίσκοπο και να τον καλέσουμε να έρθει εδώ να δει και ο ίδιος το θαύμα. Η Εκκλησία λοιπόν συνολικά να αντιμετωπίσει αυτό το σπουδαίο ζήτημα. Εκεί βρισκόμαστε τώρα και τελούμε κάτω από τις εντολές της Εκκλησίας.

...

-Ξέρουμε ότι τα τελευταία χρόνια ο γέροντας δεν μιλούσε σχεδόν καθόλου λόγω κάποιου προβλήματος που είχε...

-Ο γέροντας είχε μεγάλη δραστηριότητα κατά την διάρκεια της κατοχής. Από τους Γερμανούς είχε υποστεί ένα σοκ -δεν ξέρω κατά πόσο είναι εξακριβωμένο- ένας Γερμανός αξιωματικός του έριξε μια ριπή μπροστά στα πόδια του και με το σοκ που έπαθε ο άνθρωπος σκάλωσε η φωνούλα του, σταδιακά έβγαινε φθίνουσα, αλλά δεν μουγγάθηκε ποτέ όμως. Μέχρι και την τελευταία στιγμή έστω και σιγά έβγαζε φωνούλα. Είπα όμως ότι τώρα με το γεγονός της αγιότητάς του ο παππούλης που δεν μιλούσε έβγαλε φωνή που ακούστηκε παγκοσμίως...».

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΑ ΣΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΜΑΣ.

Το σκήνωμα του πατέρα Βησσαρίωνα εξακολουθεί να βρίσκεται στο Παρεκκλήσιο του Αγίου Χαραλάμπους της Μονής Αγάθωνος. Πλήθος κόσμου συρρέει και στις μέρες μας για να το προσκυνήσει, μολονότι η συζήτηση γύρω από το ζήτημα έχει σε κάποιο βαθμό κοπάσει.

Πάντως, το θέμα της αφθαρτοποίησης του σκηνώματος συνεχίζει να απασχολεί τους κληρικούς, αλλά και τον απλό λαό. Το Σάββατο 22 Μαρτίου 2008 πραγματοποιήθηκε ημερίδα αφιερωμένη στη μνήμη του Γέροντα Βησσαρίωνα στο Δημοτικό Θέατρο Λαμίας με θέμα: «ΕΙΣ ΤΙΜΗΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΗΝ ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ», η οποία χαρακτηρίστηκε από την αθρόα προσέλευση κλήρου και λαού, καθώς την παρακολούθησαν πάνω από 800 άνθρωποι.

Αυτό που οφείλουμε να παρατηρήσουμε είναι ότι ο πατέρας Βησσαρίωνας ήταν μέρος της σύγχρονης ιστορίας της Μονής Αγάθωνος και του Νομού Φθιώτιδας και η δράση του και η προσφορά του όσο ζούσε, αλλά και το θέμα που ανέκυψε από την εκταφή του επηρέασε και επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τους κατοίκους της Φθιώτιδας. Και αυτό το γεγονός για άλλη μία φορά αποδεικνύει το πόσο διαχρονική ήταν, είναι και θα είναι η αξία της Μονής για το Νομό μας.

Ο ΜΟΝΑΧΟΣ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ, ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΔΗΜΑΚΟΣ .

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

Ανατρέχοντας κανείς στη συγκεκριμένη εργασία διαπιστώνει πάρα πολύ εύκολα ότι η προσφορά της Μονής Αγάθωνος στο Νομό Φθιώτιδας αλλά και σε όλη την Ελλάδα είναι πολύπλευρη και διαρκεί από την ίδρυση της Μονής μέχρι και σήμερα.

Η Μονή είναι κοιτίδα χριστιανοσύνης σε όλη τη διάρκεια της ύπαρξής της. Εκεί κατέφευγαν, καταφεύγουν και θα καταφεύγουν οι πιστοί για να βοηθηθούν και να ξεπεράσουν τα προβλήματά τους.

Επίσης στη Μονή βρήκαν καταφύγιο αγωνιστές του Γένους, όπως ο Δημήτρης (Μήτσος) Κοντογιάννης και η ομάδα του. Η Μονή συμπαραστάθηκε υλικά, πνευματικά και ψυχικά στους ανθρώπους σε όλες τις δύσκολες φάσεις της πορείας του Έθνους μας, από την Τουρκοκρατία και την Επανάσταση του 1821 έως και τη Ιταλογερμανική κατοχή.

Στη Μονή έζησαν σπουδαίες προσωπικότητες που είναι γνωστές και στο Πανελλήνιο, από τον ιδρυτή της Όσιο Αγάθωνα μέχρι και τον Ηγούμενο Γερμανό Δημάκο και το μοναχό Βησσαρίωνα. Αυτές οι

προσωπικότητες στιγμάτισαν με τη ζωή και το έργο τους το Νομό Φθιώτιδας και τον έκαναν περισσότερο γνωστό στην Ελλάδα, αλλά και στο εξωτερικό.

Στο Μοναστήρι λειτούργησαν Σχολές, όπως η Γεωργοτεχνική Σχολή και η Σχολή Θηροφυλάκων, που συντέλεσαν στην πνευματική καλλιέργεια και ανύψωση των μαθητών τους και που εμπλούτισαν την κοινωνία με δυναμικούς και συνειδητοποιημένους ανθρώπους.

Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Οίτης στη Μονή, αλλά και τα Εκτροφεία Ευγενών Θηραμάτων και Πτηνών αποτελούν κόσμημα για το Μοναστήρι, αλλά και την ευρύτερη περιοχή της Φθιώτιδας.

Επομένως, δε θα ήταν υπερβολή να υποστηρίξαμε ότι η συνδρομή της Μονής Αγάθωνος στη γνωστοποίηση του Νομού Φθιώτιδας σε όλη την Ελλάδα είναι ανυπολόγιστη.

Ολοκληρώνοντας τη συγκεκριμένη εργασία θα ήθελα να ευχαριστήσω καταρχάς το ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ του Τ.Ε.Ε. που μου έδωσε τη δυνατότητα να κάνω την εργασία.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω και το σημερινό Ηγούμενο της Μονής Δαμασκηνό Ζαχαράκη, ο οποίος με βοήθησε στα πρώτα στάδια συλλογής της βιβλιογραφίας που αφορά τη Μονή.

Θα ήταν παράλειψη όμως αν δεν ανέφερα ότι σημαντικό ρόλο στη συγγραφή της εργασίας διαδραμάτισαν και τα βιβλία που έχουν γραφεί για τη Μονή και που ήταν ο βασικός τόπος αναφοράς για την άντληση πληροφοριών και μαρτυριών από πρόσωπα που δε βρίσκονται πλέον στη ζωή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- «ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ» ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΘΕΜ. ΣΟΛΟΠΟΥΛΟΥ, ΜΑΡΟΥΣΙ 1979.
- «ΥΠΑΤΗ 1944- 1994: 50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ» ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΥΠΑΤΑΙΩΝ Ο ΑΓΙΟΣ ΗΡΩΔΙΩΝ, ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΣ ΛΑΪΝΑΣ, ΑΘΗΝΑ 1994.
- «Η ΥΠΑΤΗ: Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ- ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΥΤΗΣ- ΛΟΓΙΟΙ & ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ» ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ Ν. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ, ΑΘΗΝΑΙ 1981.
- «ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ», ΑΘΗΝΑ 2003.
- «Ο ΚΛΗΡΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ» ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΪΛΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ, ΑΘΗΝΑ 1981.
- «ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ ΚΟΡΚΟΛΙΑΚΟΣ» ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Κ. ΛΕΜΑ, ΒΟΛΟΣ 1979.
- «Η ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΔΗΜΑΚΟΣ» ΖΑΧΟΥ Ν. ΞΗΡΟΤΥΡΙ, ΑΘΗΝΑ 1997.
- «ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΟΙΤΗΣ» ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ- ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΛΑΜΙΑΣ.
- «ΣΤΟ ΒΟΥΝΟ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟ, ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΝ ΑΡΗ» ΠΡΟΤΥΠΕΣ ΘΕΣΣΑΛΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, ΤΡΙΚΑΛΑ- ΑΘΗΝΑ 2004.
- «ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ», ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΛΑΜΙΑ 2003.
- «ΦΘΙΩΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΡΑΚΤΙΚΑ 1^{ΟΥ} ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΦΘΙΩΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, 3- 4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2001» ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΤΑΥΡΟΥ, ΛΑΜΙΑ 2002.
- «ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ» ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ ΑΘΑΝ. ΛΑΪΝΑ, ΑΘΗΝΑ 1991.
- «ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ» ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2002.
- «ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ, 1834- 1835» Ν. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ, ΑΘΗΝΑ 1975.
- «ΟΡΘΟΔΟΞΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ» ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Θ. ΚΟΚΟΡΗΣ, ΑΘΗΝΑ 2002.
- «Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΓΑΘΩΝΗΣ ΤΟ 1822 ΚΑΙ Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΛΥΧΝΟΥ» ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΘ. ΣΚΟΥΡΑ, ΑΘΗΝΑ 1996.
- «ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ» ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ.
- «ΑΓΝΩΣΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΟΣ ΥΠΑΤΗΣ» Δ. ΝΑΤΣΙΟΥ, ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ, ΤΕΥΧΟΣ 235/1989.
- «ΣΑΡΑΝΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΑΘΩΝΑ ΥΠΑΤΗΣ (1952- 1992)» ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΖΑΧΑΡΑΚΗ.
- «Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ» ΧΑΡΗ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.
- ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ.
- «ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ», «ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΠΡΟΥΣΣΟΥ», 1913.
- «ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΑΡΙΟΝ», ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ 1939.

- «ΤΟ ΝΕΟΧΩΡΙ ΥΠΑΤΗΣ ΣΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ» Γ.ΣΚΟΥΡΑ, ΑΘΗΝΑ 1983.
- «ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ ΚΑΙ ΤΥΜΦΡΗΣΤΙΟΙ» ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΜΗΧΙΩΤΗ.
- «ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ» ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΚΟΝΤΑΚΗ.
- «ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ» ΦΙΛΗΜΟΝΑ.
- «ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ 1821-1833» ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΑΡΜΑΚΗΣ.